

San Lucas Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga-sii' Luca

¹ Jwëë' dsa- ga-taah` ga-sii' lä-jë- ha- lä- ga-la' jee' kyaa' jnääh' llo'joo'. ² Ga-siiy' ja-ba' lä-koõ- la' juu' he- ga-ngëë' lä-jëë' hi- ga-jëë' ha- lä- ga-la' lä- ma'to-në'. Dsa- hi- ga-jëë' he' ga-ngëëy' juu' kyaa' jnääh' jëeh' ma-na-hñaay' ba' mah' kway' juu' ja-. ³ Jnä' ka-läh' ga-koõn' kwaat~ kwee- lä-jë- ha- lä- ga-la' lä- ma'to-në', he- ja- laan' llu' sin' kwee- lä- ngoo' juu' la- kyah' hne- dsa-jøøh' kyaan' Teófilo. ⁴ Wa-ra- ga-heh- juu' la- lä-ñeh' kwee-, la' dsoo' lä-jë- he- ma-hlëeh' dsa- hne-.

Ga-jmeeh' ángel juu' he- lä-chaq- Jwaa'

⁵ Lä- ma' laa' Herode rey kih' hwa' Judea ja-, ma' chaq- jaa- jmi-dsa- hi- ma' chee- Zacaría. Hi- he' ma' na'jnää' koõ- nää' jmi-dsa- hi- ma' tëëyh~ Abía. Hi- mëy' Elizabet ma' laa' sa'ju- kih' Aarón ka-läh'. ⁶ Zacaría kyaah' Elizabet ma' laa' 'llu' cha'në' Dio. Ma' mi-tey' ba' lä-jë- mada- kih' Dsa-jøøh' jnän`. Ni- miih- sa- cha- he- ma' dsa-hlääyh'. ⁷ Pero sa- ma' chaq- ni- jaa- chih- kyaay'. Sa- ma' kaa~ Elizabet gyuu-, hi- kwee- ba' ma-gyuh- lä-uu'.

⁸ Ma' tääh' jmi-dsa- dsa-kyaah' Zacaría jmee- ta'he' neh- gwah-. Koõ- jmi' kih' jee' lä-jë- ga-tëë' Zacaría he- jmee- ta'he' kih' Dio. ⁹ Jëeh', ga-kooyh' suert lä-koõ- ma' tëëy' jmeey-. Zacaría ba' ga-tëë' suert ja-, he- dsa-jey- wa'chu- neh-

gwah⁺ j_{uu}h⁻ kih⁺ Dsa⁻j_{oo}h⁺ jnän⁺. ¹⁰ Ta⁺ko⁻j_{ii}h⁺ ma⁺ cheh⁺ Zacaría jē⁻ wa⁺chu⁻ ja⁻, ka⁺hne⁻ ba⁺ ma⁺ tääh⁺ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁺kuh⁺ jee⁺ ja⁻ ngiiy⁻ kiyh⁺ kih⁺ Dio. ¹¹ Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻lä⁻j_{nä}ä⁺ jaa⁻ ángel kyaä⁺ Dsa⁻j_{oo}h⁺ jnän⁺ cha⁺nē⁺ Zacaría. Ángel he⁺ ma⁺ cheh⁺ jwoo⁺ ra⁻llu_u⁺ kih⁺ na⁺hyoo⁺ jee⁺ ma⁺ jē⁻ jmi⁻dsa⁻ wa⁺chu⁻. ¹² Peer⁺ ga⁺hee⁺ dsē⁺ Zacaría ma⁺ ga⁺jēy⁺. Ga⁺jwaayh⁺ jwē⁺te. ¹³ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ ángel siyh⁺:

—Ta⁺ wa⁺ gah⁺ Zacaría, jēeh⁺ ma⁻nuu⁺ ba⁺ Dio kyah⁺. Kih⁺ Elizabet, dsa⁻mē⁺ kyaah⁺ lä⁻chaa⁻ jaa⁻gy_{uu}⁻ ñ_{uu}h⁻ mah⁺ mi⁺cheeh⁺ hnih⁺ Jwaa⁻. ¹⁴ Ha⁻koh⁺ sa⁺ lä⁻chaa⁻ llu⁺. Hi⁻ lä⁻ja⁻ jwēē⁺ dsa⁻ lä⁻chaa⁻ llu⁺ wa⁺ra⁻ ga⁻lä⁻chaay⁺. ¹⁵ Jēeh⁺, leey⁺ j_{oo}h⁺ cha⁺nē⁺ Dio. Sa⁻ le⁺ hiyh⁺ vin ni⁻ he⁻ ga⁺ jyoh⁺ jmi⁻ llii⁺. Hi⁻ tēy⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ kih⁺ Dio jää⁺ ja⁻ga⁻ lä⁻chaay⁻. ¹⁶ Jmeey⁺ dsa⁻jēeh⁻ jwēē⁺ dsa⁻ Israel kyaah⁺ Dsa⁻j_{oo}h⁺ jnän⁺, he⁺ ba⁺ Dio kyaay⁺. ¹⁷ Hi⁻ he⁺ dsoo⁺ ta⁺ cha⁺nē⁺ kih⁺ Dsa⁻j_{oo}h⁺ jnän⁺. Tēy⁺ ja⁻ba⁺ jmi⁻lle⁺ hi⁻ ja⁻ba⁺ be⁺ he⁻ ma⁺ kye⁻ Elía mah⁺ hlēy⁺h⁺ dsa⁻ juu⁺ kih⁺ Dio. Lä⁻jwē⁺ ja⁻j_{ii}h⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ ma⁻kaah⁺ kyaah⁺ joo⁺. Hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻sih⁺ h_{uu}⁺dsē⁻ kih⁺ hi⁻ chaa⁻h⁻ mah⁺ kay⁺ koo⁻ nēē⁺ ba⁺ h_{uu}⁺dsē⁻ lä⁻koo⁻ la⁺ kih⁺ hi⁻ llu_u⁺. Lä⁻jwē⁺ ja⁻, mi⁻lluuy⁺ lä⁻jēē⁻ dsa⁻gooy⁺ mah⁺ heeyh⁺ Dsa⁻j_{oo}h⁺ jnän⁺ —ga⁺jäh⁺ ángel.

¹⁸ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Zacaría siih⁺ ángel:

—¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ jmeen⁻ dsoo⁺ he⁻ la⁻? Jēeh⁺, ma⁻gyuh⁻ ba⁺ jnä⁺ hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ dsa⁻mē⁺ kyaan⁺.

¹⁹ Mah⁺ ga⁺jäh⁺ ángel siyh⁺:

—Jnä' he' Gabriel, hi- na-hñaa' cheh' cha'në' Dio. Ma-cheey' jnä' he- ma-ya-kan' ju'hmëë' la-kyah'.
 20 Na' ta' cha'në' leeh' jaa- hi- koo'. Mo-so' le' hlëeh' lä'jih' lä'te' juu' la-, kih' he- sa' ma-jmeeh' dsoo' juu' he- ma-jwëëhn' hne-. Juu' la- lä'te' wa'ra- ga-dsëë' jmii' kih' —ga-jäh' ángel he'.

21 Dsa- hi- ma-tääh' jää- Zacaríá ta-ka'hne-, ma-dsaa- dsëy'. He-la' ngoo' ga-lä'hëë- Zacaríá neh- gwah- ma-laay'. 22 Lä-koo- ma-ya'hëëy' mo-so- ga-la' ma-hlëëyh' kyaah' dsa-. Ga-lä-liih' dsa-, he-ga-jëë' Zacaríá miih- he-ga-mi-jnäa- Dio kiyh' neh- gwah-. Hi- ga-løøy' jmeey' lii- kyaah' gooy-ba'. Lä-ga-jäy' ja-ba-kaay'.

23 Ma-la- ma-dsëë' jmii' he- ma-jmeey- ta'he- neh- gwah- ja-, ngaayh' cha'neh- kiyh'. 24 Miih- jmii' ja-ba', ma-ga-hlääh- Elizabet mëy'. Mah' ga-jäy' cha'neh- hñaa' sih-, ma-jmeey- huud'së-: 25 “He- ba-che- llu' dsë' Dio he- ga-jmeey' lä-la-kin- mah' mo-so- mi-kwah' dsa- jnä'.”

Ga-jmeeh' ángel juu' he- lä-chaq- Jesús

26 Ma' ga-hya- jñee' sih-, ga-cheë' Dio ángel Gabriel he' ta- jee' jwii- Nazaret he- nøø' hwa' Galilea. 27 Ga-cheey' kih' jaa- chih-më' hi- sa- ga- ma-jëë- dsa-ñuuh-. Hi- he' ma-cheë- María. Ma-laay' hmooh' kyaah' José, jaa- dsa-ñuuh- hi- ma-laay' sa-ju- kih' David. 28 Ma-ga-he' ángel jee' ma-gyay' ja-, ga-jäyh'.

—Jmeen- Dio kyah', hne- hi- na-jää- kyaay' Dio. Dio kyaah' hne- hi- na-jää- jee' kih' lä-jëë- dsa-më'.

29 Pero ma' ga⁻nuu' María he⁻ ga⁻hlëeh' ángel he', ga⁻hee' ba' dsëy'. Ma' jmeey⁻ hu⁻dsë', hee⁻ na⁻ hnøø' jäh⁻ he⁻ ma⁻hlëeh' ángel lä⁻na⁻.
 30 He⁻ja⁻ ga⁻jäh' ángel siiyh⁻:

—Ta⁻ wa' gah', María. Ma⁻hñah⁻ koø⁻ he⁻ llu' he⁻ ma⁻kwa' Dio. 31 Na' kaah' ja⁻ gyuu⁻ ñuu⁻ hi⁻ lä⁻chaa⁻ kyah' hi⁻ mi'cheeh' Jesús. 32 Hi⁻ he' lee' jøøh'. Jäh⁻ dsa⁻ kiyh', laay' Joø' hi⁻ gya' gyuu⁻ hi⁻ jmi⁻gyuu⁻. Hi⁻ Dio laay' he⁻ leey' rey lla⁻ David dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaay'. 33 Hñii' bih' gyay⁻ jmeey' hih⁻ tää' kih' lä⁻jëe⁻ dsa⁻ Israel. Sa' llaa⁻ jih⁻koh' he⁻ jmeey' hih⁻ —ga⁻jäh' ángel.

34 Ja⁻ga' ga⁻jäh' María siih⁻ ángel he':

—¿Ha⁻ lä⁻ le' he⁻ la⁻, jëeh' sa⁻ ga' ma⁻jëen⁻ dsa⁻ñuu⁻h⁻?

35 Mah' ga⁻jëeh⁻ ángel juu' kiyh':

—Jmi⁻lle' Na⁻jngüi' jä⁻ në' kyah'. Hi⁻ lä⁻ja⁻ be' kih' hi⁻ gya' gyuu⁻h', jä⁻ në' kyah' mah' lää⁻ hne⁻ kyaah' hih' kiyh'. He⁻ja⁻ ba' na⁻, gyuu⁻ hi⁻ lä⁻chaa⁻ kyah' leey' na⁻jngëe' go⁻te⁻ hi⁻ tëeh' dsih' Joø' Dio. 36 Lä⁻ja⁻ ka⁻läh' Elizabet hi⁻ te⁻ju⁻ kyah' kyaah', ga⁻hlääyh⁻, ma⁻ke⁻ ma⁻gyuyh⁻. Hi⁻ ma' jäh' dsa⁻ kih' hi⁻ sa⁻kaa' gyuu⁻, ma⁻hya⁻ jñee' sih⁻ dsaayh'. 37 Jëeh', ni⁻ koø⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ jwëeh' kih' Dio —ga⁻jäh' ángel.

38 He⁻ja⁻ ga⁻jäh' María:

—Hii⁻ jnä' la⁻ hi⁻ nuuh' kih' Dsa⁻jøøh' jnän'. Wa' jmeey' kin⁻ lä⁻koø⁻ ma⁻jäh' na⁻.

Ja⁻ga' ngaah' ángel kih'.

Ñee' María na⁻jëey⁻ Elizabet

39 Jmii' ja-, ga-he' María jwë' ngoo' ko-chih' ta-
 koo- jee' jwii- he- hla- jee' moh' he- na-hee-
 hwa' Judea. 40 Ma' ga-looy', ga-hey' cha'neh-
 kih' Zacaría mah' ga-jmeey' Dio kih' Elizabet.
 41 Lä-koo- ma' ga-nuu' Elizabethe- ga-jmee' María
 Dio kiyh', koo- ba' ga-jeh' gyuu-. Lä-chah' ja-,
 ja' Jmi-lle' Na-jngii' né' kih' Elizabet. 42 Mah'
 ga-hlëeyh' ki-gaa-, ga-jäyh':

—Na-jää- laa' hne- jee' kih' lä-jëe- dsa-më'. Hi-
 na-jää- laa' gyuu- hi- kyaah'. 43 ¿Hi- laa' jnä' mah'
 jä' choo' Dsa-jøøh' kyaan- ya-jëe- jnä'? 44 Jëeh',
 lä-chah' ba' ma' ga-nuun' ma-jmeeh' Dio kin-
 ma-jeh' gyuu- kyaan- hi- kyaan- la-, kih' he-
 chaay- llu'. 45 Llu' la' kyah' hne-, jëeh' ga-jmeeh'
 dsoo' lä-te' lä-koo- ga-jäh' Dio jmeey' kyaah' hne-.

Ga-hä' María kway- ti'hmaah' kih' Dio

46 Mah' ga-jäh' María:

Lä-kaa- tuh-dsën- jmeen- juuh- kih' Dsa-jøøh'
 kyaan-.

47 Peer- chaan- llu' kyaah' Dio hi- lää- jnä'.

48 Jëeh', ga-jëe' bih' kih' jaa- hi- hwaa' hi- mi-teh'
 kiyh'.

Na' ta' cha'në', lä-jëe- dsa- jäh- llu' la' kin-.

49 Jëeh' cha-miih- he- juh-gaa- ga-jmeey' kin- hi-
 cha- ga-lä-jëe- be' kih'.

Na-jngëe' go-te' ba' laay'.

50 Lä-nih' dsëy' kih' lä-jëe- hi- gayh-, kih' hi- chaa-
 na', hi- lä-ja- kih' lä-jëe- hi- na' ga-ya-nää'
 ta' cha'në'.

51 Ga-mi-jnäay- be' he- lla-dsëe- kih' lä-jëe-.

Ga'jmeey' ta' koo' huu'dsē- kih' hī- jmää~ hñii' kaah'.

52 Ga'hēey' kih' hī- cha- be' kih' jmi-gyuu' la- jee' ma' tääyh' jmeey' hih'.

Høø' hī- he', ga'llaay' lä'jēē' hī- hwaā' ba'.

53 Lä'jēē' hī- sa' cha- he- kuh', ga'kwēeyh' lä'jēē- he- jmee' bii' kiyh'.

Kih' hī- cha- kuu' ga'hēey' kih' ta'jmah'.

54 Ga'kway' be' kih' dsa- Israel hī- nuuh' kiyh'.

Ma'ra' he- ga'lä'ñih' dsēy',

55 lä'koo- ga'bääh' hñiiy' kih' lä'jēē' dsa- ma-gyuh- jnän',

he- ga'løø' kih' Abraham kyaah' lä'jēē' sa'ju- kiyh' lä'jiih' joh' jmi' cha-, ga'jäh' María.

56 Jee' jā- ga'jä' María kyaah' Elizabet koo- uu- sih-. Jā-ga'ngaayh' ta' kiyh'.

Ga'lä'chaa' Jwaa'

57 Ma' ga'dsēē' jmi' he- lä'chaa- gyuu- kyaa' Elizabet, ga'lä'chaa- jaa- gyuu- ñuuh- kiyh'.

58 Lä'jēē' hī- ma' tääh' jäh' kiyh' hi' lä'kye- hī- te-ju- kyaayh' ga'nuuy' ha- lä'koh' sa' juh-gaa- he- ga'jmeey' Dio kih' Elizabet. He-ja- ga'lä'jēē- ba' dsa- he' ga'lä'chaa' llu' kyaa'yh'. 59 Lä'koo- ga'hya- ba' jñaa' jmi', ya'nää' dsa- mah' ga'tuy' jmi-ngo' kih' gyuu' lä'koo- tēē' jmee' dsa- judiu kih' gyuu- ñuuh- kyaa'. Ma' hnøø' dsa- ma' mi-cheey' Zacaría lä'chee- jmiiy-.

60 —Sa' lä'cheey- lä'na-. Jwaa' ba' lä'cheey- — ga'jäh' chooy'.

61 Mah' ga'jäh' dsa- siyh':

—¿Heˉla' mi'cheeh' hnih' Jwaaˉ? Niˉ jaaˉ hiˉ teˉjuˉ kih' kyaayh', saˉ chaaˉ hiˉ cheeˉ läˉnaˉ.

62 Heˉjaˉ gaˉjmee' dsaˉ liiˉ kyaah' jmiiyˉ haˉ läˉ ma' hnøoy' miˉcheeyˉ gyuuˉ. 63 Heˉjaˉ gaˉngii' jmiiyˉ gyuuˉ kooˉ jwi' hmaˉ, jee' gaˉsiy' läˉlaˉ: “Jwaaˉ ba' läˉcheeyˉ.” Peerˉ gaˉläˉdsaaˉ dsë' läˉjëëˉ dsaˉ hiˉ ma' tääh' jee' jaˉ. 64 Läˉchah' jaˉ gaˉløø' hlëeh' Zacaría kaˉläh', gaˉkway' t'hmaah' kih' Dio. 65 Läˉjëëˉ dsaˉ hiˉ ma' tääh' koo' kiyh' gaˉläˉgooˉ dsë'. Hiˉ läˉkaaˉ jwiˉ heˉ tääh' jee' moh' heˉ naˉheëˉ hwa' Judea, gaˉläˉnuuh' haˉ läˉ gaˉla'. 66 Gaˉläˉjëëˉ dsaˉ hiˉ gaˉnuu' juu' jaˉ, ma' kyeyˉ huudseˉ, ma' laay'.

—¿Hiˉ ba' lee' gyuuˉ naˉ? Jëeh', Dio cheh' kyaayh'.

Suˉ kih' Zacaría

67 Jmiˉlle' Naˉjngii' ja' në' kih' Zacaría, heˉjaˉ naˉ gaˉhyoyh' juu' heˉ ngëëy' jnän, gaˉjäyh'.

68 Heˉ ba' cheˉ lluu' Dsaˉjøøh' jnän, hiˉ laa' Dio kyaa' jnääh' dsaˉ Israel, jëeh', maˉjayˉ mah' lääy' dsaˉ kyaay'.

69 Gaˉkwaay' jaaˉ hiˉ chaˉ be' kih' mah' lääy' jne'. Gaˉhñaay' jaaˉ kih' jee' läˉjëëˉ saˉjuˉ kih' David hiˉ ma' jmee' taˉhe' kiyh'.

70 Gaˉjmee' Dio jaˉba' läˉkoh' gaˉjäyh' läˉ ma' toˉnë' taˉlaˉ kih' dsaˉ hiˉ naˉjngëë' kyaay' hiˉ gaˉngëë' juu' kiyh' llo'joo'.

71 Gaˉjäyh', lääy' jne' kih' läˉjëëˉ hiˉ naˉhøøh' jnän. Hiˉ läˉjaˉ lääy' jne' kih' läˉjëëˉ hiˉ saˉ hnää' jne'.

72 Läˉñih' dsëy' kih' dsaˉ maˉgyuhˉ jnän hiˉ ma' chaaˉ llo'joo'.

Ma⁻ra⁺ he⁻ mi⁻te⁺ bih⁺ hmooh⁺ na⁻jngii⁺ he⁻
ga⁺jmeey⁺ ja⁻.

73 Mi⁻tey⁺ hmooh⁺ he⁻ ga⁻tääy⁻ hñiiy⁺ jmeey⁺
kyaah⁺ Abraham dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺ mah⁺
lee⁺ jne⁺ kwaat[~] kih⁺ Dio.

74 Hi⁻ he⁺ lää⁺ jne⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻høøh⁺ jnän⁺,
mah⁺ sa⁺ hii⁺ goo⁻ jnän⁺ ni⁺ miih⁻ jee⁺ hnäähn⁺ Dio.

75 Lä⁻ja⁻ dsa⁺tooh⁺ jne⁺ na⁻jngëen⁺ hi⁺ lluu⁺ jne⁺
cha⁺nëy⁺ lä⁻jiih⁺ jmii⁺ chaa⁻ jne⁺.

76 Hne⁻ gyuu⁻ kyaan⁺, lloo[~] koo⁻ jmii⁺ jäh⁺ dsa⁻
kyah⁺ laah⁺ jaa⁻ hi⁻ ngëë[~] juu⁺ kih⁺ Dio.

Jëeh⁺, hne⁻ goh⁺ ta⁺ cha⁺në⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺
mah⁺ mi⁻lluuh⁺ jwë⁺ kiyh⁺.

77 Lä⁻ja⁻ lä⁻ñe⁻ dsa⁻gooh⁺ ha⁻ lä⁺ jee⁺ lääy⁺ kih⁺
dso⁺kye⁻,

jëeh⁺ Dio koo⁺ dsë⁺ kiyh⁺.

78 Jëeh⁺, lä⁻jnä⁺ ba⁺ he⁻ lä⁻ñih⁺ dsë⁺ Dio kyaah⁺ jne⁺.

He⁻ jmeey⁺ jee⁺ jnän⁺, la⁺ lä⁻koh⁺ jmëë⁺ kih⁺ hyoo⁻
he⁻ choo⁺ në⁺ jnän⁺ lä⁺ ga⁻të⁺ gyuu⁺h⁺.

79 Chooy⁺ wa⁺je⁻ kih⁺ hi⁻ tääh⁺ jee⁺ na⁻hoo⁻ jee⁺ hii⁺
goo⁻ juuy⁺.

Lä⁻ja⁻ mi⁻jnäy⁺ ha⁻ lä⁺ jee⁺ hii⁺ ti⁺ jnän⁺, ga⁻jäh⁺
Zacaría.

80 Ga⁻løø⁺ dsa⁻kwaä⁺ gyuu⁻, lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺
huu⁺dsë⁻ llu⁺ kiyh⁺ ma⁺ dsa⁻kwaä⁺ kyaayh⁺. Ma⁺
ga⁻kwaay⁺, ngooy⁺ ta⁺ hwa⁺ kii⁺, jee⁺ sa⁺ kwa⁺ ni⁺
miih⁻, lä⁻jiih⁺ ga⁻lloo⁺ jmii⁺ he⁻ ga⁻mi⁻jnäy⁺ hñiiy⁺
kih⁺ dsa⁻ Israel.

2

Ga⁻lä⁺chaa⁺ Jesús
(Mt. 1:18-25)

1 Ji-ñe- ja-, ga-jmee' Augusto rey to-né' mada-lla-llee' lä-jëë' dsa- je-, lä-kaa- jee' ma' jmeey- hih'. 2 He- ja- la' to-né' je- he- ga-chooyh' kih' dsa-, lä-koo- ma' laa' Cirenio lle'moh' hwa' Siria. 3 He- ja- ga-lä-jëë' ba' dsa- ga-näay' ta' jwii- jee' tēy-lla-lleey' je-.

4 He- ja- ya-hëë' José jee' jwii- Nazaret he- nōō' hwa' Galilea ngooy' ta' hwa' Judea jee' jwii- kih' David he- chee- Belén. Jëeh', José ma' laa' sa'ju- kih' David. 5 Nēey' ga-lla-lleey' hñiyy' je- kō-jōh' kyaah' María hi- kyaah' ma' laay' hmoooh' jee' gooy-. Hi- María he' ma' kyaay' gyuu-. 6 Ta'ko-jiuh' ma' täayh' jee' jwii- ja-, ga-dsëë' jmi' lä-chaa-gyuu- kyaa' María. 7 Jee' jwii- ja- ga-lä-chaa-gyuu- ñuuh- to-né' kyaay'. Mah' ga-bäayh- gyuu- wa'siih'. Ga-kyaay- neh' na'moo' jee' ma' kuh-jah', kih' he- sa' ma' joo- cha'neh' jee' tääh' dsa-.

Ga-lä-jnää' ángele kih' dsa- hi- ma' hää-jah'

8 Koo' jee' jwii- ja-, ma' tääh' dsa- hi- ma' hää-jah' kyaa' ta-la' hwë'. 9 Ni- sa' ga-lä-liih' gyih', ga-lä-jnää' kiyh' jaa- ángel kyaa' Dsa-jōōh' jnän'. Ga-lä-jnää' jëë- ñih' wa'je- kih' Dio lä-ku' lä-jiuh' kiyh'. Peer- ga-jwaah' dsa- he'. 10 Pero ángel ga-jäh' siiyh':

—Ta' wa' gah' hnäh'. Jëeh', ma-jan- kyen' juu' he- jmee' jëë- jwërte dsë' lä-jëë' dsa-. 11 Na' ma-lä-chaa- kyah' hnäh' jee' jwii- kih' David jaa- hi- lää' hnäh'. Hi- he' he' Cristo, Dsa-jōōh' jnän'. 12 Lä-la- jmee' lii- kyah' hnäh' kih' gyuu- he'. Na-bäayh- wa'siih' na-kyaay' neh' na'moo' jee' kuh-jah' —ga-jäh' ángel.

13 Lă⁺chah' ja⁻ ga⁻lä⁺jnää' koo' kih' ángel he',
jwëë' ga' ángele hi⁻ chaa⁻ gyuu^h hi⁻ ma' há⁺ kih'
Dio, ma' jáyh':

14 |He⁻ ba' che⁻ jøh'gaa⁻ Dio hi⁻ gya' gyuu^h!
Wa' hii' tii' kih' dsa⁻ jmi⁻gyuu^h hi⁻ jmee⁺ lä⁺ hnøø'
Dio.

15 Lă⁻koø⁻ ma' ga⁻nää⁻ lä⁻jëë⁻ ángele he' gyuu^h,
dsa⁻ hi⁻ ma' háä~ jah' kyaä' he' ga⁻jäyh' syyh⁺
dsa⁻kyaayh':

—Ma⁻ jne' ja⁻ ta⁺ Belén, ma⁻jëë' jne' koø⁻ ha⁻ lä⁻
ma⁻la⁺, lä⁻køh' juu' he⁻ ma⁻nuu' jne' kih' Dsa⁻jøøh'
jnän⁻.

16 He⁻ja⁻ ga⁻näy' ko⁻chih', ga⁻jnäy^h María
kyaah' José. Jee' ja⁻ ga⁻jëëy' na⁻kyaä' gyuu^h neh⁺
na'moo' jee' ma' kuh⁻ jah'. 17 Lă⁻koø⁻ ma' ga⁻jëëy'
gyuu^h, ga⁻taayh' jmeeyh[~] juu' ha⁻ lä⁺ ga⁻jäh' ángel
kih' gyuu^h. 18 Peer⁺ ga⁻lä⁻dsaa[~] dsë' lä⁻jëë⁻ dsa⁻
hi⁻ ga⁻nuu' juu' kih' hi⁻ ma' háä~ jah' kyaä' he'.
19 Pero María ngoo' ba' dsooh[~] dsëy' hi⁻ kyey⁻
huu⁺dsë⁻ kih' lä⁻jë⁺ he⁻ ga⁻nuuy' ja⁻. 20 Dsa⁻ hi⁻
ma' háä~ jah' he' ga⁻näy' jmeey⁺ juu^h kih' Dio, hi⁻
ma⁻lä⁻häy⁺ kiyh', kih' lä⁻jë⁺ he⁻ ga⁻nuuy' hi⁻ lä⁻jë⁻
he⁻ ga⁻jëëy'. Jëeh', ma⁻ra⁺ he⁻ ga⁻la⁺ ba' lä⁻koø⁻ te'
he⁻ ga⁻jäh' ángel syyh⁺.

Ga⁻jäy' Jesús jee' ma' chih' gwah⁺ juu^h

21 Ma' ga⁻të' jñaa⁺ jmi^h, ga⁻tuy' jmi⁻ngo⁺ kih' gyuu^h
mah' ga⁻mi⁻cheey⁻ Jesús, ja⁻ba' jmi^h he⁻ ga⁻jäh'
ángel lä⁻cheey⁻, jää⁺ ja⁻ ga⁻lä⁻dsaa^h María.

22 Ma' ga⁻dsëë⁺ jmi^h he⁻ ga⁻mi⁻lluuy' cho⁺jmiiy⁻
hñiyy' lä⁻hih⁺ kih' ley kih' Moisé, ga⁻jäy' gyuu^h
ta⁺ Jerusalén mah' taayh⁺ goo⁻ Dio. 23 (Ga⁻jmeey'

lä'ja-, jëeh' né' ley kih' Dsa-jøøh' jnän` jäh' lä'la-:
 “Lä'jëë' gyuu- ñuuh- hi- to-né' la'kwaat- laa'kyaa'
 Dio ba.”) ²⁴ He-ja- na'näay' na'jmeey' lä'koo- lle'
 ley kih' Dio he- jäh': kwaah' koo- gyaah- cha'bë- o
 koo- gyaah- cha'juu-.

²⁵ Ji-ñe- ja-, ma' gya' jwii- Jerusalén jaa- dsa-
 hi- ma' chee- Simeón. Dsa- he' ma' laa' jaa-
 hi- lluu', ma' hnaayh- Dio, ma' kyey- o-jøh' dsë-
 lloo- koo- jmi' lää' dsa- Israel. Hi- ma' kyaayh'
 Jmi'-lle' Na-jngii'. ²⁶ Jmi'-lle' Na-jngii' ga'mi'jnää-
 kiyh' he- sa' juuy' ta'ko-jiih' sa' ma-jëëy' hi-
 na-hñaä' kyaä' Dio. ²⁷ Ga-jøø' Jmi'-lle' Na-jngii'
 kih' Simeón he- ngooy' ta- jee' chih' gwah'. Ja-ba'
 hor- ja- ga'lloo' cho'jmii- Jesús na'jäay- gyuu-
 kyaay' gwah' mah' le' kiyh' lä'koo- tëë' dsa- jmee-
 lä'koo- jäh' ley. ²⁸ Jee' ja- ga'ëë' Simeón he' gyuu-
 mah' ga'kway' tíhmaah' kih' Dio, ga'jäyh':

²⁹ Dsa-jøøh' kyaan+, na' ma-dsëë' jmi' ki' jnä' hi-
 jmee- ta'he' kyah' ya-hëën' jmi-gyuu- la-,
 lä'koo- ga'chi'h' jnä'.

³⁰ Jëeh', ma-tëën' ma-jëën- hi- ma-cheeh' mah'
 lääy' dsa-.

³¹ Hi- he' ga'mi-lluuh' to-lo- né' ga-lä-jëë- dsa- hi-
 chaa- hwa' la-.

³² Laay' lä'koo- wa'je- he- lä-jnä' kih' hi- sa- laa'
 judiu.

Hi- kih' wa'je- ja- jä' jøøh' dsa- Israel hi- laa'
 kyaah', ga-jäh' Simeón.

³³ Peer+ ga-lä-dsaa- dsë' José kyaah' María ma'
 ga-nuuy' lä-jë- he- ma' hlëeh- Simeón kih' gyuu+.

34 Mah' ga'mi'jää' Simeón cho'jmii' gyuu', ga'jäyh' siiyh' María:

—Jëe' da', gyuu' la' ma'na'hñaa' jmeey' tēh' jwëë' dsa' Israel, hi' lä'ja' jmeey' dsa'jeeh' jwëë' ka'läh'. Ma'na'hñaa'y' jmeey' lii' laay' kyaah' Dio, pero sa' lä'hñää' dsih'. 35 Hi' kyah' le' lä'koh' he' dsa'hiih' ñe'tuuh' neh' tuh'hoh'. Hi' mi'jnäay' ha' lä'la'huu'dsē' kih' jwëë' dsa'—ga'jäh' Simeón.

36 Ja'ba' jee' ja' ma'hää' ka'läh' jaa' dsa'mē' hi' ma'chee' Ana jo'mii' Fanuel. Dsa'mē' he' ma'ngëe' juu' kih' Dio. Ma'laay' sa'ju' kih' Aser jo' Jacob. Ma'gyuh' jwërte dsa'mē' he'. Gyii' ji'ñe' ba' ga'gyay' kyaah' dsa'ñuu' kyaay'. 37 Ma'hya' to'lo'gya' na'dsē' gyii'gya' kyē' ji'ñe' he' ga'jäy' hnëey'. Sa' ma'dsa'hläayh' ma'dsooy' jee' chih' gwah', lä'jmii' lä'hwē' ma'hnaayh' Dio. Joh' jiih' sa' ga'tuy' kuh'hiyh' ma' chuuy' kyaah' Dio. 38 Ja'ba' hor' ja' ja' dsa'mē' he' chuh' kih' cho'jmii' gyuu', mah' ga'løoy' kway' ti'hmaah' kih' Dio. Hi' ma'hleëyh' kih' gyuu' Jesús, cha'nē' lä'jēe' hi' ma'tääh' jøø' lih' ba'lää' Dio dsa' hi' chaa' Jerusalén.

39 Ma'la' ma'mi'teh' cho'jmii' gyuu' lä'koh' lle' ley kih' Dio, ga'näay' ta' jwii' Nazaret he' nøø' hwa' Galilea. 40 Koo' jmi' koo' jmi' ma' dsa'kwaa' gyuu', hi' cha'ga'miih' be' ma' dsa'lä'cha' kiyh', hi' lä'ja' huu'dsē' llu' kiyh' ma' dsa'kwaa' kyaayh'. Ha' koh' sa' ga'mi'jää' Dio gyuu' kyaa'.

Lä' mäh' Jesús ga'jä' jee' kih' ta'jwoh' kyaa' ley

41 Ga'lä'jē' ji'ñe' ba' ma'dsoo' cho'jmii' Jesús ta' Jerusalén ma' tē' jmi' he' kuh' dsa' judiu

borrego mäh'. ⁴² Ma' ga'hya⁻ Jesús gya⁻to' jī⁻ñe⁻, ga⁻näy'¹ ka⁻läh' jmi^h lä⁻ko^o tēē' dsa⁻ jmee⁺. ⁴³ Ma⁻la⁻ ma⁻goh[~] jmi^h ga⁻nää⁻ cho'jmiiy⁻ ta⁻kih', ni⁻ sa⁻ liih⁻ gyih'¹ ga⁻jä^h Jesús jw^h Jerusalén. ⁴⁴ Ma' jmeey⁺ huu⁺dsē⁻, hää⁺ Jesús jee' kih' dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁻ cha'jwē'¹ ja⁻. Lä⁻taa'¹ jmi^h ga⁻taayh⁻ jwē'¹, ja⁻ga' ga⁻hnaayh⁻ jee' kih' dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ kyaay'¹, hi⁻ lä⁻ja⁻ jee' kih' dsa⁻ hi⁻ kyuy⁺ ka⁻läh'. ⁴⁵ Ma' sa⁻ ga⁻jnäy^h, ga⁻kēy^h ka⁻läh' ta⁻ Jerusalén na⁻hnäy^h.

⁴⁶ Ga⁻tē⁻ hnē⁻ jmi^h, ja⁻ga' ga⁻jnäy^h Jesús jee' chih' gwah⁺ na⁻gyay'¹ jee' kih' ta⁻jwoh'¹ kya⁺ ley, ma' nuuy⁻ ha⁻ lä⁻ hlēh⁺ dsa⁻ he⁺ hi⁺ Jesús ma' ngi⁺ juu' kiyh'¹ ka⁻läh'. ⁴⁷ Lä⁻jēē⁺ hi⁻ ma' tääh' nuu⁻kiyh'¹ ma' dsaa[~] dsēy'¹ ha⁻ ko^o sa⁻ ma' kyuu^h Jesús hi⁻ lä⁻ja⁻ kih'¹ juu' he⁻ ma' jēy^h ja⁻. ⁴⁸ Ma' ga⁻jēē⁺ cho'jmiiy⁻, ga⁻lä⁻dsaa[~] dsēy'¹, mah'¹ ga⁻jäh' María sīy^h:

—Gyuu⁻ kyaan⁺, ¿he⁻la' ma⁻jmeeh' lä⁻na⁻ kya⁺ jnääh'? Ha⁻ koh' sa⁻ lle⁻ dsen⁺ kyaah'¹ Tää⁻ kyaah'¹ jee' ga⁻nø⁻ jnääh'¹ hnääh⁺ jnääh'¹ hne⁻.

⁴⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jēeh⁻ Jesús juu' kiyh'¹:

—¿He⁻la' ga⁻nää⁻ hnäh'¹ hnaah⁺ jnä⁺? ¿Che' sa⁻ ñeh' hnäh'¹ he⁻ ga⁻tēēn'¹ mīten⁻ kin⁺ kyaah'¹ Tää⁻ kyaan⁺?

⁵⁰ Pero sa⁻ ga⁻lä⁻ngēē⁺ cho'jmiiy⁻ he⁻ ga⁻hlēy^h lä⁻ja⁻. ⁵¹ Ja⁻ga' ya⁻hēy'¹ mah'¹ ga⁻näy⁻ ko⁻jōh'¹ kyaay^h ta⁻ Nazaret. Jee' ja⁻ ga⁻mītey'¹ ga⁻lä⁻jē⁻ ba⁻ he⁻ ma' jāh'¹ cho'jmiiy⁻. Hi⁺ María ngoo'¹ ba⁻ dsooh[~] dsēy'¹ lä⁻jē⁻ juu' he⁻ ga⁻nuuy'. ⁵² Hi⁺ Jesús ko^o jmi^h ko^o jmi^h dsa⁻lä⁻jōh'¹ gyih'¹. Lä⁻ja⁻ cha⁻ga⁻mīih⁻

dsa-lä-kyuuyh~ koo- hä' koo- hä'. Ma' tih~ dsë' Dio lä-jë- he- ma' jmeey-, hi- lä-kye- dsa- ka-läh' ma' tih~ dsë'.

3

Ga-løø' Jwaa' kwa' juu'

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Ma-hya- gya-hña' ji-ñe- laa' Tiberio rey to-në'. Ji-ñe- ja- ma' laa' Poncio Pilato lle'moh' hwa' Judea. Herode ma' laa' ta' hwa' Galilea, Felipe øøyh- ma' laa' ta' hwa' Iturea kyaah' hwa' Traconite. Lisania ma' laa' ta' hwa' Abilinia. ² Ja-ba' ji-ñe- ja-, Aná kyaah' Caifá ma' laa' jmi-dsa-kaah'. Lä- ma'ja- ga-hlëeh' Dio kyaah' Jwaa' joo' Zacaríá lä-koo- ma' gyay' hwa' kii' jee' sa- kwa- ni-miuh-. ³ He-ja- ma' dsooy- lä-kaa- jee' la' cha'hoo' jmi- Jordán ma' dsa-kway' juu' he- saa' dsa- jmi- hi- ga-hlëeyh' dsa- mah' wa' dsa-jeeyh~ kyaah' Dio mah' koo- Dio dsë' kih' dso'kye- kiyh'. ⁴ Lä-ja- ga-lä-te' lä-koo- na-sii- juu' he- ga-hlëeh' Isaíá hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio llo'joo', ga-jäyh':

Kii- nuuh- koo- lle' he- hlëeh- hwa' kii' jee' sa- kwa- ni- miuh-:

“Mi-llu' hnäh' jwë' kih' Dsa-jøøh' jnän', mi-llu' hnäh' hñaah' mah' heeh' hnih' wa'ra- ga-të' jee' jäy'.

⁵ Lä-kaa- jee' la' cha'gwaa- hnøø' kah- gwaah', hnøø' lii' koo- mëe- moh' jee' la' cha'sii-.

Jwë' jlu- gyeh~ hnøø' lii' ko- dsoo'.

Jwë' he- la' ta-juh-, hnøø' lii' koo- mëe- ba'.

⁶ Ma'ja- ga' jëe' lä-jëe- dsa-, ha- lä- lää' Dio jne' ta-la- kih' hi- jä-”, ga-jäh' Isaíá.

7 He-ja- lä-la- ga-jäh' Jwaa- säh- ga-lä-jëë- hi-na'nää' ma-saa- jmii-:

—Hnäh' laah' lä-koh' miih- hi- kyuu-. ¿Hii-ma-siih- hnäh' he-lääh' hnäh' hñaa' kih' he-wii' he-na' ga-jä-? 8 To-né' da' mi-jnääh' hnäh' he-ma-tuh' hnäh' jwë' hliih' mah' jmeeh' hnäh' he-llu' jmah' ba', ja-ga' la' dsöö' he-ma-jeeh- hnäh' kyaah' Dio. Mo-to- jmee- hnäh' huusä-së-lääh' hnäh' lä-llu' he-jwah' hnäh': “Abraham ba-laä' tää-jnän.” Jëeh' jnä' jwahn-, lih' ba' Dio jmee' hwëë- sa-ju- kih' Abraham lä-kye- kih' kuu-la-. 9 Hee- ñe'läh- ma-kye- ma-na'llu' huusä-hma-. Lä-jëë- chaah' hma- he-sa-llu' mii' kih', he-ja-dsa-tu' mah' dsöö' cha-je- —ga-jäh' Jwaa-.

10 Lä-jëë- ba-dsa- ma-ngii' juu' kiyh', ma-jäyh':

—¿Ha- lä- jmee' jnääh' ja-?

11 Mah' ga-jeeyh- kih' dsa-, ga-siiyh-:

—Hnäh' hi- cha- to-lëë- hmiih- kih', kwëeh- koo- hi- sa- cha- kih'. Hi- hnäh' hi- kuh-hih- llu', kwëeh- miih- hi- jmee- bii' kih'.

12 Hi- na'nää' ka-läh' hi- koo' ku'sih- mah' saay- jmii-. Mah' ga-siiyh- Jwaa-:

—Ta-jwoh', hi- jnääh', ¿ha- lä- jmee' jnääh' ja-läh'?

13 Mah' ga-jäh' Jwaa- siiyh-:

—Lä-koo- te-lle- kih' ba-koo' hnäh' kih' dsa-.

14 Hløø' ka-läh' ga-ngii' juu' kiyh':

—¿Ha- ga-jnääh' na-, ha- lä- jmee' jnääh' ja-?

Mah' ga-jäyh':

—Ta- jøø' hnäh' dsa- mah' jñuuh' hnäh' he-cha- kiyh', ni- ta- hnëë- hnäh' dsa- hi- sa- ää- dsöö'

kyaah' juu' ta' juu'. Heeh' ba' hnäh' lä' koo' te' he' lëh' hnäh'.

¹⁵ Peer' lä' jëë' dsa' judiu ma' hnøø' wa'ra' jäh' kih' ma' lloo' ba' jmii' he' lääy', he' ja' ma' jmeey' huud'se' che' he' ba' Jwaa' na' hi' laa' Cristo hi' na' hñaa' kyaa' Dio. ¹⁶ Ga' jäh' Jwaa' ga' siih' lä' jëë' dsa' he':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', jnä' chaan' dsa' jmii' kyaah' jmii' ba'. Pero jä' jaa' hi' jøøh' ga' lä' koh' ga' jnä'. Hi' ni' sa' tēdsëen' chiihn' mah' llen' loo' he' hä' tüy'. Hi' he' chaa' hnäh' jmii' kyaah' Jmi' lle' Na' jngii', hi' kyaah' je' ka' läh'. ¹⁷ Hii' cheh' mi' lluu' mi' trigo, ma' chooyh' he' kyaah' jwäy'. Ma' la' ma' koooy' mi' trigo kiyh', llay' lluu', ja' ga' jëy' wa' hløø' kih' kyaah' je' he' mo' so' huud' jih' koh'.

¹⁸ Hi' ga' hlëëyh' dsa' kyaah' cha' ga' miih' juu' he' ga' mi' jnääy' ha' lä' la' ju' hmëë' he' ma' kway'. ¹⁹ Hi' ga' juyh' kih' Herode hi' ma' laa' ta', kih' he' ma' kyaayh' Herodia me' Felipe, he' ba' dsa' huud' øoyh'. Hi' ga' juyh' kih' Herode, kih' ga' lä' jë' he' hliih' he' ma' jmeey'. ²⁰ Hi' këë' ga' ga' bääh' Herode jyoh' dsoo', heh' he' ga' taayh' Jwaa' neh' ñe'.

Ga' saq' Jesús jmii'
(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Koo' jmii' lä' ma' cheh' Jwaa' chaa' dsa' jmii', Jesús ka' läh' ga' saq' jmii'. Ta' ko' jiih' ma' ngii' Jesús kiyh' kih' Dio ga' na' gyuuh' jmi' gyuu'. ²² Hi' ga' jyoo' nē' kiyh' Jmi' lle' Na' jngii', ga' lä' jnääy',

laay' lä'koh' jaa' juu'. Lä'chah' ja' ga'lä'nueh' koö' juu' he' ja' gyueh' he' ma' jah':

—Hne' laah' gyueh' kyaan' hi' hnaan'. Peer' chaan' llu' kyaah' hne'.

Jee' la' na'sii' jmii' kih' dsa' ma'gyuh' kyaa'
Jesús

(Mt. 1:1-17)

²³ Ma' hää' Jesús koö' gyii'gya' ji'ñe' ma' ga'løoy' kway' juu'. Ma' jmää' dsih' laay' joö' José. José he' ma' laa' joö' Elí. ²⁴ Elí he' ma' laa' joö' Matat. Matat he' ma' laa' joö' Leví. Leví he' ma' laa' joö' Melqui. Melqui he' ma' laa' joö' Jana. Jana he' ma' laa' joö' José. ²⁵ José he' ma' laa' joö' Matatía. Matatía he' ma' laa' joö' Amó. Amó he' ma' laa' joö' Nahum. Nahum he' ma' laa' joö' Esli. Esli he' ma' laa' joö' Nagai. ²⁶ Nagai he' ma' laa' joö' Maat. Maat he' ma' laa' joö' Matatía. Matatía he' ma' laa' joö' Semei. Semei he' ma' laa' joö' José. José he' ma' laa' joö' Judá. ²⁷ Judá he' ma' laa' joö' Joana. Joana he' ma' laa' joö' Resa. Resa he' ma' laa' joö' Zorobabel. Zorobabel he' ma' laa' joö' Salatiel. Salatiel he' ma' laa' joö' Neri. ²⁸ Neri he' ma' laa' joö' Melqui. Melqui he' ma' laa' joö' Adi. Adi he' ma' laa' joö' Cosam. Cosam he' ma' laa' joö' Elmodam. Elmodam he' ma' laa' joö' Er. ²⁹ Er he' ma' laa' joö' Josué. Josué he' ma' laa' joö' Eliezer. Eliezer he' ma' laa' joö' Jorim. Jorim he' ma' laa' joö' Matat. ³⁰ Matat he' ma' laa' joö' Leví. Leví he' ma' laa' joö' Simeón. Simeón he' ma' laa' joö' Judá. Judá he' ma' laa' joö' José. José he' ma' laa' joö' Jonán. Jonán he' ma' laa' joö' Eliaquim.

31 Eliaquim he' ma' laa' joo' Melea. Melea he' ma' laa' joo' Mainán. Mainán he' ma' laa' joo' Matata. Matata he' ma' laa' joo' Natán. 32 Natán he' ma' laa' joo' David. David he' ma' laa' joo' Isaí. Isaí he' ma' laa' joo' Obed. Obed he' ma' laa' joo' Booz. Booz he' ma' laa' joo' Salmón. Salmón he' ma' laa' joo' Naasón. 33 Naasón he' ma' laa' joo' Aminadab. Aminadab he' ma' laa' joo' Aram. Aram he' ma' laa' joo' Esrom. Esrom he' ma' laa' joo' Fare. Fare he' ma' laa' joo' Judá. 34 Judá he' ma' laa' joo' Jacob. Jacob he' ma' laa' joo' Isaac. Isaac he' ma' laa' joo' Abraham. Abraham he' ma' laa' joo' Taré, Taré he' ma' laa' joo' Nacor. 35 Nacor he' ma' laa' joo' Serug. Serug he' ma' laa' joo' Ragau. Ragau he' ma' laa' joo' Peleg. Peleg he' ma' laa' joo' Heber. Heber he' ma' laa' joo' Sala. 36 Sala he' ma' laa' joo' Cainán. Cainán he' ma' laa' joo' Arfaxad. Arfaxad he' ma' laa' joo' Sem. Sem he' ma' laa' joo' Noé. Noé he' ma' laa' joo' Lamec. 37 Lamec he' ma' laa' joo' Matusalén. Matusalén he' ma' laa' joo' Enoc. Enoc he' ma' laa' joo' Jared. Jared he' ma' laa' joo' Mahalaleel. Mahalaleel he' ma' laa' joo' Cainán. 38 Cainán he' ma' laa' joo' Enó. Enó he' ma' laa' joo' Set. Set he' ma' laa' joo' Adán. Adán he' ma' laa' joo' Dio.

4

Ga'ka' hi'sa'llu' dsë' Jesús
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

1 Cha-miìh- be' kih' Jmì-lle' Na-jngiì' ma-kye- Jesús. He-ja- ma-la- ma-saay- jmì- cha'jmì- Jordan, là' chàh' ja- ga'jòø' Jmì-lle' kiyh' ngooy' ta-

jee' la' hwa' kii'. ² Jee' ja- ga'jäy' to'loo' jmi' jee' ga'ka' hi'-sa'llu' dsëy'. Sa' cha- ga'kuyh- ni' miih- ta'ko'-jiih' ma' gyay' jee' ja-. Ma-ngëë' he- ja-, ja' kyoyh'. ³ He-ja- ga'jäh' hi'-sa'llu' siiyh':

—Cher'mah' dsoo' laah' Joö' Dio, jmee' hih' mah' lii' he'ñiih' kuu' la-.

⁴ Mah' ga'jeeh- Jesús juu' kiyh', ga'jäyh':

—Ma-na-sii- ba': "Ja' ma'la' kyaah' he- kih-hihn- jmee' chaa- jne'. Kyaah' lä'jè' juu' kih' Dio ba' jmee' chaa- jne'."

⁵ He-ja- ga'jòø' hi'-sa'llu' kiyh' lä' ga'të' koo- moh' ñii' mah' kyaah' ko-hwëë' pih' ba' ga'heeyh' lä'kaa- jee' jwi- kaah' he- cha- jmi-gyuu'. ⁶ Mah' ga'jäyh':

—Kwan' jwë' mah' jmeeh' hih' lä'kaa- jee' jwi- na-, hi' kwëëhn- hne- lä'jè' ga' he- la' na'hñaah' he- cha- kih'. Jëëh', jnä' ga'hyohn' lä'jè' he- na- hi' le' kwëëhn- hi- lla' dsën'. ⁷ Lä'jè' he- na- kwëëhn- hne- cher'mah' ga'juuh' jneh' cha'nën', jmääh' jnä' jòøhn'.

⁸ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Gwaah- ki' jnä' Tana', jëëh' ma-na-sii- ba' jee' jyoh' ka-läh': "Kih' Dsa-jòøh' hi- laa' Dio kyaah' ba' jmeeh' juuh-. Kih' jaa- hñii' bih' jmeeh' ta'he'."

⁹ Ma-ngëë' he- ja-, ga'jòø' hi'-sa'llu' kiyh' ta' jee' chih' gwah' jwi- Jerusalén. Ma' ga'lla-näay' jee' ja-, ga'jäy' lä' ga'të' gyuuh' kih' gwah' juuh-, ga'siiyh':

—Cher'mah' dsoo' laah' Joö' Dio, jwää- hñaah' lä' ga'të' hwa'. ¹⁰ Jëëh' na-sii- ba' ka-läh':

Dio chee' ángele kyaay' koo' kyah' mah' häay' hne-.

11 Lă'ja- jăäy' hne- lä' hääy- gooh-, mah' sa' lla-nu' tiih' kyaah' kuu'.

12 Mah' ga'jeeh- Jesús juu' kiyh', ga'jäyh':

—Ma-na-sii- ba' ka-läh': “Ta' ka- dsē' Dio hi-laa' Dsa-jøøh' kyaah'.”

13 Ma-la- ma-ka' hi-sa-llu' dsē' Jesús, ga-lä-øøy' kiyh' miih- jmi'.

*Ga-løø' Jesús kway' juu' hwa' Galilea
(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)*

14 Ma-ngēē' he- ja-, ngaah' Jesús ta' hwa' Galilea kyey- cha-miih- be' kih' Jmi-lle' Na-jngii'. Ma' hii' juu' kiyh' lä-kaa- jee' jwii- he- tääh' lä-ku' lä-jii' hwa' ja-. 15 Ma' mi-tēēy' dsa- hi- tääh' lä-koō- lä-koō- gwah' mäh- hi' ga-lä-jēē' dsa- ga'jmeē' juuh- kiyh'. 16 Ga-llaayh' jee' jwii- Nazaret jee' ga-kwaay'. Ga-hey' neh' gwah' mäh- lä-koō- ma-tēēy' jmeey' jmi' he- teeh- dsa- dsē'. Jee' ja-ga-nooy- mah' ga-hēy' juu' kih' Dio he- ma-na-sii- jāä'. 17 Ga-kwēēh' dsih' je- he- ga-sii' Isaia hi- ma-ngēē- juu' kih' Dio. Ga-jiy' mo'je- mah' ga-jnøøyh' jee' na-sii- lä-la-:

18 Kyen' Jmi-lle' kih' Dio nē' kin'.

Ma-hñaay' jnä' mah' kwan' ju'hmēē' kih' hi-tä-ñēē'.

Ga-cheey' jnä' mah' hlēēhn' hi- sa' cha- o-jøh' dsē- kih'.

Jmeen' juu' ha- lä- jee' lää' hi- tääh' neh-ñē'.

Jmeen' jēē' hi- tuu'.

Lään' dsa- hi- dsa-ngēē' lli'wii'.

19 Jmeen' juu' he- ma-tøøhn' ji-ñē- he- mi-jää' Dio dsa-.

20 Ma⁻ngëe^ʔ ma⁻hë^ʔ Jesús juu^ʔ ja⁻, ga⁻bäay^ʔ mo⁻je⁻ mah^ʔ ga⁻ngëey^ʔ kih^ʔ hi⁻ ma^ʔ há^ʔ goo⁻, ja⁻ ga⁻gyay⁻. Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma^ʔ tääh^ʔ jee^ʔ ja⁻ ma^ʔ jëey⁻ koo⁻ hweh⁻. 21 Mah^ʔ ga⁻løoy^ʔ hlëeyh⁻ dsa⁻ he^ʔ:

—Na^ʔ ma⁻lä⁻te^ʔ juu^ʔ kih^ʔ Dio he⁻ ma⁻hën^ʔ cha⁻nëh^ʔ hnäh^ʔ.

22 Ga⁻lä⁻jëë⁻ ba^ʔ dsa⁻ ma^ʔ hlëeh⁻ llu^ʔ kih^ʔ Jesús, hi⁻ ma^ʔ dsaa⁻ dsëy⁻ kih^ʔ jnaah^ʔ la^ʔ juu^ʔ he⁻ ma^ʔ hlëeh⁻ Jesús. Mah^ʔ ma^ʔ jäyh^ʔ:

—¿Che^ʔ ja⁻ he^ʔ jo⁻ñuu⁻h⁻ José hi⁻ na⁻?

23 He⁻ ja⁻ ga⁻jäh^ʔ Jesús siiyh⁻ dsa⁻ he^ʔ:

—Ma^ʔ ba^ʔ jnä^ʔ he⁻ jwiih^ʔ jnä^ʔ juu^ʔ he⁻ tëëh^ʔ hnäh^ʔ hlëeh^ʔ, he⁻ jäh^ʔ lä⁻la⁻: “Jmee^ʔ më⁻ kyah^ʔ hñaah^ʔ, cher^ʔ mah^ʔ dsoo^ʔ laah^ʔ të⁻më⁻. Jmee^ʔ ka⁻läh^ʔ jee^ʔ la^ʔ jwii⁻ kyah^ʔ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻nuu⁻ jnääh^ʔ ga⁻jmeeh^ʔ jwii⁻ Capernaum, ja⁻ ga⁻ la^ʔ dsoo^ʔ.”

24 Hi⁻ ga⁻hlëeh^ʔ gyih^ʔ jyoh^ʔ juu^ʔ, ga⁻jäyh^ʔ:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo^ʔ jwëëhn⁻ hnäh^ʔ. Ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ngëe⁻ juu^ʔ kih^ʔ Dio sa⁻ heeh⁻ dsih^ʔ jee^ʔ jwii⁻ gooy^ʔ. 25 Ju⁻dsoo^ʔ jwëëhn⁻ hnäh^ʔ. Lä⁻koo⁻ ma^ʔ gya^ʔ Elía hi⁻ ga⁻ngëe⁻ juu^ʔ kih^ʔ Dio ga⁻hna^ʔ jma^ʔ hnë⁻ ji⁻ñe⁻ na⁻dsë⁻ jñee^ʔ sih⁻ hi⁻ ha⁻ koh^ʔ hoo^ʔ sa⁻ ga⁻lä⁻cha⁻ lä⁻kaa⁻ hwa^ʔ ja⁻. Jmii^ʔ ja⁻, ma^ʔ chaa⁻ jwëë⁻ dsa⁻më⁻ hni^ʔ hwa^ʔ Israel. 26 Pero sa⁻ ga⁻chee⁻ Dio Elía kih^ʔ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁻ hni^ʔ he^ʔ. Ga⁻cheey^ʔ kih^ʔ jaa⁻ dsa⁻më⁻ hni^ʔ hi⁻ ma^ʔ chaa⁻ Sarepta koo^ʔ kih^ʔ Sidón ba^ʔ. 27 Lä⁻ja⁻ ka⁻läh^ʔ jmii^ʔ kih^ʔ Eliseo hi⁻ ga⁻ngëe⁻ juu^ʔ kih^ʔ Dio llo⁻joo^ʔ. Ma^ʔ chaa⁻ jwëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma^ʔ dsaah^ʔ hmih^ʔ høø⁻ hwa^ʔ Israel. Pero ni⁻ jaa⁻ hi⁻ he^ʔ sa⁻ ga⁻hlaa⁻. Ma⁻la⁻

Naamán hi- ma' chaa- hwa' Siria ba' ga'jä' kih' — ga'jä'h' Jesús.

28 Läjëë- hi- ma' tääh' neh' gwah' ja-, ga'lälëy' jwërte lä' ma' ga'nuuy' juu' ja-.
29 Ga'noo- lä'jëë- dsa- he' mah' ga'sëeh- dsih' ta' chuu' jwii-. Ga'jääy' lä' ga'të' gyuu' moh' jee' la' jee' jwii- ja-, mah' ma' jwäy' ta' cha'sii- ñiih'. 30 Pero he- ga'la', ga'koo' Jesús jwë' kiyh' ga'ngëy' to' dsaah' jee' kih' dsa- he', ngooy' ta' jee' jyoh'.

Ga'llee- Jesús jmi-llë' hliih' kih' jaa- dsa-
(Mr. 1:21-28)

31 Ngoo' Jesús ta' Capernaum, koo- jwii- he- nөө' hwa' Galilea. Ga'kway' juu' jmi' he- teeh- dsa- dsë'. 32 Läjëë- dsa- ma' dsaa- dsë' kih' juu' he- ma' kway- ja-. Jëeh', ma' hlëeyh' kyaah' cha-miih- be'.

33 Ma' hää' neh' gwah', jaa- dsa- hi- ma' kye- jmi-llë' hliih' mah' ga'hlëeyh' koo- ki-gaa-.
34 Ga'jäyh':

—Ta' kaah' jnääh', Jesús dsa- Nazaret. ¿Che' ma-ñeh' mah' mi'llaah' jnääh'? Kyuu' jnääh' hne-. Hne- ba' he' hi- na' jngëë' kyaa' Dio.

35 Mah' ga'juuh' Jesús kih' jmi-llë' hliih' he', ga'siiyh':

—Ta' tooh' miih'. Go-hëë' kih' dsa- na- — ga'jäyh'.

Läjiih' ga'tah' dsa- he' hwa' to'lo' në' dsa- ga'jmeë' jmi-llë' hliih' he' mah' ya'hëë' bih'. Pero ni' miih- dsoo' sa' ga'jmeey' kih' dsa- he'. 36 Peer'

ga^ˈjwaah^ˈ dsa⁻ kyaah^ˈ juu^ˈ he⁻ ga⁻hlëeyh^ˈ ja⁻, ma^ˈ hlëeyh^ˈ dsa⁻ kyaayh^ˈ, ma^ˈ jäyh^ˈ:

—¿Hee⁻ ba^ˈ juu^ˈ na⁻? He⁻ ba^ˈ che⁻ bee^ˈ juu^ˈ kiyh^ˈ. Ha⁻ lä^ˈ liyh^ˈ jmeey^ˈ mada⁻ kih^ˈ jmi⁻lle^ˈ hlih^ˈ mah^ˈ hwëey^ˈ.

³⁷ Ga⁻lä^ˈ cha^ˈ juu^ˈ kih^ˈ Jesús lä⁻kaa⁻ jee^ˈ jwii⁻ he⁻ tääh^ˈ lä⁻ku^ˈ lä⁻jii^ˈ kih^ˈ hwa^ˈ ja⁻.

Ga⁻mi⁻hlä^ˈ Jesús ma⁻choo^ˈ Simón

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Ma^ˈ ya⁻hëe^ˈ Jesús neh^ˈ gwah^ˈ ja⁻, ngooy^ˈ ta⁻ kih^ˈ Simón. Jee^ˈ ja⁻ ma^ˈ kya^ˈ ma⁻choo^ˈ Simón dsaah^ˈ kyaah^ˈ liii^ˈ. He⁻ja⁻ ga⁻chuu^ˈ dsa⁻ kyaah^ˈ Jesús mah^ˈ mi⁻hlä^ˈy^ˈ. ³⁹ He⁻ja⁻ ga⁻tøh^ˈ Jesús lle^ˈ jee^ˈ kyaay^ˈ, ga⁻jmeey^ˈ hih^ˈ kih^ˈ liii^ˈ ja⁻. Mah^ˈ ya⁻hi^ˈ liii^ˈ. Lä⁻chah^ˈ ja⁻ ga⁻noo⁻ ma⁻choo^ˈ Simón he^ˈ, ga⁻jmeey^ˈ he⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻h^ˈhi^ˈ hi⁻ ma^ˈ tääh^ˈ jee^ˈ ja⁻.

Ga⁻mi⁻hlä^ˈ Jesús jwëe^ˈ hi⁻ dsaah^ˈ

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ma^ˈ ga⁻nuu⁻ jmi^ˈ ja⁻, lä⁻jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ ma^ˈ cha^ˈ dsa⁻ dsaah^ˈ kya^ˈ na⁻näy^ˈ na⁻jäy⁻ cha⁻në^ˈ Jesús. Na⁻ku^ˈ na⁻ngii⁻ dsoo^ˈ ma^ˈ laa^ˈ dsa⁻ dsaah^ˈ he^ˈ. He⁻ja⁻ ga⁻kye⁻ Jesús goo⁻ në^ˈ kih^ˈ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ mah^ˈ ga⁻mi⁻hlä^ˈy^ˈ. ⁴¹ Kih^ˈ jwëe^ˈ dsa⁻ dsaah^ˈ he^ˈ ga⁻hwëe⁻ jmi⁻lle^ˈ hlih^ˈ, hi⁻ ma^ˈ tooyh^ˈ mi^ˈ ma^ˈ jäyh^ˈ:

—Hne⁻ laah^ˈ Jo^ˈ Dio.

Pero ma^ˈ jmu^ˈ Jesús kiyh^ˈ. Sa⁻ ma^ˈ kway^ˈ jwë^ˈ ma^ˈ hlëeyh^ˈ, jëeh^ˈ ma⁻në⁻ ba^ˈ jmi⁻lle^ˈ hlih^ˈ he⁻ laay^ˈ Cristo.

Ga'kwa' Jesús juu' neh' gwah' mäh' kih' dsa-gooy'

(Mr. 1:35-39)

⁴² Ma' ga'jnä' ja-, ya'hëë' Jesús ngoo' ta' jee' sa' chaa' dsa-. Lä'chah' ja' ga'taah' dsa' ga'hnaayh' lä'jih' ga'jnääh'. Hi' ga'ha' dsa' kiyh', sa' ma' kway' jwë' ma' dsooy' ta' jee' jyoh'. ⁴³ Pero Jesús ga'jah' siyh':

—Jmee' bii' kin' nin' ta' jee' jyoh' na'kan' ju'hmëë' he' mi-jnääh' ha' lä'jääh' Dio dsa' lä'hih' kih'. Kih' he' la' ba' na'hñaan' jan'.

⁴⁴ He-ja' ngooy' na'kway' juu' lä'koö' lä'koö' gwah' kih' dsa' judiu he' tøø' hwa' Galilea.

5

Jwëë' hmooh' ga'taah' neh' sa'hma'

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Koö' hä' ma' cheh' Jesús cha'hoo' jmi' juuh' he' hla' hwa' Genesaret. Jee' ja' ga'kuh' jwëë' jwërte dsa' lä'ku' lä'jih' kiyh' hi' hnøø' ma' nuu' juu' kih' Dio. ² Ga'jëë' Jesús to' na'moo' he' ma' na'hih' cha'hoo' jmi' ja-. Jëeh', ma'ngëë' sa'hma-hwëë' hi' ma' kaah' hmooh-, ga'taayh' ga'gyiyh' ma' kiyh'. ³ He-ja' ga'he' Jesús neh' na'moo' he' ma' la' kih' Simón. Ga'jmeey' mada' kih' Simón mah' hläyh' ga' miih' na'moo' ja' ta' jee' juuh' jmi'. Mah' ga'gyay' neh' na'moo' ja', ga'løøy' hlëëyh' lä'jëë' dsa-. ⁴ Ma' ga'dsaa' juu' kiyh', ga'siyyh' Simón:

—Ma'nøøn' ta' jee' juuh' ga' mah' hiyh' hnäh' sa'hma' kyah' hnäh'.

⁵ Mah' ga'jëeh' Simón juu' kiyh':

—Ta⁻jwoh¹ kyaan⁺. Lä⁻taa¹ hwē¹ ma⁻kooh¹ jnääh¹ sa⁻hma¹. Sa⁺ chaa⁻ ma⁻lēeh⁺ jnääh¹ ni⁻ miih⁻. Pero cher⁻mah¹ lä⁻ja⁻ jwah¹, hi⁻ ba¹ jnä¹ sa⁻hma¹.

⁶ Ma⁻ngēē¹ ma⁻hiy¹ sa⁻hma¹ ja⁻, lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻sēeyh¹. Peer⁻ jwēē¹ jwēte hmooh⁻ ga⁻taah¹ neh⁺ hma¹ ja⁻, lä⁻jiih¹ ga⁻løø¹ dsa⁻gyii¹. ⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jmeey¹ lii⁻ kih¹ dsa⁻kyaayh¹ hi⁻ ma¹ tääh¹ jyoh¹ na⁻moo¹ mah¹ ya⁻näy¹ kway¹ be¹. He⁻ja⁻ ya⁻näy¹, hi⁺ ga⁻kayh¹ lä⁻to¹ na⁻moo¹ kiyh¹ ja⁻. He⁻ja⁻ miih⁻ ga⁻ sa⁺ ga⁻hmäh¹ neh⁺ jmii⁻. ⁸ Ma¹ ga⁻jēē¹ Simón Pee¹ he⁻ ja⁻, ga⁻juuyh¹ jney¹ cha⁻nē¹ Jesús, mah¹ ga⁻siiyh⁺:

—Sa⁺ høø⁺ kwaan⁻ nooh¹ koo¹ kin⁺ Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺. Jēē¹ cha⁻ cha⁻miih⁻ dso⁻kye⁻ kin⁺.

⁹ Jēē¹, ga⁻jwaah¹ jwēte Pee¹ lä⁻kye⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ ko⁻jøh¹ kyaayh¹, ma¹ ga⁻jēey¹ ha⁻ lä⁻koø⁻ jwēē¹ hmooh⁻ hi⁻ ga⁻saayh¹. ¹⁰ Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ ga⁻la¹ kih¹ Jacobo kyaah¹ Jwaah¹ jo⁻ñuuh⁻ Zebedeo hi⁻ ma¹ jmee⁻ ta¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ Simón. Pero ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁺ Simón:

—Ta⁺ wa¹ gah¹. Na¹ ta⁺ cha⁻nē¹ dsa⁻ ba¹ leeh⁺ na¹, lla⁻ he⁻ ma¹ leeh⁺ hmooh⁻.

¹¹ Ja⁻ga⁻ ga⁻lla⁻näy⁻ cha⁻hoo¹ jmii⁻ kyaah¹ na⁻moo¹. Jee¹ ja⁻ ba¹ ga⁻llay¹ lä⁻jē⁺ he⁻ ma¹ kooyh⁻ ja⁻, mah¹ ga⁻jmeey¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ Jesús.

*Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jaa⁻ hi⁻ ma¹ dsaah¹ hmih¹ høø⁻
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)*

¹² Koø⁻ jmii⁻ ja⁻ ma¹ hää¹ Jesús koø⁻ jee¹ jwii⁻. Ga⁻lloo¹ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma¹ dsaah¹ hmih¹ høø⁻. Ma¹ ga⁻jēey¹ Jesús ga⁻juuyh¹ jney¹ mah¹ ga⁻jluy¹ lley¹

lä⁺ ga⁺tē⁺ hwa⁺ cha⁺nē⁺ Jesús. Ga⁺chuuy⁺ kyaah⁺,
ga⁺jäh⁺:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, cher⁺mah⁺ le⁺, leh⁺ ba⁺ hne⁻
cheh⁺ dsoo⁻ he⁻ mi⁻sah⁺ jnä⁺.

¹³ He⁻ja⁻ ga⁺hi⁺ Jesús ma⁻goo⁻ mah⁺ ga⁺kyey⁻
nē⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺, mah⁺ ga⁺jäh⁺:

—Le⁺ ba⁺. Wa⁺ dsa⁻che⁻ dsoo⁻ he⁻ mi⁻sah⁺ hne⁻.

Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁺ääh⁺ go⁻te⁻ hmih⁺ høø⁻ ja⁻.

¹⁴ Ma⁻ngēē⁺ he⁻ ja⁻, ga⁺taah⁻ Jesús juu⁺ mah⁺ sa⁺
kooyh⁺ juu⁺ kyaah⁺ ni⁺ jaa⁻, ga⁺jäh⁺:

—Gwa⁻ go⁻hääh⁺ hñaah⁺ kih⁺ jmi⁻dsa⁻ lä⁻koh⁺
jä⁺ ley kih⁺ Moisé. Kye⁻ mi⁺h⁻ he⁻ kwēēyh⁺ lä⁻llu⁺
he⁻ ma⁻na⁻lluuh⁺. Lä⁻ja⁻ go⁻jmeē⁺ mah⁺ lä⁻ñe⁻
dsa⁻ he⁻ ma⁻jä⁺ kyah⁺.

¹⁵ Pero koo⁻ jmi⁺ koo⁻ jmi⁺ cha⁻ga⁺mi⁺h⁻ ma⁺ hi⁺
juu⁺ kiyh⁺. Jwēē⁺ dsa⁻ ma⁺ dsa⁻kuh⁺ nuu⁻ juu⁺ he⁻
kway⁺, hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻lä⁺ ma⁺ dsa⁻kuh⁺ jwēē⁺ hi⁻
dsaah⁺ hi⁻ hnøø⁺ jä⁺ kiyh⁺. ¹⁶ Pero Jesús ma⁺ dsooy⁻
ma⁺ dsa⁻ngi⁺y⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio jee⁺ sa⁺ chaa⁻ ni⁺ jaa⁻
dsa⁻.

*Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jaa⁻ hi⁻ sa⁺ liih⁻ goo⁻ tii⁺
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)*

¹⁷ Koo⁻ jmi⁺ ma⁺ gya⁺ Jesús kway⁺ juu⁺. Jee⁺ ja⁻
ma⁺ tääh⁺ ko⁻llaa⁺ fariseo kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺ kya⁺
ley. Dsa⁻kaah⁺ he⁺ ya⁻nää⁺ lä⁺jē⁺ jwi⁺ mäh⁻ he⁻
na⁻heē⁻ hwa⁺ Galilea, hi⁻ lä⁻ja⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ hwa⁺
Judea ka⁻lä⁺, lä⁻kye⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ Jerusalén.
Ma⁺ kye⁻ Jesús cha⁻mi⁺h⁻ be⁺ kih⁺ Dio kyaah⁺ he⁻
ma⁺ mi⁻hlää⁺y⁺ hi⁻ dsaah⁺. ¹⁸ Jmi⁺ ja⁻ ga⁺lla⁻nää⁺
dsa⁻ hi⁻ ma⁺ jää⁺ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺ hi⁻ sa⁺ liih⁻ goo⁻
tii⁺ na⁻kyaa⁺ nē⁺ jii⁻. Ma⁺ hnøøy⁺ ma⁺ dsa⁻taayh⁺

cha'neh⁺ mah⁺ dsa⁻ kyaay⁺ cha'nē⁺ Jesús. ¹⁹ Kih⁺ he⁻ ma⁺ tääh⁺ jwëë⁺ dsa⁻, sa⁻ ga⁻ la⁺ ma⁺ taayh⁺ cha'neh⁺. He⁻ ja⁻ ga⁻ wiiy⁺ ta⁺ gyuu^h hne⁺ mah⁺ ga⁻ jñiyh⁺ miih⁻ ka'luu⁺ hne⁺. Ta⁺ jwëë⁺ ja⁻, ga⁻ jñaa⁺ dsa⁻ dsaah⁺ he⁺ lä⁺ kye⁻ jii⁺ kiyh⁺ to⁺ lo⁺ nē⁺ dsa⁻ cha'nē⁺ Jesús. ²⁰ Ma⁺ ga⁻ jëë⁺ Jesús ha⁻ lä⁺ koo⁻ dsoo⁺ dsē⁺ lä⁺ jëë⁺ dsa⁻ he⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁺ siiyh⁺ dsa⁻ dsaah⁺:

—Dsa⁻ ñuu^h , ma⁻ na⁻ che⁺ ba⁺ dso⁺ kye⁻ kyah⁺.

²¹ He⁻ ja⁻ lä⁺ jëë⁺ ta⁻ jwoh⁺ kya⁺ ley kyaah⁺ dsa⁻ fariseo ga⁻ løøy⁺ jmeey⁺ hu⁺ dsē⁻: “¿Hee⁻ la⁺ dsa⁻ ñuu^h na⁻ he⁻ mi⁻ kwayh⁺ Dio? Jaa⁻ Dio ba⁺ lih⁺ che⁺ dso⁺ kye⁻ kih⁺ dsa⁻.”

²² Pero ga⁻ lä⁺ liih⁻ ba⁺ Jesús he⁻ hu⁺ dsē⁻ ma⁺ jmee⁺ dsa⁻ he⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻ siiyh⁺:

—¿He⁻ la⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ hu⁺ dsē⁻ lä⁺ na⁻? ²³ ¿Hee⁻ ga⁺ na⁻ sa⁻ jwëë^h, laah⁺ hnäh⁺? ¿Che⁺ he⁻ chiih⁻ jne⁺ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺: “Ma⁻ na⁻ che⁺ ba⁺ dso⁺ kye⁻ kyah⁺”, o he⁻ chiih⁻ jnih⁺: “Noo⁻, kii⁺ jii⁺ kyah⁺, mah⁺ gwaah⁺”? ²⁴ He⁻ ja⁻ jmeen⁻ he⁻ jwëë^h ga⁺ mah⁺ lä⁺ ngëë^h hnäh⁺, Hi⁻ ga⁻ lëë⁺ ngo⁺ la⁻ ba⁺ na⁻ ngē⁺ jwē⁺ jmi⁻ gyuu⁺ mah⁺ chey⁺ dso⁺ kye⁻ kih⁺ dsa⁻.

Ja⁻ ga⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús siih⁺ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ tü⁺ he⁺:

—Jnäh⁺ jwahn⁺ noo⁻, kii⁺ jii⁺ kyah⁺, gwaah⁻ cha'neh⁺ kyah⁺.

²⁵ Lä⁺ chah⁺ ja⁻ ga⁻ noo⁻ dsa⁻ he⁺ cha'nē⁺ lä⁺ jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁻ kooy⁺ jii⁺ kiyh⁺ jee⁺ ma⁺ kyaay⁺, ngaayh⁺ cha'neh⁺ kiyh⁺, jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio. ²⁶ Ga⁻ lä⁺ jëë⁺ ba⁺ ga⁻ lä⁺ dsa⁺ jwërte dsē⁺ ma⁺ ga⁻ jëëy⁺ he⁻ ja⁻, mah⁺ ga⁻ jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio. Ga⁻ lä⁺ goyh⁺ jwërte, ma⁺ jäh⁺:

—Na' ba' ra' si' ma-jëen' koo' he- jah-gaa' he-
jmee' dsaa' dsë' jne'.

Ga'tëeh' Jesús Levi

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Ma-ngëë' he- ja-, ngoo' Jesús ta- jee' jyoh'. Jee'
ngooy' ja-, ga-jëëy' jaa- hi- koo' ku'sih- hi- ma'
chee- Leví, ma' gya' nē'ta' kih' kooy' ku'sih-. Mah'
ga-jäh' Jesús siyh-:

—Ñā- wa' jmeen' kō-jøh'.

²⁸ Ga-jä' ba' ta' kiyh' he- ma' jmeey' ja-, mah'
ga-jmeey' kō-jøh' kyaah' Jesús. ²⁹ Leví hi- ma' koo'
ku'sih- he' ga-jmeey' koo' jmi' jah- kih' Jesús
cha'neh- kiyh'. Jwëë' dsa- hi- ma' koo' ku'sih-
kyaah' jñah' ga' dsa- ma' tääh' nē' mes' kō-jøh'
kyaayh'. ³⁰ Pero dsa- fariseo kyaah' ta-jwoh' kya'
ley ga-taayh' ga-ti- ga-chooy' juu' kyaah' discípulo
kya' Jesús, ga-jäyh':

—¿He-la' kuh-huh' hnäh' kō-jøh' kyaah' dsa- hi-
koo' ku'sih- na-, hi- lä-ja- kyaah' dsa- wa' hi- cha-
hi-?

³¹ He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-siyyh':

—Sa' jmee' bii' tē-më' kih' dsa- hi- lluu', kih'
dsa-dsaah' ba' jmee' bii'. ³² Sa' ma-jan' kih' hi-
lluu', ma-jan' kih' hi- cha- dso'kye- kih' ba' mah'
wa' dsa-jëeyh' kyaah' Dio.

*Ga'ngñ' dsa- juu' he-la' sa' ta' discípulo kō-hwëë'
he- kuh-hiyh'*

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Ja-ga' ga-jäh' dsa- hi- ma' ti-choo' juu' he',
siyh' Jesús:

—Dsa⁻ kyaa¹ Jwaa⁻ ko⁻lla⁻ jiih[~] ba¹ sa⁺ kuh⁻hiyh[~] ma¹ ngiiy⁻ kiyh¹ kih¹ Dio, hi⁺ lä⁻ja⁻ jmee⁻ dsa⁻ fariseo ka⁻läh¹. ¿He⁻la¹ sa⁺ jmee⁻ lä⁻ja⁻ discípulo kyaah¹?

³⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁺:

—Dsa⁻ hi⁻ tääh¹ jee¹ dsa⁻jee¹ goo⁻ dsa⁻, sa⁺ cha⁻ he⁻ kih¹ he⁻ tuiy¹ he⁻ kuh⁻hiyh[~] ta¹ko⁻jiih¹ gya¹ dsa⁻ñuu^h hi⁻ dsa⁻jee¹ goo⁻ jee¹ ja⁻. ³⁵ Pero lloo[~] koo⁻ jmi¹ wa¹ra⁻ ga⁻lleey⁻ dsa⁻ñuu^h hi⁻ dsa⁻jee¹ goo⁻ he¹. Ma¹ja⁻ ga¹ tu¹ dsa⁻ kyaay¹ he⁻ kuh⁻hih[~] mah¹ chuuy¹ kyaah¹ Dio.

³⁶ Hi⁺ ga⁻jäyh¹ siiyh⁺ juu¹ na⁻hmää¹ la⁻:

—Ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ sa⁺ kwa⁺ kih¹, ka¹ koo⁻ jwi¹ hmi^{ih} hmee¹ mah¹ tøoy¹ ne¹ kih¹ hmi^{ih} ma⁻gyuh⁻. Cher¹mah¹ lä⁻ja⁻ la¹, koo⁻ heey¹ hmi^{ih} hmee¹ ba¹ ja⁻. Hi⁺ ni⁺ sa⁺ jeeh⁻ kwee⁻ hmi^{ih} ma⁻gyuh⁻ kyaah¹ jwi¹ hmi^{ih} hmee¹ ja⁻. ³⁷ Hi⁺ lä⁻ja⁻, ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ sa⁺ kwa⁺ kih¹ chiyh¹ vin hmee¹ neh⁺ loo⁻ ma⁻gyuh⁻. Cher¹mah¹ ga⁻chih¹ dsa⁻ vin hmee¹ neh⁺ loo⁻ ma⁻gyuh⁻, चाह¹ ba¹ gyii⁺, jeeh¹ sa⁺ kwa¹ jwē¹ ää⁺. Tu^{uu} vin hmee¹ hi⁺ hee¹ loo⁻ ka⁻läh¹. ³⁸ He⁻ja⁻ neh⁻ loo⁻ hmee¹ ba¹ dsa⁻hoo⁻ vin hmee¹. Mah¹ lä⁻ja⁻ ba¹ mi⁻hee⁻ vin hmee¹ ja⁻, kyaah¹ loo⁻ hmee¹ ka⁻läh¹. ³⁹ Ni⁺ jaa⁻ hi⁻ tee¹ hih[~] jmi^h mi¹jeh¹ ma⁻ää⁻, sa⁺ tih¹ dsēy¹ he⁻ hmee¹ lä⁻chah¹ ja⁻. Jeeh¹ jäyh¹: “Llu¹ ga¹ he⁻ ma⁻gyuh⁻.” —ga⁻jäh¹ Jesús.

6

*Ga⁻hlēeh¹ Jesús ha⁻ lä¹ la¹ jmi¹ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē¹
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)*

1 Koo- jmi' he- teeh- dsa- dsé', ga-ngëé' Jesús jee' ma-na-jnäá' chaah' trigo. Ga-hnä' discípulo kyaay' miih- sa'gwah' trigo, ga-gyey' kyaah' gooy-mah' ga-kuyh-. 2 He-ja- ko-llaá' fariseo ga-jäyh' siyh- discípulo he':

—¿He-la' jmeeh- hnäh' he- sa- lle- kih' jmeeh' hnäh' jmi' he- teeh- dsa- dsé'?

3 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—¿Che' sa- ma-heh- hnäh' jee' na-sii- lä-koo- ga-jmee' David koo- hä', lä- ma' ja' kyoyh- kyaah' hi- ma' ga-nää' kyaayh'? 4 Ga-hey' neh- gwah- mah' ga-kuyh- he-ñiih- he- ma-na-jøø- he- sa- lle- kih' ma' kuyh- hi- ga-kwëëyh' dsa- kyaay' ka-läh'. Jëéh', ma-la- jmi-dsa- ba' ma' na-ngë' jwë' kuyh- he-ñiih- ja-.

5 Hi- ga-jäyh' ka-läh':

—Hi- ga-lëë'ngo' la- ba' na-ngë' jwë' jmeey' hih-, hee- na- he- ga-tëë' jmee' dsa- jmi' he- teeh- dsa- dsé'.

Ga-mi-hlää' Jesús jaá- dsa- jmi' he- teeh- dsa- dsé'

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

6 Jyoh' ka-läh' jmi' he- teeh- dsa- dsé' ga-he' Jesús neh- gwah- mäh- mah' ga-løøy' kway' juu'. Jee' ja- ma' häá' jaá- dsa-ñuuh- hi- ma-lä-kii- ma-goo- ra-lluu'. 7 Hi- ma' tääh' ta-jwöh' kyaá- ley kyaah' dsa- fariseo tääy- Jesús, ma' jëëy- che' mi-hlääy' dsa- jmi' he- teeh- dsa- dsé' mah' lä-ja- ma' le' ma' hñiy' kiyh'. 8 Pero ma' ñe- ba' Jesús he- huúdsë- ma' jmee- dsa- he', he-ja- ga-siiyh- dsa- hi- ma-lä-kii- ma-goo- he':

—Noo⁻, mah¹ ña⁻ jee¹ to¹ dsaah⁻ la⁻.

Mah¹ ga⁻ noo⁻ dsa⁻ he¹ jee¹ to¹ dsaah⁻ ja⁻. ⁹ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh¹ Jesús sïyh⁻ dsa⁻ kaa^h he¹:

—Ngiin¹ koo⁻ mi¹ juu¹ kyah¹ hnäh¹. ¿Hee⁻ na⁻ na⁻ ngè¹ jne¹ jwè¹ jmeen¹ jmi¹ he⁻ tee^h dsa⁻ dsè¹, che¹ he⁻ llu¹ o che¹ he⁻ hlih¹? ¿Che¹ lä⁻ä⁻ jne¹ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ ngoo¹ ga⁻ juu¹ o kwan¹ jwè¹ juuy¹?

¹⁰ Ga⁻ jëè¹ Jesús ko⁻ hwëè¹ lä⁻ ja⁻ kih¹ lä⁻ jëè⁻ hi⁻ ma⁻ tääh¹ lä⁻ ku¹ lä⁻ jii¹ kiyh¹ ja⁻, mah¹ ga⁻ sïyh⁻ hi⁻ ma⁻ dsaah¹ he¹:

—Nih¹ ma⁻ gooh⁻.

Mah¹ ga⁻ nih¹ dsa⁻ he¹ ma⁻ goo⁻. Lä⁻ chah¹ ja⁻, ga⁻ jä¹ go⁻ te⁻ ma⁻ gooy⁻. ¹¹ Peer⁻ ga⁻ lä⁻ lleè⁻ dsa⁻ kaa^h he¹, mah¹ ga⁻ sïyh⁻ dsa⁻ kyaay^h:

—¿Ha⁻ lä⁻ jmeen¹ kih¹ Jesús?

Ga⁻ hñaa¹ Jesús lä⁻ jëè⁻ gya⁻ tuu¹ apóstole

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Jmi¹ ja⁻ ñee¹ Jesús ta⁻ koo⁻ moh¹ na⁻ ngiyy¹ kiyh¹ kih¹ Dio lä⁻ jiih¹ ga⁻ jnäyh¹ hwè¹ ja⁻. ¹³ Ma⁻ ga⁻ jnä¹ ja⁻, ga⁻ tëeyh¹ lä⁻ jëè⁻ discípulo kyaay¹, mah¹ ga⁻ lleeyh⁻ gya⁻ tuu¹ ba¹. Hi⁻ he¹ ga⁻ tëeyh¹ apóstole.

¹⁴ Ga⁻ lleeyh⁻ Simón hi⁻ ma⁻ tëeyh⁻ Pee¹, Andre¹ øø^h Simón, Jacobo kyaah¹ Jwaa⁻, Felipe kyaah¹ Bartolomé, ¹⁵ Matá¹, Tamá¹, Jacobo jo⁻ ñuuh⁻ Alfeo, Simón hi⁻ ma⁻ tëeyh⁻ Zelote, ¹⁶ Juda øø^h Jacobo, kyaah¹ Juda Iscariote hi⁻ ga⁻ ngëè¹ Jesús.

Ga⁻ kwa¹ Jesús juu¹ kih¹ jwëè⁻ dsa⁻

(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Ga⁻ jñaa¹ Jesús ta⁻ hwa¹ mi⁻ ko⁻ jøh¹ kyaah¹ discípulo kyaay¹. Peer⁻ jwëè⁻ dsa⁻ ga⁻ lla⁻ nää¹ jee¹ ja⁻, dsa⁻ chaa⁻ lä⁻ kaa⁻ hwa¹ Judea, kyaah¹ dsa⁻

chaā Jerusalén, dsā chaā Tiro kyaah̄ Sidón jw̄h̄ hē tääh̄ cha'hoō jmī ñeeh̄. Lã̄jēē̄ dsā hē gāllānǟǟ hē hnø̄ȳ nuuȳ juu' kih̄ Jesús hī gāllānǟǟ hī dsaah̄ mah̄ jǟ kiyh̄. 18 Lã̄jēē̄ hī mā jēē̄ w̄h̄ hē mā jmeē jmīllē hlih̄ kiyh̄, lǟjā kāläh̄ gājǟ kiyh̄. 19 Hējā mā jmeē dsā biī hā lǟ jeē tē̄ȳ suȳ miih̄ sāhm̄ih̄ kih̄ Jesús, kih̄ hē mā hwēē̄ bē kiyh̄ hē kyaah̄ mā mīhlǟȳ lǟjēē̄ dsā.

*Llu' la' kih' dsā hī hnaah̄ Dio
(Mt. 5:1-12)*

20 Gājēē̄ Jesús jeē mā tääh̄ lǟjēē̄ discípulo kyaaȳ mah̄ gājäyh̄:

—Llu' la' kyah̄ hnäh̄ hī tǟñeē, jēēh̄ jǟǟ bā Dio hnäh̄ lǟhih̄ kih̄. 21 Llu' la' kyah̄ hnäh̄ hī kyoh̄ nā, jēēh̄ lloō koō jmī mōsō lǟkyah̄ hnäh̄. Llu' la' kyah̄ hnäh̄ hī kīhoō nā, jēēh̄ jǟbā lǟjā lloō koō jmī lǟchaah̄ hnäh̄ llu'.

22 'Llu' la' kyah̄ hnäh̄ wārā gālǟhø̄h̄ dsā kyah̄ hnäh̄, o wārā gāhwēē̄ dsā hnäh̄ jeē kiyh̄, wārā gāhlēēh̄ dsā w̄h̄ kyah̄ hnäh̄, o wārā gājmǟȳ hnäh̄ lǟkoh̄ jā̄ dsā hlēēh̄ kwaat̄ kih̄ Hī gālēē̄ ngō lā. 23 Lã̄ mā dsāngēē̄ hnäh̄ lǟjā, wā jēē̄ hoh̄ hnäh̄, wā chaah̄ hnäh̄ llu', jēēh̄ chā koō hē llu' jw̄erte hē hñah̄ hnäh̄ gyuh̄ yājw̄h̄. Mārā hē jmeeh̄ bā dsā hnäh̄, jēēh̄ lǟjā mā jmeē dsā māgyuh̄ kyaaȳ kih̄ lǟjēē̄ hī gāngēē̄ juu' kih̄ Dio.

24 'Peer̄ jw̄h̄ hnäh̄ dsā chā kuu'. Jēēh̄, jǟbā jiih̄ kyeh̄ hnäh̄ ōjoh̄ dsē̄. 25 Peer̄ jw̄h̄ hnäh̄

hi- na-kē- na¹, jēeh' lloo~ koo- jmi' lä-kyah¹ hnäh'. Peer- jwi' hnäh' hi- tääh' ngi' na¹. Jēeh', ja-ba' lä-ja- lloo~ koo- jmi' ki'hooh' hnäh'. ²⁶ Peer- jwi' hnäh' wa-ra- ga-hlēeh' lä-jēē- dsa- llu¹ kyah¹ hnäh'. Jēeh' lä-ja- ma' jmeē- dsa- ma-gyuh- kyaay¹ kih¹ hi- ma' ngēē- juu¹ ta-juu¹ kih¹ dsa¹.

Hnøø' hnää- jne' hi- na-høøh' jnän'

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Pero jnä' jwēēhn~ hnäh' lä-jēē- hnäh' hi- tääh' nuu- jee' la-. Wa' hnaah- hnäh' lä-jēē- hi- na-høøh' kyah¹ hnäh'. Jmeē- llu¹ kih¹ hi- sa- hnää¹ hnäh'. ²⁸ Ngii' hnäh' llu¹ kih¹ hi- jwä- dso'jwi' kyah¹ hnäh'. Ngii' hnäh' kih¹ Dio kih¹ hi- jnaah- hnäh' juu¹ wi'. ²⁹ Cher'mah¹ hi- ga-jnoo¹ koo- jwoo¹ mo-nēh', kwēēyh' ka-läh' jyoh' jwoo¹. Hi- cher'mah¹ hi- ga-jñuuh- hmih-lloo' kyah¹, kwēēyh' ka-läh' sa-kooḥ-. ³⁰ Cher'mah¹ hi- ga-ngii' miih- he- cha- kyah¹, ja- kwēēyh' ba'. Hi- cher'mah¹ hi- ga-jñuuh¹ he- la¹ kyah¹, mo-to- ngiih' he- ja-. ³¹ Lä-koo- hnooh- hnäh' jmeē- dsa- kyah¹ hnäh', ja-ba' lä-ja- jmeē- hnäh' kiyh¹ ka-läh'.

³² 'Pero, cher'mah¹ hnaah- hnäh' ma-la- hi- hnää¹ hnäh' ba', ḡha- jmää¹ he- na- kyah¹ hnäh'? Jēeh', lä-ja- ka-läh' hi- hñaa- dsē¹, hnäy¹ ma-la- hi- hnää¹ hñiiy¹ ba'. ³³ Hi- cher'mah¹ jmeeh- hnäh' llu¹ kih¹ hi- jmeē- llu¹ kyah¹ hnäh', ḡha- jmää¹ he- na- kyah¹ hnäh'? Jēeh', ja-ba' lä-ja- jmeē- hi- hñaa- dsē¹ ka-läh'. ³⁴ Hi- cher'mah¹ ga-mi-hääh¹ hnäh' dsa- hi- laah' hnäh' ngēēy¹ ba', ḡha- jmää¹ he- na- kyah¹ hnäh'? Jēeh', ja-ba' lä-ja- jmeē- hi- hñaa- dsē¹, mi-hääy¹ dsa- hi- laay¹ ngēē¹ ba'.

35 He-ja- wa' lä-hnaah⁺ hnäh' h_i- na-høøh' kyah' hnäh', jmeé' hnäh' he- llu' ba', mi-hääh' hnäh' he- cha- kyah' hnäh'. Ta- jøø' he- ngëëy' ka-läh'. Lä-ja- ba' hñah⁺ hnäh' he- llu' jwërte. Hi- leeh' hnäh' joo' Dio h_i- gya' gy_{uuh}' ya-jw_{ii}'. Jëeh', llu' dsëy' kyaah' h_i- sa- kwa- tíhmaah' hi- lä-kye- kyaah' h_i- hñaa- dsë' ka-läh'. 36 Wa' lä-ñih' hoh' hnäh' ja-ba' lä-koh' dsa-lä-ñih' dsë' Tää-jnän`.

Sa' ga-tëë' jne' kyen' kwaat~ kih' jñah'
(Mt. 7:1-5)

37 Ta- ka- hnäh' kwaat~ kih' jñah', mah' sa- ka' Dio kwaat~ kyah' hnäh'. Ta- jwä' hnäh' dso'jw_{ii}' kih' dsa- mah' sa- jwä' Dio dso'jw_{ii}' kyah' hnäh'. Jmeé' hnäh' jøh- hoh' mah' jmeé' Dio jøh- dsë' kih' dso'kye- kyah' hnäh'. 38 Kwëeh- hnäh' dsa-, mah' kwëeh' Dio hnäh'. Kwa' ba' Dio he- sa- kyaah' hih⁺, jmeey' na-hlaah' llu', na-ka'h' lä-jiuh' ga-saa' go-te-. Jëeh', kyaah' ja-ba' he- llah- hnäh' hih⁺, llaa' Dio hnäh' hih⁺.

39 Hi- ga-hlëeh' Jesús dsa- kyaah' juu' na-hmää' la-:

-¿Hee- jmää' kih' jaa- h_i- tuu' mah' lla-lley' kaah' kih' jñah' h_i- tuu'? ¿Che' sa- täh- lä-uu' neh- koo- too'? 40 Sa- jøøh' ga- discípulo lä-koh' ga- ta-jwöh' kyaay'. Pero ma-la- ma-hñaa- tëëy-, ja-ga-leey' kwee- ba' kyaah' ta-jwöh' kyaay'.

41 ¿He-la' jëeh' wa-hløø- he- hä' mí'në' øøh' mah' sa- jëeh' da' wa-hløø- juuh- he- hä' mí'nëh' hñaa'h' ? 42 ¿Ha- lä-ja- jw_{ii}h' øøh': “Kwa' da' wa' llen' wa-hløø- he- hä' mí'nëh'”, mah' sa- jëeh' hä' ga- he- juuh- ga- kyah' hñaa'h'? ¿He- ba' che- ta-juuh' hne-!

Lle' da' jää' wa'hloø- juh- he- hä' mi'nëh' hñaah'.
Ja-ga' na- jëeh' kwee- mah' lleh' wa'hloø- he- hä'
mi'në' øøh'.

Mii' kih' jmee- lii- ha- lä- la' chaah' hma-
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ 'Chaah' hma- llu' sa- hii- mii' he- hlih'. Hi-
lä- ja- chaah' hma- hlih' sa- hii- mii' he- llu'. ⁴⁴ Mii'
' kih' jmee- lii- ha- lä- la' chaah' hma-. Jëeh', sa-
chooh- dsa- mi'higo kih' chaah' too', ni- lä- ja- sa-
chooh- dsa- mi'jeh' kih' chaah' too' ka- läh'. ⁴⁵ Dsa-
llu' hlëeyh- juu' llu' jmah', jëeh' he- na- ba' tääh'
tuh- dsëy'. Dsa- hi- hlëeh', hlëeyh- juu' hlih' jmah',
jëeh' he- na- ba' tääh' tuh- dsëy'. Jëeh' he- na- mah'
neh' tuh- dsë' dsa-, he- ja- ba' hlëeyh-.

Juu' na-hmää' kih' hne'
(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ '¿He-la' tëeh- hnäh' kin-, "Dsa-jøøh' kyaan-,
Dsa-jøøh' kyaan-" mah' sa- jmeeh- hnäh' lä- jë- he-
jwahn? ⁴⁷ Jwëehn- hnäh' ha- lä- laa' hi- gwa'
go-nuuh' juu' kin- mah' jmeey- lä- jwahn-. ⁴⁸ Laay'
lä- koo- jaa- dsa- hi- ga- jmee' koo- hne-. Ga- gyuy'
ñiih' në' kuu' hloo-, mah' ga- chiyh' ma-tii' kih' në'
kuu' ja-. Ma' ga- juh' jmi-, ga- hläh' hne' ja-. Pero
ni- miih- sa- ga- jeh', jëeh' ma' chih' hweh- në' kuu'
hloo-. ⁴⁹ Pero hi- nuu- juu' kin- mah' sa- ga- jmeey'
he', laay' lä- koo- jaa- dsa- hi- ga- jmee' hne' kih'
në' gwaah' jmah'. Ni- sa- cha- ga- chiyh' ma-tii'
kih'. Ma' ga- juh' jmi-, ga- hläh' hne' ja- kyaah' be'
mah' ga- toh', lä- jiih' ga- hee' go- te- —ga- jah' Jesús.

7

Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús moz⁻ kyaa⁻ j^{uu} hløø⁻
(Mt. 8:5-13)

¹ Ma' ga⁻ dsa⁻ ga⁻ hlëeh⁻ Jesús lä⁻ jëë⁻ dsa⁻, ngooy⁻ ta⁻ Capernaum. ² Jee' ja⁻ ma' gya⁻ jaa⁻ j^{uu} hløø⁻ hi⁻ ma' chaa⁻ jaa⁻ moz⁻ kyaa⁻ hi⁻ ma' hnäy⁻ jwërte. Moz⁻ he⁻ ma⁻ ngoo⁻ ga⁻ juu⁻ ma' ja⁻ kiyh⁻. ³ Ma' ga⁻ nuu⁻ j^{uu} hløø⁻ he⁻ hlëeh⁻ dsa⁻ kih⁻ Jesús, ga⁻ cheey⁻ ko⁻ llaa⁻ dsa⁻ gy^{uu}h⁻ kyaa⁻ dsa⁻ judiu mah⁻ na⁻ chuuy⁻ kyaah⁻ Jesús he⁻ dsooy⁻ mi⁻ hlääy⁻ moz⁻ kyaay⁻. ⁴ Ma' ga⁻ lla⁻ nää⁻ dsa⁻ he⁻ jee' ma' gya⁻ Jesús, cha⁻ miih⁻ ga⁻ chuuy⁻ kyaah⁻, ma' jäyh⁻:

—Ma⁻ ra⁻ he⁻ ga⁻ tēē⁻ ba⁻ hne⁻ kwah⁻ be⁻ kih⁻ j^{uu} hløø⁻. ⁵ Jëeh⁻, hnäy⁻ ba⁻ lä⁻ jëë⁻ dsa⁻ goo⁻ jne⁻ hi⁻ ga⁻ jmeey⁻ ko⁻ gwah⁻ mäh⁻ kyaa⁻ jnääh⁻.

⁶ He⁻ ja⁻ ngoo⁻ ba⁻ Jesús kyaah⁻ dsa⁻ he⁻. Ma⁻ ngoo⁻ ya⁻ jäyh⁻ jee' gya⁻ j^{uu} hløø⁻ he⁻, lä⁻ चाह⁻ ja⁻ ga⁻ chee⁻ j^{uu} hløø⁻ he⁻ ome⁻ kyaa⁻ mah⁻ na⁻ chiiyh⁻ Jesús lä⁻ la⁻:

—Dsa⁻ jøøh⁻ kyaan⁻, ma⁻ jan⁻ mada⁻ kih⁻ j^{uu} hløø⁻, jäyh⁻, ta⁻ jmee⁻ bii⁻ goh⁻ lä⁻ ga⁻ tē⁻ oo⁻. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ laa⁻ jnä⁻ mah⁻ go⁻ heh⁻ cha⁻ neh⁻ kin⁻. ⁷ He⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻ tuu⁻ dsen⁻ má⁻ nⁱⁿ hñiin⁻ ma⁻ na⁻ jëen⁻ hne⁻. Lee⁻ ba⁻ ko⁻ hlëeh⁻ ba⁻ hne⁻, jä⁻ kih⁻ moz⁻ kyaan⁻. ⁸ Jëeh⁻ jnä⁻ ka⁻ läh⁻, chaa⁻ hi⁻ jmee⁻ mada⁻ kin⁻, hi⁻ tääh⁻ hløø⁻ hi⁻ jmeen⁻ hih⁻ kih⁻. Wa⁻ ra⁻ ga⁻ jmeen⁻ hih⁻ kih⁻ jaa⁻: “Gwa⁻ jee⁻ oo⁻”, dsooy⁻ ba⁻. Wa⁻ ra⁻ ga⁻ jwⁱⁿ jñah⁻: “Ña⁻ ta⁻ la⁻”, jäy⁻ ba⁻. Hi⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ jwⁱⁿ moz⁻ kyaan⁻: “Jmee⁻ he⁻ la⁻”, jmeey⁻ ba⁻.

9 Ma' ga' nuu' Jesús juu' ja-, ga' lä' dsaa~ dsëy' kih' juu' hløø'. Mah' ga' siiyh' lä' jëë' hi- ma' chaa' kaah' kiyh' jee' ja-:

—Ma' ra' ju' dsoo' jwëëhn~ hnäh', lä' kaa- hwa' Israel sa' ma' jëen' ni' jaa- dsa- hi- dsoo' dsë' lä' koo- dsoo' dsë' juu' hløø' oo'.

10 Ma' ga' lla' näa' dsa- he' cháneh' kih' juu' hløø', ga' jëey' ma' jä' go-te~ kih' moz~ kyaay' hi- ma' dsaah' he'.

Ga'mi' jih' Jesús jaa- jo- ñuuh' dsa-më' hni'

11 Ma- ngëë' he- ja-, ga' he' Jesús jwë' ngoo' ta' jee' jwi- he- chee- Naín, kyaayh' discípulo kyaay' hi' jwëë' jwërte dsa- ga' jmee' ko- jøh' kyaayh'.

12 Lä' ma' ga' tëey' chuuh' jwi- ja-, ga' jëey' dsa- hi- ga' näa' ga' haa' jaa- hli' hi- ma' laa' jaa- gyuu- koo- mëe' kyaa' jaa- dsa-më' hni'. Hi' jwëë' jwërte dsa- hi' chaa- jee' ja- ma' jmee' ko- jøh' kyaayh'. 13 Ma' ga' jëë' Dsa- jøøh' jnän' dsa-më' he', ga' lä' ñih' dsëy' kiyh' mah' ga' siiyh':

—Ta' hooh'.

14 Lä' चाह' ja- ngoo' Jesús chu' kih' dsa- hi- ma' kye- goo' mah' ga' sooyh'. He- ja- ga' noo- dsa- hi- ma' jaa- hli' he'. Ja- ga' ga' jäh' Jesús siih' hli' he':

—Chih- mäh', jnä' hlëëhn' hne-. Noo-.

15 Lä' चाह' ja-, ga' gya- chih- hi- ma' na- juu' he' mah' ga' løoy' hlëëyh'. Ja- ga' ga' jäh' Jesús siiyh' chooy':

—Hii- la- chih- kyaah'.

16 Lä' jëë' ba' ga' lä' goh'. Ga' løoy' jmeey' juuh- kih' Dio, ma' jäyh':

—He⁻ ba' che⁻ jøøh' hĭ⁻ ngëë~ juu' kih' Dio hĭ⁻ ma⁻ya⁻hëë~ jee' jnän`la⁻.

Hi⁺ ma' jäyh' lä`la⁻ ka`läh':

—Ma⁻ja~ Dio kway⁻ be' kih' dsa⁻ kyaay'.

17 Ga⁻hĭ' jwërte juu' kih' Jesús lä`kaa⁻ hwa' Judea kyaah' jwĭ⁻ he⁻ tääh' lä`ku' lä`ji⁺ jee' ja⁻.

Ga⁻chee' Jwaa⁻ dsa⁻ kyaay' na'hleëyh' kyaah' Jesús

(Mt. 11:2-19)

18 Lä`jē⁺ juu' la⁻ ga⁺nuu' Jwaa⁻ ga⁺jmeeh' discípulo kyaay'. He⁻ja⁻ ga⁺tëëyh' uu' discípulo.

19 Ga⁻cheey' kih' Jesús mah' na'ngĭy' juu' kiyh':

—¿Che' hne⁻ he' hĭ⁻ nøø' juu' jä⁺ o che' jää' jnääh' jñah'?

20 Lä`koo⁻ ma' ga`lla⁻nää' dsa⁻ he' jee' ma' gya' Jesús, ga⁺siyh⁺:

—Jwaa⁻ hĭ⁻ ma' choo~ jmĭ⁻ ma⁻cheey' jnääh' mah' ngĭ' jnääh' juu' kyah': “¿Che' hne⁻ he' hĭ⁻ nøø' juu' jä⁺ o che' jää' jnääh' jñah'?”

21 Ja⁻ba' hor~ ja⁻ ga⁺mi⁻hlää' Jesús jwëë' dsa⁻dsaah', dsa⁻ hĭ⁻ ma' jëë~ wĭ⁺ kih' na⁻ku' na⁻ngĭ' dsoo', dsa⁻ hĭ⁻ ma' kye⁻ jmĭ⁻lle' hliih'. Hi⁺ ga⁺näy' mi⁻nē' jwëë' dsa⁻tuu'. 22 Ja⁻ga' ga⁺jëeh⁻ Jesús juu' kih' hĭ⁻ ga⁺chee' Jwaa⁻ he', ga⁺siyh⁺:

—Go⁻nää' hnäh', mah' go⁻jmeeh' juu' kih' Jwaa⁻ lä`jē⁺ he⁻ ma⁻nũh⁻ hnäh' hi⁺ lä`jē⁺ he⁻ ma⁻jëeh' hnäh' la⁻. Hĭ⁻ tuu' ma⁻jëëy~ ba', hĭ⁻ jluuh' ma⁻ga⁺näáy' ba', ma⁻hlaa' ba' hĭ⁻ ma⁻dsaah' dsoo' hmih' høø', hĭ⁻ gwĭ⁺ ma⁻nuuy⁻ ba', hĭ⁻ ma⁻juu⁺ ma⁻lä`jiy⁺h⁻ ba', hi⁺ hĭ⁻ tä⁻ñee' ma⁻nuu⁻ bih'

ju'hmëë'. ²³ Llu' la' kih' hi- sa' jmee' to' dsë' kwaat~ kin' —ga' jäh' Jesús siyh'.

²⁴ Lä' koo' ma' ga' nää' discipulo kyaa' Jwaa' he', ga' løø' Jesús hlëëh~ dsa- kih' Jwaa' mah' lä' dsooh~ dsëy' ha- lä' ma' laay', ga' jäyh':

—¿Ha- lä' laa' hi- na' jëëh` hnäh' ma' na'nääh' hnäh' jee' oo' hwa' ki-? ¿Che' ma' laay' lä' koh' hma-tah- he- gwa-gyaa~ lle'? ²⁵ ¿Cher'mah' sa' laay' lä' ja- hi- na' jëëh` hnäh', ha- ba' lä' laay' ja-? ¿Che' ma' laa' jaa' dsa- ñuuh- hi- ma' këh- hmiih- llu'? Ñe' ba' jne', lä' jëë- hi- këh- hmiih- llu', hi- tääh' llu', hi- he' tääh' cha'neh' kih' rey ba'. ²⁶ He- ja-, ¿hee- ba' laa' hi- na' jëëh` hnäh'? ¿Che' laa' ' jaa- hi- ngëë~ juu' kih' Dio? Jnä' jwëëhn~ hnäh' laay' ba'. Hi- ma' ra- he- laay' jøøh' ga' lä' koh' ga' jñah' hi- ma' ngëë~ juu' kih' Dio. ²⁷ Jëëh', Jwaa' he' hi- na' si- kih' lä' la-:

Cheen' jaa- hi- dsa- kwa- juu' kin'.

Hi- he' dsoo' ta' cha'neh' mah' mi- lluy' jwë' kyah'.

²⁸ Ma' ra- ju' dsoo' jwëëhn~ hnäh'. Jee' kih' lä' jëë- hi- ga' lä' chaa' kih' dsa- më', sa' chaa- hi- ngëë~ juu' kih' Dio hi- jøøh' ga' lä' koh' ga' Jwaa' hi- ma' choo~ jmi-. Pero hi- laa' mäh' ga' kih' gyuuh' ya' jwi-, hi- he' jøøh' ga' lä' koh' ga' Jwaa'.

²⁹ Lä' jëë- dsa- hi- ga' nuu' kih' Jwaa' lä' kye- hi- ma' koo' ku'sih- ga' jmee' dsoo' dsë' kih' Dio, ga' heeyh- saay' jmi- lä' koo- ga' jäh' Jwaa'.

³⁰ Pero dsa- fariseo kyaa' dsa- hi- kyuu~ ley ga' jmeey' ta' koo' ba' he- ma' jmee' Dio kiyh'. Sa' ga' lä' hnøøy' ma' saay' jmi-.

³¹ Mah' ga' jäh' Dsa- jøøh' jnän':

—Jee' la- jwëehn~ hnäh' ha- lä' laa' dsa- hi-
 chaa- na'. Lä-la- ba' laay'. ³² Dsa- hi- chaa- na'
 chaayh- miih- lä'koh' chih- hi- tääh' je'hmooh'
 hi- tooh' miih' kyaah' dsa- kyaayh'. Jäyh': "Ma- jua'
 jnääh' su- he- jmee- jëë- hoh' hnäh' kyaah' luu'
 hma-ta- pero sa- ga- hiih' hnäh' ma' jmeeh' hnäh'
 ja'. Ma- hä' jnääh' su- he- ti- meeh- dsë', ni- lä- ja-
 sa- ma- hoo' hnäh'", jäh' chih- siyh- dsa- kyaayh'.

³³ 'Lä- ja- ka- läh' jmee- dsa- hi- chaa- na'. Jëeh',
 ja' Jwaa- hi- ga- kuh- ga- hih' miih- go- te' mah'
 ga- jäh' dsa- kiyh': "Kyey- jmi- lle' hlih'." ³⁴ Lä- ja-
 ka- läh', ja' Hi- ga- lëë' ngo' la- hi- kuh- hih~ na' tee'
 kih' mah' jäh' dsa- kiyh': "Jlaay' ngëë', mah'
 lla' heeyh- ka- läh'. Jwayh' kyaah' lä- jëë- hi- koo'
 ku'sih-, hi- laay' ome- kya- dsa- wa- hi- cha- hi-",
 jäh' dsa- hi- chaa- na'. ³⁵ Pero kyaah' he- jmee-
 Dio, lii~ llu' ba' hu' dsë- kiyh' —ga- jäh' Jesús.

Ga- kuh- ga- hih' Jesús cha'neh- kih' Simón, ja- dsa- fariseo

³⁶ Ga- chu- jaa- fariseo kyaah' Jesús mah' dsooy'
 cha'neh- kiyh', dsa- kuh- dsa- hih- kyaayh'. Lä-
 ma' ga- hey' cha'neh- kih' fariseo he', ga- gyay-
 ne' mes~. ³⁷ Hi- ja- ba' jee' jwii- ja-, ma' chaa-
 jaa- dsa- më' hi- ma' kaah~ wa' hi- cha- hi-
 Pero lä- koo- ma' ga- nuuy' he- gya' Jesús kuh- hih~
 kyaah' fariseo he', he- ja- ngooy' jee' ja-, ma' kyey-
 koo- së' jmi- mi- jwii-. ³⁸ Ga- llooy' hooyh~ hu'
 ti' Jesús, lä- jiih' ga- lä- gyah' ti' Jesús kyaah' jmi-
 he- ga- tuu- mi- nëy'. Ga- mi- kiyh' kyaah' jnu-
 lley'. Ja- ga- ga- chuyh' ti' Jesús mah' ga- huuy'
 jmi- mi- jwii-. ³⁹ Ma' ga- jëë' fariseo lä- koo- jmee-

dsa-mě' he', ma' jmeey' huu' dsē-: "Wa'ra- jah' kih' Jesús laa' jaa- hi- ngēē~ juu' kih' Dio, lä' liiyh' ha- lä' laa' dsa-mě' hi- gya' chu-bē~ tiiy'. Ché' sa- ñey-, he- hlih' jmah' ba' jmeē' dsa-mě' na-", ma' laay'.

⁴⁰ Ja-ga' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Cha- koo- mi'juu' he- jwēēhn~ hne-, Simón.

—Chih' jnä', Ta-jwoh'—ga-jäh' Simón.

⁴¹ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Uu' dsa- ma' ää- kih' hi- cha- kuu'. Jaa- hi- he', ma' ää- hña' hña-loo' kuu'. Hi- jñah' hé' ma' ää- to'lo' gya'. ⁴² Sa- ma' cha- he- kyaah' ma' mi-hmaah' dsa- he'. Hih' dsa- cha- kuu' he' ga-jney' lä'ja- ba' kwaat~ kih' lä'uu'. Jah' da' koo-. ¿Hi- jaa- jee' lä'uu', hnäy' cha-ga'miih- dsa- cha- kuu' he'?

⁴³ Ga-jäh' Simón:

—Go- laan- hi- ma' ää- cha-ga'miih- kuu' kiyh'.

—He- dsoo' na- kyah'—ga-jäh' Jesús.

⁴⁴ Ja-ga' ga-jēh- Jesús hñii', ga-jēy' dsa-mě' he', mah' ga-siyyh' Simón:

—Jiih' da' nēh' mah' jēē' dsa-mě' la-. Lä'koo- ma-hen~ cha'neh' kyah', sa- ma-kwēēh' jnä' jmii- he- ma' jñii' tiin'. Pero dsa-mě' la-, ma-huuy' jmii- he- haa' mi'ñey' mah' ma-chey' kyaah' jñu- lley'. ⁴⁵ Hne- sa- ma-chuh' kin'. Pero dsa-mě' la-, lä'jiih' ma' ga-hey' cha'neh' la-, sa- ma' tūy~ chuyh' tiin'. ⁴⁶ Sa- ma-huuh' aceit ka'llen'. Pero dsa-mě' la-, ma-huuy' jmii- mi-jwii- ma-tiin'. ⁴⁷ He-ja- jwēēhn~ hne-. Ma-ke- ma-jmeey' cha-miih- dso'kye-, ma-na-ché' ba', jēēh' cha-miih- ma-lä-hnäy' jnä'. Pero jaa-

hī ma' äǟ mīih̄, mīih̄ gō-tē ba' hnǟäy' hī mā-jmee' j̄ōh̄ dsē' kih'.

48 Hē-jā gā-jäh' Jesús sīih̄ dsā-mē' he':

—Mā-nā-che' ba' dso'kye-kyah'.

49 Jñah' hī ma' nā-teeh' kyāay', gā-lø̄oy' ngiiy' juu' kih' dsā-kyaāyh':

—¿Hee- laa' dsā-nā, che' lǟ-kye- dso'kye- kih' dsā chey'?

50 Pero gā-jäh' Jesús sīih̄ dsā-mē' he':

—Kih' hē ma-lǟ-dsoo' hoh', ma-laah' hne- kih' dso'kye-. Gwaah̄ ba' hne- llu'.

8

Ma' chaq̄-dsā-mē' hī mā-jmee' ta'he' kih' Jesús

1 Mā-ngēē' hē-jā, ngoo' Jesús lǟ-kaā-jwiī-kaah' jwiī-mäh̄ nākway-juhmēē', gā-hlē̄ȳh' dsā-lǟ-kō-jäǟ Dio dsā-lǟ-hih̄ kih'. Hī lǟ-jēē' gyā-tuū' apóstole ma' jmee' kō-j̄ōh' kyāayh'. 2 Hī ma' jmee' kō-j̄ōh' kyāah' Jesús kō-llā dsā-mē' hī gā-hwē̄y- jmī-llē' hlīh' kih', kyāah' hī ma' dsaah' ka-läh'. Jee' kih' dsā-mē' he' ma' hǟä' María hī ma' tē̄ȳh̄ Magdalena, hī ma' jā̄ä' gyeē' jmī-llē' hlīh'. 3 Ma' hǟä' Juana ka-läh', hī ma' hǟä' mē' Chusa. Chusa he' ma' kye- mīih̄ ta' kih' Herode. Hī ma' hǟä' Susana, kyāah' jwē̄ē' ga' dsā-mē' hī ma' jmee' ta'he' kih' Jesús.

Juu' na-hmǟä' lǟ-kō-la' kih' dsā hī jñee' mī-ju' (Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

4 Jwē̄ē' jwē̄erte dsā hī yā-nǟä' lǟ-kaā-jee' jwiī-kih', hī gā-kuh' jee' ma' cheh' Jesús. Hē-jā gā-siiȳh̄ kyāah' juu' na-hmǟä' lā:

5 —Jaā dsā ngoo' gājñee' mi'jū. Jee' ngooy' jñeey' mi'jū jā, gāsaa' miih' cha'jwë'. Ma' gāngëë' dsā, gāhee' gāsoyh' kih' mi'jū jā, hi' gājñaa' ta' hi' hëë' gyuah' gākuyh'. 6 Jyoh' mi'jū gāsaa' në' gwaah' he' nøø' miih' në' kuū'. Gāhyā ba' mi'jū jā, pero chah' ba' gālä'kij' kih' he' sa' gyuh' gwaah' jā. 7 Hi' jyoh' ka'läh' mi'jū gāsaa' jee' chaah' too'. Gākwaä' ga' chaah' too' jā, he'jā gāuu' chaah' kih' jee' na'too'. 8 Hi' jyoh' mi'jū jā, gāsaa' jee' la' hwa'jmah', he'jā ba' gāhi', gākwa' hña'loo' mi'lä'koō' chaah'.

Ma' gādsaa' juu' he' ma' kway' jā, gāhlëëyh' koō' ki'gaā, gājäyh':

—Hi' hnøø' hëh' juu' lā, wa' heeyh'.

9 He'jā gāngii' discipulo juu' kiyh' gāsiiyh':

—¿Hee' hnøø' jäh' juu' na'hmää' he' ma'kwah' na'?

10 He'jā gājäyh':

—Hnäh' ba' na'ngëh' hnäh' jwë' lä'kyuuh' hnäh' ha' lä' jää' Dio hnäh' lä'hih' kih', he' sa' ma' kyuah' dsā jää'. Pero hi' jñah', hlëëhn' kyaah' juu' na'hmää' ba'. Lä'jā, ma'ke' he' ga'jëëy', sa' lä'jnä' kiyh'. Hi' ma'ke' nuuy', ni' lä'jā sa' lä'ngëëy'.

Ga'jmeeh' Jesús juu' he' hnøø' jäh' juu' na'hmää' kih' hi' na'jñee' mi'jū

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

11 'Lä'la' hnøø' jäh' juu' na'hmää' jā. Mi'jū jā la' kwaat' juu' kih' Dio. 12 Hi' mi'jū he' gāsaa' cha'jwë', la' kwaat' dsā hi' gānuu' juu' kih' Dio. Mah' chah' ba' gwa' hi'sallu' jñuuyh' juu' he'

ma-na-jnäá' neh⁺ tuh⁻ dsëy'. Mah⁺ sa⁻ lä⁺ heey' juu⁺ kih⁺ Dio hi⁻ lä⁺ ja⁻ sa⁻ lääy' kih⁺ dso'kye⁻. ¹³ Heh⁺ mi⁺ 'ju⁻ he⁻ ga⁻ saa⁺ né' gwaah' he⁻ nøø' miih⁻ né' kuu'. Lä⁺ ja⁻ laa⁺ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu⁺ kih⁺ Dio. Jëë⁻ ba⁺ dsëy' lä⁺ ma⁺ to⁻ né' ga⁻ nuuy'. Hi⁻ he⁺ laa⁺ lä⁺ koo⁻ he⁻ sa⁻ cha⁻ jmoo⁺ kih⁺. Heeyh⁻ ko⁻ hwëë' juu⁺ kih⁺ Dio. Pero wa'ra⁻ ja⁺ he⁻ wi⁺ né' kiyh⁺, beey⁺ Dio. ¹⁴ Heh⁺ mi⁺ 'ju⁻ he⁻ ga⁻ saa⁺ jee' kih⁺ chaah⁺ too' ja⁻, lä⁺ ja⁻ laa⁺ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu⁺ kih⁺ Dio. Pero ma⁺ miih⁻ lä⁺ ja⁻ ba⁺ dsa⁻ lä⁻ øøy' kih⁺ Dio. Kih⁺ he⁻ kye⁻ gyih⁺ huu⁺ dsë⁻ lä⁺ chay⁻ kuu', hi⁺ tih[~] dsëy' lä⁺ jë⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻. He⁻ ja⁻ ni⁻ miih⁻ sa⁺ ga⁻ jmää' kiyh⁺ heh⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻ nuuy' ja⁻. ¹⁵ Pero mi⁺ 'ju⁻ he⁻ ga⁻ saa⁺ hwa⁺ llu⁺, lä⁺ ja⁻ laa⁺ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ lä⁻ kaa⁻ tuh⁻ dsë', ngoo⁺ bih⁺ chooyh⁻ koo⁻ hwëh⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻ nuuy' ja⁻. He⁻ ja⁻ ba⁺ ja⁻ jmeey⁺ cha⁻ miih⁻ ta⁺ llu⁺ kih⁺ he⁻ kwëeh[~] dsëy'.

Juu' na-hmäá' lä⁺ koo⁻ la⁺ kih⁺ wa'je⁻

(Mr. 4:21-25)

¹⁶ Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ hi^h je⁻ mah⁺ jlëy⁺ kyaah' koo⁻ kyaah', ni⁺ sa⁺ chiyh⁺ neh⁺ jii'. He⁻ chiyh⁺ jee' ñii' ba⁺ mah⁺ lä⁺ jnä' kih⁺ lä⁺ jëë⁺ hi⁻ dsa⁻ taah⁺ cha'neh⁺. ¹⁷ Lä⁺ jë⁺ he⁻ na⁻ hmää', lloo[~] koo⁻ jmi⁺ lä⁺ jnä'. Hi⁺ lä⁺ jë⁺ he⁻ sa⁺ jnä', la⁺ kwaat[~] lä⁺ jnä'. ¹⁸ Kye⁻ da⁺ hnäh⁺ kwaat[~] kih⁺ juu⁺ he⁻ nuuh⁻ hnäh'. Jëeh', lä⁺ jëë⁺ hi⁻ ngëë' miih⁻, hi⁻ he⁺ lä⁺ ngëë' cha⁻ ga⁺ miih⁻. Lä⁺ jëë⁺ hi⁻ jmee⁺ ngëë', lä⁻ kye⁻ he⁻ ja⁻ llaa⁺ ba⁺.

Øøh⁻ Jesús kyaah' chooy'

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

19 Ga^ˈlla^ˈnää^ˈ øøh^ˈ Jesús kyaah^ˈ chooy^ˈ jee^ˈ ma^ˈ kway^ˈ juu^ˈ. Pero sa^ˈ ga^ˈla^ˈ ma^ˈ lla^ˈnääy^ˈ chuh^ˈ kiyh^ˈ, kih^ˈ he^ˈ ma^ˈ tääh^ˈ jwëë^ˈ dsa^ˈ. 20 Ga^ˈhe^ˈ jaa^ˈ hi^ˈ na^ˈjmeeh^ˈ juu^ˈ kiyh^ˈ, ga^ˈjäyh^ˈ:

—Hii^ˈ maa^ˈ kyaah^ˈ kyaah^ˈ øøh^ˈ tääh^ˈ ka^ˈhne^ˈ, hnøøy^ˈ jëëy^ˈ hne^ˈ.

21 He^ˈja^ˈ ga^ˈjëeyh^ˈ kih^ˈ dsa^ˈ he^ˈ, ga^ˈsiiyh^ˈ:

—Hi^ˈ nuu^ˈ juu^ˈ kih^ˈ Dio mah^ˈ jmeey^ˈ he^ˈ, hi^ˈ he^ˈ ba^ˈlaa^ˈ maa^ˈ kyaan^ˈ, hi^ˈ he^ˈ ba^ˈlaa^ˈ øøhn^ˈ.

*Ga^ˈjmeey^ˈ Jesús hih^ˈ kih^ˈ lle^ˈ mah^ˈ hii^ˈ tii^ˈ
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)*

22 Koo^ˈ jmi^ˈ ja^ˈ, ga^ˈhe^ˈ Jesús neh^ˈ koo^ˈ na^ˈmoo^ˈ kyaah^ˈ discípulo kyaay^ˈ mah^ˈ ga^ˈsiiyh^ˈ:

—Wa^ˈhaan^ˈ ta^ˈ hngaah^ˈ ko^ˈtaa^ˈ jmi^ˈ juuh^ˈ la^ˈ.

Mah^ˈ ga^ˈnääy^ˈ. 23 Ta^ˈko^ˈjiih^ˈ ga^ˈnääy^ˈ në^ˈ jmi^ˈ ja^ˈ, ga^ˈgwii^ˈ Jesús. Ni^ˈ juu^ˈ ga^ˈ sa^ˈ hii^ˈ ma^ˈ ja^ˈ koo^ˈ lle^ˈ tä^ˈ në^ˈ jmi^ˈ ja^ˈ. Ga^ˈhii^ˈ goo^ˈ jwërte kiyh^ˈ he^ˈ ma^ˈ hmääyh^ˈ cha^ˈjmi^ˈ ja^ˈ. 24 He^ˈja^ˈ ga^ˈchaay^ˈ Jesús jee^ˈ ma^ˈ na^ˈ gwiiy^ˈ, ga^ˈjäyh^ˈ:

—Ta^ˈjwoh^ˈ, ta^ˈjwoh^ˈ. Ngoo^ˈ ga^ˈjuu^ˈ jne^ˈ jee^ˈ la^ˈ.

Ma^ˈ ga^ˈnooy^ˈ, ga^ˈjmeey^ˈ hih^ˈ ga^ˈjä^ˈ tii^ˈ lle^ˈ, hi^ˈ ga^ˈjmeey^ˈ hih^ˈ kih^ˈ jmi^ˈ ka^ˈläh^ˈ. Lä^ˈchah^ˈ ja^ˈ ga^ˈjä^ˈ tii^ˈ go^ˈte^ˈ.

25 —Miih^ˈ go^ˈte^ˈ ma^ˈlä^ˈdsoo^ˈ hoh^ˈ hnäh^ˈ — ga^ˈjäh^ˈ Jesús siiyh^ˈ discípulo kyaay^ˈ.

Peer^ˈ ga^ˈlä^ˈgoyh^ˈ hi^ˈ ga^ˈjëë^ˈ dsayh^ˈ. Mah^ˈ ma^ˈ jäyh^ˈ siiyh^ˈ dsa^ˈkyaayh^ˈ:

—¿Hee^ˈ laa^ˈ dsa^ˈ na^ˈ he^ˈ liyh^ˈ jmeey^ˈ hih^ˈ kih^ˈ lle^ˈ hi^ˈ jmeey^ˈ hih^ˈ kih^ˈ jmi^ˈ, hi^ˈ lä^ˈja^ˈ nuuh^ˈ kiyh^ˈ ka^ˈläh^ˈ?

*Dsa⁻ hi⁻ ma['] kye⁻ jmi⁻ lle['] hliih['] chee⁻ Legión
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)*

²⁶ Ja⁻ ga['] ga⁻ lla⁻ nääy['] jee['] tääh['] dsa⁻ hi⁻ chee⁻ gadareno. Hwa['] kih['] hi⁻ he['] jä⁺ ta⁺ hngaah['] jmi⁻ kih['] hwa['] Galilea. ²⁷ Ma['] ya⁻ hëë['] Jesús neh⁺ na['] moo['] jee['] la['] cha['] hoo['] jmi⁻ ja⁻, ja['] jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma['] chaa⁻ jee['] jwii⁻ ja⁻ ga⁻ mi['] jeey⁻. Ma⁻ lä⁻ hi⁻ jøø⁺ jmi⁻ lle['] hliih['] kiyh[']. Sa⁺ cha⁻ hmiih⁻ ma['] këyh⁻. Sa⁺ ma['] gyay['] cha['] neh⁺. Ma['] gyay['] jee['] la['] to⁻ høø⁺ kih['] hlii['] ba[']. ²⁸ Lä⁻ koo⁻ ma['] ga⁻ jëëy['] Jesús, ga⁻ hooyh['] kii⁻ mah['] ga⁻ jwääy['] hñiiy['] cha['] nē['] Jesús, ga⁻ hlëëyh['] ki⁻ gaa⁻:

—¿Hee⁻ hnooh⁻ jmeeh['] kin⁺, Jesús, Joo['] Dio hi⁻ gya['] gyuu[']? Ta⁺ jmee⁻ hñaa⁻ hoh['], ta⁺ jmeeh['] jnä⁻ —ga⁻ jäh['] jmi⁻ lle['] hliih['] he['].

²⁹ (Jëeh['], ma⁻ ngëë['] ma⁻ jmee['] Jesús hih⁺ kih['] jmi⁻ lle['] hliih['] he['] jää['], he⁻ ya⁻ hëëy['] kih['] dsa⁻ he[']. Ma⁻ lä⁻ hi⁻ heeh[~] jmi⁻ lle['] hliih['] he['] wii[']. Ma⁻ ke⁻ ma['] hñuu⁺ dsa⁻ gooy⁻ kyaah['] caden[~] hi⁺ ma['] gwëy[~] tiy['] kyaah['] jwi['] hma⁻ he⁻ hē['] too⁻, he⁻ ma['] hnäy[~] ba['] ja⁻. Hi⁺ ma['] jøø⁺ jmi⁻ lle['] hliih['] kiyh['] ta⁺ hwa['] kii⁺ jee['] sa⁺ kwa⁻ ni⁺ miih⁻.) ³⁰ He⁻ ja⁻ ga⁻ ngii['] Jesús juu['] kiyh[']:

—¿Hee⁻ cheeh⁻ hne⁻?

—Jwëë['] chee⁻ jnääh⁻ —ga⁻ jäh['] jmi⁻ lle['] hliih['] he['].

Ga⁻ jäh['] lä⁻ ja⁻ kih['] he⁻ ma['] laa['] jwëë['] jwërte dsa⁻ hlëëh['] hi⁻ ma['] tääh['] tuh⁻ dsë['] dsa⁻ he[']. ³¹ Ga⁻ chuuy['] kyaah['] Jesús mah['] sa⁺ ma['] cheey['] cha['] je⁻. ³² Moh['] ja⁻ ma['] tääh['] koo⁻ nää['] ñe['] ma['] kuh⁻ nuu⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻ chuuy['] jmi⁻ lle['] hliih['] he['] kyaah['] Jesús mah['] kway['] jwë['] dsa⁻ taayh['] kih['] ñe['] he[']. Ga⁻ kwa['] ba['] Jesús jwë[']. ³³ Ga⁻ hwëë⁻ jmi⁻ lle['] hliih['] he['] ga⁻ nääy['] ga⁻ taayh[']

tuh⁻dsé¹ ñe¹. Lă⁻chah¹ ja⁻ lä⁻jëë⁻ ñe¹ he¹ ga⁻kyuu¹. Ma¹ ga⁻tëëy¹ koo⁻ lle¹ hwa¹, ko⁻dsoo¹ jwë¹ ba¹ ga⁻saay¹ lä⁻ ga⁻të¹ cha¹jmi⁻ juuh⁻. Jee¹ ja⁻ ga⁻juuy¹ neh⁻ jmi⁻.

³⁴ Dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ hää⁻ ñe¹ he¹, ma¹ ga⁻jëëy¹ ga⁻la¹ lä⁻ja⁻, ga⁻näay¹ ko⁻chih¹ cha⁻hliiy⁻ na¹jmeeyh¹ juu¹ ta⁻ jee¹ jwi⁻ hi⁻ lä⁻kaa⁻ kih¹ hi⁻ ma¹ tääh¹ jee¹ nuu⁻ kih¹. ³⁵ He⁻ja⁻ ga⁻hwëë⁻ dsa⁻ na¹näa¹ na¹jëëy⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻la¹. Lä⁻koo⁻ ma¹ ga⁻tëë¹ dsa⁻ chuh⁻ kih¹ Jesús ga⁻jëëy¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁻hwëë⁻ jmi⁻lle¹ hlih¹ kih¹ he¹. Ma¹ gya¹ huu¹ ti¹ Jesús, ma⁻kyeyh¹ hmi⁻h⁻, hi⁻ ma⁻jä¹ kiyh¹. He⁻ja⁻ ga⁻lä⁻goh⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻. ³⁶ Dsa⁻ hi⁻ ga⁻jëë¹, ga⁻jmeeyh¹ juu¹ ha⁻ lä⁻ ga⁻la¹ he⁻ ga⁻hlaa¹ hi⁻ ma¹ kye⁻ jmi⁻lle¹ hlih¹ he¹. ³⁷ He⁻ja⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ gadareno ga⁻chuuy¹ kyaah¹ Jesús mah¹ wa¹llaayh¹ kih¹ ta⁻ jee¹ jyoh¹, jëeh¹ ma¹ goyh⁻ jwërte. He⁻ja⁻ ga⁻he¹ Jesús neh⁻ na¹moo¹ ngaah¹ bih¹. ³⁸ Dsa⁻ hi⁻ ga⁻hwëë⁻ jmi⁻lle¹ hlih¹ kih¹ he¹, ga⁻chuuy¹ kyaah¹ Jesús mah¹ ma¹kway¹ jwë¹ ma¹dsooy¹ kyaayh¹. Pero Jesús ga⁻jmeë¹ mada⁻ kiyh¹, he⁻ jäy¹ ba¹. Ga⁻jäyh¹:

³⁹ —Gwaah⁻ cha¹neh⁻ kyah¹. Go⁻jmeeh¹ juu¹ kih¹ dsa⁻, ha⁻ koo⁻ sa⁻ juuh⁻ he⁻ ma⁻jmeë¹ Dio kyaah¹ hne⁻.

He⁻ja⁻ ngaayh¹, ga⁻løøy¹ jmeeyh¹ juu¹ lä⁻kaa⁻ jee¹ jwi⁻ ha⁻ koh¹ sa⁻ juuh⁻ he⁻ ga⁻jmeë¹ Jesús kiyh¹.

*Jo⁻mii⁻ Jairo kyaah¹ ja⁻ dsa⁻më¹ hi⁻ ma¹ dsaah¹
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)*

⁴⁰ Ma¹ ga⁻lloo¹ Jesús ta⁻ hngaah¹ ko⁻taa⁻, peer⁻ jwëë¹ dsa⁻ ma¹ tääh¹ jääy⁻ he⁻ja⁻ ga⁻heeh⁻ dsih¹

lä'kaa' tuh' dsë'. 41 Jee' ja' ga' lloo' jaa' dsa' ñuu' h' h' chee' Jairo h' ma' laa' ta' kih' gwah'. Dsa' he' ga' juu' jney' cha'ne' Jesús, ga' chuuy' kyaah' mah' dsooy' cha'neh' kiyh'. 42 Ma' chaa' jaa' jo' miy' h' ma' laa' gyuu' koo' meë' kyaay'. Chih' me' he' ma' hää' koo' gya'to' ji' ñe'. Hi' he' na' kya' ngoo' ga' juu'.

Jee' hää' Jesús jwë' ngoo' kyaah' Jairo, peer' na' lää' na' jlëë' bih' dsa', jëeh' jwëë' jwërte dsa' h' ga' naa' kyaayh'. 43 Jee' kih' dsa' he' ma' hää' jaa' dsa' me' h' ma'hya' gya'to' ji' ñe' dsaah' dsoo' kih'. Dsa' me' he' ga' mi' lla' lä' jë' go'te' he' ma' cha' kiyh', ga' heey' kyaah' tē' me'. Pero ni' jaa' tē' me' sa' ga' lih' ma' jmeë' me' kiyh'. 44 Ga' lloo' ta' ka' luu' Jesús mah' ga' suy' miih' cha' gooy' cha' hoo' sa' hmih' kiyh'. Lä' chah' ja' ga' hna' he' ma' jëë' dsoo' kiyh'. 45 He' ja' ga' jah' Jesús:

—¿Hi' na' h' ma' su' cha' hoo' sa' hmih' kin'?

Pero ni' jaa' sa' ga' bääh' hñii'. He' ja' ga' jah' Pee' kyaah' lä' jëë' dsa' kyaayh':

—Ta' jwoh', jwëë' dsa' h' dsa' kya' dsa' jnaah' hne' mah' jawah': “¿Hi' na' ma' su' cha' hoo' sa' hmih' kin'?”

46 He' ja' ga' jah' Jesús:

—Chaa' jaa' h' ma' su' sa' hmih' kin'. Jëeh' ma' lä' lihn' heh' be' kin' ma' mi' hlää' jaa' dsa'.

47 Ma' ga' lä' jnaa' dsa' me' he', goh' bih' ngoo' na' juuyh' jney' cha'ne' Jesús. Ga' jmeeyh' juu' cha'ne' lä' jëë' dsa', he' kih' ja' he' ga' tēëy' cha' hoo' hmih' kih' Jesús. Hi' ga' jmeeyh' juu' he'

ga˘jã˘ kiyh˘ læ˘chah˘ ja˘. 48 He˘ja˘ ga˘jãh˘ Jesús siyh˘:

—Ma˘hlaah˘ ba˘ hne˘ he˘ ma˘ dsaah˘, læ˘llu˘ he˘ ma˘ læ˘dsoo˘ hoh˘. Gwaah˘ ba˘ hne˘ kyah˘ læ˘kaa˘ tuh˘hoh˘.

49 Lã˘ ma˘ cheh˘ ba˘ Jesús hlëeh˘, ma˘ ga˘lloo˘ ja˘ moz˘ kyaa˘ hi˘ ma˘ laa˘ ta˘ kih˘ gwah˘, mah˘ ga˘jmeeyh˘ juu˘ kih˘ Jairo, ga˘siyh˘:

—Ma˘ juu˘ ba˘ gyuu˘ mē˘ kyaa˘. Mo˘to˘ kwa˘ ga˘ ta˘ kih˘ Ta˘jwoh˘ na˘.

50 Ma˘ ga˘nuu˘ Jesús juu˘ he˘ ma˘ kye˘ dsa˘ he˘, ga˘siyh˘ Jairo:

—Ta˘ ka˘ huudse˘. Jmee˘ dsoo˘ hoh˘ ba˘. Mah˘ jëeh˘ læ˘jiih˘ ba˘ chih˘ mē˘ kyaa˘.

51 Ma˘ ga˘he˘ Jesús cha˘neh˘ kih˘ Jairo, sa˘ ga˘kway˘ jwë˘ ma˘ dsa˘taah˘ jñah˘ dsa˘. Ma˘la˘ Pee˘ kyaa˘ Jacobo kyaa˘ Jwaa˘ hi˘ kyaa˘ cho˘jmii˘ chih˘ mē˘ hi˘ ma˘ na˘ juu˘ he˘ ba˘ ga˘taah˘. 52 Ga˘lã˘jëë˘ ba˘ hi˘ tääh˘ jee˘ ja˘ ma˘ ki˘hoo˘ kih˘ chih˘ mē˘ he˘. He˘ja˘ ga˘jãh˘ Jesús siyh˘:

—Ta˘ hoo˘ hnäh˘. Chih˘ mē˘ na˘ sa˘ na˘ juuy˘, he˘ na˘ gwiiy˘ ba˘ na˘.

53 Ga˘mi˘kwah˘ ba˘ dsa˘ kih˘ Jesús ma˘ ga˘nuuy˘ juu˘ ja˘. Jëeh˘, ñe˘ bih˘ he˘ ma˘ na˘ juu˘ go˘te˘ ba˘ chih˘ mē˘ he˘. 54 Mah˘ ga˘sooh˘ Jesús goo˘ chih˘ mē˘ he˘, ga˘hlëeyh˘ ki˘gaa˘, ga˘jäyh˘:

—Chih˘ mē˘, noo˘.

55 He˘ja˘ joh˘ ka˘lãh˘ jmi˘lle˘ kiyh˘. Lã˘chah˘ ja˘ ga˘lã˘jiyh˘, mah˘ ga˘nooy˘. Ja˘ga˘ ga˘jmeey˘ Jesús mada˘ kwëeyh˘ he˘ kuyh˘. 56 Peer˘ ga˘jëë˘ dsah˘ cho˘jmii˘ chih˘ mē˘ he˘. Hi˘ ga˘jmeey˘ Jesús

mada⁻ mah¹ sa⁻ kooyh¹ juu¹ kyaah¹ ni⁻ jaa⁻ he⁻
ga⁻la¹lä⁻ja⁻.

9

Ga⁻chee¹ Jesús lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu¹ na⁻kwa⁻ juu¹
(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Ga⁻jøøh⁻ Jesús lä⁻jëë⁻ discípulo kyaay¹,
ga⁻kwëëyh¹ be¹ mah¹ jmeey¹ hih⁻ hwëë⁻ hī⁻sa⁻llu¹
hī⁻ jmeeh⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwëëyh¹ be¹ mah¹ mi⁻hlääy¹
dsa⁻dsaah¹. ² Ga⁻cheey¹ mah¹ dsa⁻kway⁻ juu¹
ha⁻ lä⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih¹, hi⁻ lä⁻kye⁻ he⁻
mi⁻hlääy¹ dsa⁻dsaah¹. ³ Ga⁻jäh¹ Jesús siih⁻ lä⁻jëë⁻:

—Ta⁻ ka⁻ hnäh¹ ni⁻ miih⁻ kih¹ cha¹jwë¹. Ta⁻ ka⁻
hnäh¹ hma⁻hu⁻, ta⁻ ka⁻ hnäh¹ hmih⁻tuh⁻, ta⁻ ka⁻
hnäh¹ he⁻ñi⁻ih⁻, ni⁻ kuu¹, ni⁻ ta⁻ ka⁻ hnäh¹ jyoh¹ lëë¹
hmih⁻ kyah¹ hnäh¹. ⁴ Wa¹ he⁻ cha⁻ he⁻ hne¹ jee⁻
lla⁻nää¹ hnäh¹, ja⁻ go⁻taah¹ hnäh¹ ha⁻ koo⁻ jiih¹
lä⁻hëëh¹ hnäh¹ jee⁻ ja⁻. ⁵ Cher¹ mah¹ cha⁻ koo⁻ jee⁻
jwii⁻ jee⁻ sa⁻ heeyh⁻ hnäh¹, ja⁻ hwëëh⁻ hnäh¹ go⁻te⁻
jee⁻ ja⁻. Ja⁻ hlah¹ hnäh¹ wa⁻hløø⁻ he⁻ na⁻beh⁻ tiih¹
hnäh¹ mah¹ jmee⁻ lii⁻ he⁻ ma⁻la¹ kwaat⁻ kih¹ bih¹
ja⁻ —ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻ discípulo kyaay¹.

⁶ Ja⁻ga¹ ga⁻taayh¹ jwë¹, ga⁻näy¹ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻
jwii⁻ kway⁻ ju⁻hmëë¹ kih¹ Dio, ma⁻la¹ mi⁻hlääy¹
dsa⁻dsaah¹ lä⁻kaa⁻ jee⁻ ga⁻näy¹.

Herode ga⁻jmeë¹ huu⁻dsë⁻ he⁻ ma⁻lä⁻jiih¹ Jwaa⁻
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Herode hī⁻ ma¹ laa¹ lle⁻moh¹, ga⁻nuu¹ lä⁻jëë⁻
he⁻ ma¹ jmeë⁻ Jesús. Sa⁻ ñey⁻ he⁻ huu⁻dsë⁻ ma¹
jmeey¹, jëëh¹ ko⁻llaa¹ ma¹ jäh¹ Jwaa⁻ ba¹ he⁻ hī⁻
ma⁻lä⁻jiih¹. ⁸ Hī⁻ jñah¹ koo⁻ nää¹ ma¹ jäyh¹: “Elía ba¹

oo⁺ hi⁻ ma⁻hñaa^ʹ.” Hi⁺ jñah^ʹ ga^ʹ ma^ʹ jah^ʹ: “Go⁻ laa⁻
 ʹ jaa⁻ hi⁻ ga⁻ngëe^ʹ juu^ʹ kih^ʹ Dio llo^ʹjoo^ʹ ba^ʹ na⁻ hi⁻
 ma⁻lä⁻jiih^ʹ.” ⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jmee^ʹ Herode huu^ʹdsë⁻:

—¿Ha⁻ lä⁻ja⁻? ¿Ja^ʹ jnä^ʹ ga⁻jmeen^ʹ mada⁻ he⁻
 ga⁻ku^ʹ dsa⁻ lle^ʹ Jwaa⁻? ¿Hi⁻ ba^ʹ na⁻, hi⁻ nuun⁻ kih^ʹ
 jmeey⁻ ja⁻ koo⁻ në⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻?

Hi⁻ ma^ʹ hnøøy^ʹ ma^ʹ dsa⁻jëëy⁻.

Ga⁻ääh⁻ Jesús hñaa^ʹ mil dsa⁻ñuu^ʹh⁻

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Ma^ʹ ga⁻lla⁻nää⁻ lä⁻jëë⁻ apóstole he^ʹ, ga⁻jmeeyh^ʹ
 juu^ʹ kih^ʹ Jesús lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻jmeey^ʹ. Ja⁻ga⁻ ga⁻jääy⁻
 kah^ʹ apóstole, ga⁻nääy⁻ ta⁻ hwa^ʹ kii⁻ jäh⁻ jee^ʹ jwii⁻
 he⁻ chee⁻ Betsaida. ¹¹ Pero ma^ʹ ga⁻lä⁻liih⁻ dsa⁻,
 ga⁻nääy⁻ chaay⁻ kaah⁻ kiyh^ʹ. Ga⁻heeh⁻ bih⁻ dsa⁻
 he^ʹ. Mah^ʹ ga⁻løøy⁻ hlëëyh⁻ ha⁻ lä⁻ jää⁻ Dio dsa⁻
 lä⁻hih⁻ kih^ʹ. Hi⁺ ga⁻mi⁻hlääy⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma^ʹ
 dsaah^ʹ. ¹² Lä⁻koo⁻ ma^ʹ ngoo^ʹ ga⁻hloo^ʹ jmii⁻ ja⁻,
 lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu⁻ discípulo ga⁻ya⁻ jäh⁻ kih^ʹ Jesús mah^ʹ
 ga⁻siiyh⁻:

—Chiih^ʹ dsa⁻ na⁻ wa^ʹ lla⁻nääy⁻ lä⁻kaa⁻ jee^ʹ jwii⁻
 mäh⁻ hi⁻ lä⁻kaa⁻ jee^ʹ nuu⁻ jee^ʹ tääh^ʹ dsa⁻ lä⁻ku⁻
 lä⁻jii⁻ la⁻. Wa^ʹ lla⁻hnøøy⁻ he⁻ kuyh⁻ hi⁻ lä⁻kye⁻ jee^ʹ
 jäy^ʹ. Jëeh^ʹ, hwa^ʹ kii⁻ jmah^ʹ ba^ʹ la^ʹ jee^ʹ tøøhn⁻ la⁻.

¹³ Mah^ʹ ga⁻jäyh^ʹ siiyh⁻ discípulo kyaay⁻:

—Hnä^ʹ ba^ʹ kwëëyh⁻ he⁻ kuyh⁻.

Mah^ʹ ga⁻jäyh^ʹ siiyh⁻ Jesús:

—Kye^ʹ jnääh^ʹ ma⁻lä⁻ hñaa^ʹ he⁻ñiih⁻ ba^ʹ kyaah^ʹ uu⁻
 ʹ hmooh⁻. ¿Che^ʹ dsa⁻nøø^ʹ jnääh^ʹ dsa⁻lä⁻ jnääh^ʹ he⁻
 kuh⁻ dsa⁻ na⁻?

¹⁴ Koo⁻ hñaa^ʹ mil ma^ʹ tee^ʹ dsa⁻ñuu^ʹh⁻ hi⁻ ma^ʹ tääh^ʹ
 jee^ʹ ja⁻. He⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁻ lä⁻jëë⁻ discípulo kyaay⁻:

—Jmee' hnäh' mada' mah' dsa-taah` dsa- ma' kih-kih', ma' to'lo'gyaa' lä'koo- nää'.

15 Lä'ja- ga'jmeey' discípulo. Ga'jmeey' mada' ga-taah` dsa- hwa'. 16 Ja-ga' ga'ka' Jesús lä'jē' hñá' he'ñiih' ja-, kyaah' lä'uú' hmooh- he', ga'jēy' ta' gyuu' mah' ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ja-ga' ga'llaay' mah' ga'kwēy' discípulo kyaay' na'llay- cha'nē' lä'jē' dsa-. 17 Ga-lä'jē' ba' dsa- ga'kuh- lä'jiih' ga'kēē'. Ma-la' ma'kuh- lä'jē' dsa-, ga'kah' gya-to' sa'miih- jwi' he- ga'chaa' ja-.

Ga'jäh' Pee' Jesús he' laa' Cristo

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

18 Koo- hä' ma' gya' Jesús ngiiy' kiyh' kih' Dio jee' sa' chaa- dsa-. Ma-la' discípulo ba' ma' tääh' kyaayh' jee' ja-. He-ja- ga'ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Ha- lä' jäh' dsa- kin', hi- jnä' laay'?

19 —Ko'llaa' dsa- jäh', Jwaa- hi- ma' choo~ jmi- ba'hne-. Jñah' jäh', Elía ba'hne-. Jñah' ko'llaa' jäh', hne- laah' jaa- hi- ga'ngēē' juu' kih' Dio llo'joo' hi- ma-lä' jiih' —ga'jäh' discípulo kyaay'.

20 Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—¿Ha- ga- hnäh' na-, hee- jawah' hnäh' kin', hi- ba' jnä' laah' hnäh'?

He-ja- ga'jäh' Pee' siiyh':

—Hne- he' Cristo hi- ga'chee' Dio.

Ga'mi'jnää- Jesús juu' he- juuy'

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

21 Pero ga-taah- Jesús juu' discípulo kyaay' mah' sa' kooyh' juu' ja- kyaah' ni' jaa-. 22 Hi- ga'jäh' Jesús siiyh' discípulo kyaay':

—Jmee⁺ bii⁺ kih⁺ Hi⁻ ga⁻ lēē⁺ ngo⁺ la⁻ jēē⁺ cha⁻ miih⁻ wii⁺. Hi⁺ dsa⁻ gyuu^h sa⁻ lä⁻ hnää⁺ dsih⁺, lä⁻ ja⁻ dsa⁻ kaah⁺ kya^a jmi⁻ dsa⁻, kyaah⁺ ta⁻ jwoh⁺ kya^a ley sa⁻ lä⁻ hnää⁺ dsih⁺. Hi⁺ jmee⁻ bii⁺ kiyh⁺ juuy⁺ mah⁺ lä⁻ jiiyh⁺ ka⁻ läh⁺ ga⁺ ma⁻hya⁻ hnē⁻ jmi⁺.

²³ Ja⁻ ga⁺ ga⁻ siiyh⁺ lä⁻ jēē⁻ dsa⁻:

—Cher⁺ mah⁺ hi⁻ hnø⁺ jä⁺ kyaah⁺ jnä⁺, sa⁺ wa⁺ jmääy⁺ hñiiy⁺ kwaat[~], wa⁺ jääy⁺ cru⁻ kyaay⁺ koo⁻ jmi⁺ koo⁻ jmi⁺ mah⁺ wa⁺ jmeey⁺ ko⁻ jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺.
²⁴ Jēē⁺, lä⁻ jēē⁻ hi⁻ hää[~] hñii⁺ mah⁺ sa⁺ juuy⁺, hi⁻ he⁺ juu⁺ ba⁺. Pero lä⁻ jēē⁻ hi⁻ kwaa[~] hñii⁺ juu⁺ kwaat[~] kin⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ lää⁺.
²⁵ ¿Hee⁻ ya⁺ jøø⁺ ka⁺ dsa⁻ ma⁻ ke⁻ ga⁻ liyh⁺ lä⁻ jē⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻ mah⁺ wa⁻ ra⁻ ga⁺ juuy⁺, sa⁺ tēeyh⁺ kih⁺ Dio? ¿Hee⁻ jmää⁺ kiyh⁺ cher⁺ mah⁺ ga⁻ heey⁺ hñiiy⁺?
²⁶ Cher⁺ mah⁺ hi⁻ jmee⁻ na⁻ hiih⁺ kin⁺ o kyaah⁺ juu⁺ kin⁺, ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ jmee⁻ na⁻ hiih⁺ Hi⁻ ga⁻ lēē⁺ ngo⁺ la⁻ kyaayh⁺, wa⁻ ra⁻ jayh⁺ ka⁻ läh⁺ jee⁻ je⁻ jih⁺ gyeh⁺ kiyh⁺, ja⁻ ba⁺ kyaah⁺ je⁻ kih⁺ Tää⁺, hi⁺ kih⁺ lä⁻ jēē⁻ ángele hi⁻ na⁻ jngēē⁺ kyaay⁺.
²⁷ Pero ju⁺ dsoo⁺ jwahn⁺, chaa⁻ ko⁻ llaa⁺ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ jee⁺ la⁻, sa⁺ juuy⁺ jää⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻ jēey⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ be⁺ kih⁺ Dio hi⁻ jmee⁻ hih⁺.

Ga⁻ lä⁻ sēē⁺ Jesús to⁻ lo⁻ nē⁺ ko⁻ llaa⁺ discípulo

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Ma⁻ ngēē⁺ ga⁺ koo⁻ jñaa⁺ jmi⁺ he⁻ ga⁻ hlēeyh⁺ juu⁺ ja⁻, ga⁻ wii⁺ Jesús koo⁻ moh⁺ na⁻ ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio ko⁻ jøh⁺ kyaah⁺ Pee⁺ kyaah⁺ Jwaa⁻ kyaah⁺ Jacobo. ²⁹ Ta⁺ ko⁻ jiih⁺ ma⁺ ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio, ga⁻ lä⁻ sii⁺ mo⁻ nēy⁺. Hmi⁺ h⁻ kiyh⁺ ga⁻ la⁺ tø⁻ jlēē⁻ ñih⁺. ³⁰ Ga⁻ lä⁻ jnää⁺ uu⁺ dsa⁻ ñuu^h hi⁻ ma⁺ lla⁺ juu⁺ kyaayh⁺. Jaa⁻ he⁺ Moisé, hi⁺ jaa⁻ he⁺ Elía,

31 hi- ga-lä-jnääh' jee' jnä' jih'gyeh' ja-. Ma' hlëeyh' ha- lä- ya-hëë' Jesús jmi' gyuu- la-, he- lä-te' jee' jwii- Jerusalén ba' ja-. 32 Pee' kyaah' hi- ma' jmee' kō-jōh' kyaayh' jee' ja-, ma-ke- lä-gwiiy- ma' kway' be'. Ga-jëë' bih' ha- kōō- sa- jōōh' Jesús hää' jee' kih' lä-uu' dsa- he'. 33 Lä-kōō- ma' ngoo' ga-lä-øø' dsa- he', ga-jäh' Pee' siiyh' Jesús:

—Ta-jwōh', he- ba' che- llu' he- tōōh' jne' kō-jōh' jee' la-. Jmee' jnääh' hnē- hne' kyaah' moo-, kōō- kyah', kōō- kih' Moisé, hi- kōō- kih' Elía.

Pero sa- ma- ñe- Pee' he- ja- ma' hlëeh'. 34 Hlëeh' gyih' lä-ja-, ma' ga-jyoo' kōō- jni' he- ga-läay- lä-jëëy'. Ma' ga-jëë' Pee' kyaah' dsa-kyaayh' na-läay- jni' ja-, ja' ga-lä-goyh'. 35 Jee' jni' ja- ga-hlëeh' kōō- juu' he- jäh' lä-la-:

—Hi- la- na- gyuu- kyaan- hi- hnaan-. Nuu- hnäh' kiyh'.

36 Ma-ngëë' ma-hlëeyh' lä-ja-, ga-jäh' hñii' Jesús. Pero discípulo kyaay' sa- ga-kōoh' ni- miih- juu' kyaah' ni- jaa-, ga-lä-hii' miih- ga-hmäy' lä-jë- he- ga-jëëy' ja-.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- chih- hi- ma' kye- jmi-lle' hlih'

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

37 Ma' ga-jnä' jyoh' jmi', ga-jñäay' moh' jee' ma' täayh' ja-. Jwëë' jwërte dsa- ya-nää' ga-mi-jëëy' Jesús. 38 Jee' kih' dsa- he' ma' hää' jaa- dsa-ñuuh- hi- ga-hlëeh' ki-gaa-, ma' jäh':

—Ta-jwōh', chuun' kyaah' hne-. Jëë' da' chih-ñuuh- kyaan- la-, hi- laa' gyuu- kōō- mëe' kyaan-. 39 Lä-la- jmee' jmi-lle' hlih' kiyh'. Sooyh-

kiyh' mah' jmeey' hooyh~ jee' ki-bäay-. Jmeey' hwëë- peh' hooy'. Ma-hwaay' go-te', ja-ga' tã jmi-llë' hlih' he' kiyh'. ⁴⁰ Ma-chuun' kyaah' discípulo kyaah' mah' ma' leey' jmi-llë' hlih' he' pero sa' ma-liyh~ -ga-jäh' jmi- chih- he'.

⁴¹ Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

-jHe- ba' che- hwëh- hoh' hnäh' dsa- chaä- na'! Sa- hii- lä-dsoo' hoh' hnäh' kwee-. ¿Lih' ba' llaä' he- gyan' kyaah' hnäh'? Mo-so' lä-be' dsën' gya' ga' jnä' kyaah' hnäh'. Ya-jää' da' chih- na- ta' la'.

⁴² Lä-koo- ma' ngoo' ya-jäh' chih- he' kih' Jesús, jmi-llë' hlih' he' ga-jwäy' hwa' mah' ga-ki- ga-bäay- wi' jwërte. Pero ga-jüuh' Jesús kih' jmi-llë' hlih' mah' ga-mi-hläy' chih- he'. Ja-ga' ga-ngëey' chih- he' kih' jmiy-. ⁴³ Ga-lä-jëë' ba' ga-lä-dsaa~ dsë' ha- koh' sa' jøøh' laa' Dio.

*Ga-mi-jnä- Jesús juu' jee' ga-të' to' jiih- he- juuy'
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)*

Ta'ko-jiih' tääh' jëë- dsayh' kih' lä-jë' he- ga-jmee' Jesús ja-, ga-jäyh' süyh' discípulo kyaay':

⁴⁴ -Wa' lä-ngëeh' hnäh' kwee- juu' la-. Hi-ga-lëë' ngo' la-, lloo~ koo- jmi' ngëë' dsih' goo- jñah' dsa-.

⁴⁵ Pero discípulo kyaay' sa' ga-lä-ngëë' juu' ja-. Ma' na-jlë- huüdsë- kiyh' he-ja- sa' ga-lä-ngëey'. Hi- ma' goyh' ma' ngüy' juu' kih' Jesús he- hnøø' jäh' juu' ja-.

*Hii- na- leë' jøøh' jee' jmee- Dio hih'
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)*

⁴⁶ Discípulo kyaay' ga-taah' ga-ti- ga-choo' juu' hii- jaa- jee' lä-jëë' leey' jøøh' kih' dsa-kyaayh'.

47 Pero ga⁻lä⁻kyuu^h~ Jesús hu^udsē⁻ he⁻ ma'jmeey⁺. He⁻ja⁻ ga⁻tēeyh⁺ ja^a gyuu⁻ mah⁺ ga⁻cheeyh⁻ koo⁺ kiyh⁺. 48 He⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁺:

—Hi⁻ jmee⁺ he⁺ kih⁺ gyuu⁻ la⁻ kwaat[~] kin⁺, jnä⁺ he⁺ hi⁻ jmäy[~] he⁺. Hi⁻ hi⁻ jmää[~] jnä⁺ he⁺, jmeey⁻ he⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻chee⁺ jnä⁺. Jēeh⁺, hi⁻ mäh⁺ ga⁻jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ hi⁻ jøøh⁺.

49 Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁺ Jwaa⁻:

—Ta⁻jwoh⁺, ma⁻jēē⁺ jnääh⁺ ja^a hi⁻ hwēē[~] jmi⁻lle⁺ hlih⁺ lä⁻hih⁺ kyah⁺, he⁻ja⁻ ga⁻ha⁺ jnääh⁺ kiyh⁺, jēeh⁺ sa⁻ngēy⁺ kyaah⁺ jnääh⁺.

50 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Ta⁺ ha⁻ hnäh⁺ kiyh⁺. Jēeh⁺, lä⁻jēē⁺ hi⁻ sa⁻ na⁻høøh⁺ jnän⁻, dsa⁻kyaah⁺ ba⁺ jne⁺ he⁺.

Ga⁻juu^h kiyh⁺ Jacobo kyaah⁺ Jwaa⁻

51 Ma⁺ ngoo⁺ ya⁻jäh⁻ jmi⁺ dsaah⁺ Jesús gyuu^h, he⁻ja⁻ koō⁻ hä⁺ ba⁺ ma⁻lla⁺ dsēy⁺ ngooy⁺ ta⁺ Jerusalén. 52 Ga⁻cheey⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁺ jää⁺ kiyh⁺ ta⁺ hwa⁺ kih⁺ dsa⁻ samaritano. Jee⁺ ja⁻ ga⁻taayh⁻ koō⁻ jee⁺ jwii⁻ ngiiy⁺ ha⁻ jee⁺ ma⁺ jäy⁺. 53 Pero sa⁻ ga⁻hii⁺ dsa⁻ samaritano ma⁺ heeyh⁺. Jēeh⁺, ma⁺ jmeey⁺ kwaat[~] he⁻ dsoo⁺ Jesús ta⁺ Jerusalén ba⁺. 54 Ma⁺ ga⁻nuu⁺ Jacobo kyaah⁺ Jwaa⁻ juu⁺ ja⁻, ga⁻jäyh⁺:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, ¿che⁺ hnooh⁻ ngii⁺ jnääh⁺ he⁻ jyoo⁺ je⁻ gyuu^h mah⁺ mi⁻llaa⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jwii⁻ oo⁺, lä⁻koō⁻ ga⁻jmeē⁺ Elía?

55 He⁻ja⁻ ga⁻jēeh⁻ Jesús hñii⁺ mah⁺ ga⁻juiyh⁺ kih⁺ lä⁻uu⁺ discípulo he⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Sa^ˆ ñeh^ˆ hnäh^ˆ he⁻ jmi⁻lle^ˆ na⁻ jøø^ˆ kyah^ˆ hnäh^ˆ.
 56 Jëeh^ˆ, sa^ˆ ja^ˆ Hi⁻ ga⁻lëë^ˆngo^ˆ la⁻ mah^ˆ jngëëyh^ˆ
 dsa⁻. Jay^ˆ mah^ˆ lääy^ˆ dsa⁻ ba^ˆ —ga⁻jäh^ˆ Jesús.
 Ja⁻ ga⁻ ga⁻nääy^ˆ ta^ˆ jyoh^ˆ jwii⁻ mäh⁻.

*Ma^ˆ hnøø^ˆ dsa⁻ ma^ˆ jmeey^ˆ kō⁻jøh^ˆ kyaah^ˆ Jesús
 (Mt. 8:19-22)*

57 Lä⁻koo⁻ ma^ˆ ga⁻taayh^ˆ jwë^ˆ ga⁻nääy^ˆ, jaa⁻ dsa⁻
 ga⁻siih^ˆ Jesús:

—Dsa⁻jøøh^ˆ kyaan^ˆ, hnoon^ˆ jmeen⁻ kō⁻jøh^ˆ
 kyaah^ˆ hne⁻ wa^ˆ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee^ˆ goh^ˆ.

58 He⁻ ja⁻ ga⁻jäh^ˆ Jesús siiyh^ˆ:

—Cha⁻ ba^ˆ too⁻ jee^ˆ gwii⁻ hyah⁻. Cha⁻ ba^ˆ sii⁻ kih^ˆ
 ta^ˆ. Pero Hi⁻ ga⁻lëë^ˆngo^ˆ la⁻ sa^ˆ cha⁻ jee^ˆ jäy^ˆ.

59 Mah^ˆ jñah^ˆ ga⁻siiyh^ˆ:

—Jmee^ˆ kō⁻jøh^ˆ kyaah^ˆ jnä^ˆ.

Mah^ˆ ga⁻jäh^ˆ dsa⁻ he^ˆ:

—Dsa⁻jøøh^ˆ kyaan^ˆ, kwa^ˆ jwë^ˆ kin^ˆ na⁻haan^ˆ
 to⁻në^ˆ Tää⁻ kyaan^ˆ, ja⁻ ga⁻ nñn⁻ kyaah^ˆ hne⁻.

60 He⁻ ja⁻ ga⁻jäh^ˆ Jesús siiyh^ˆ:

—Wa^ˆ haa^ˆ ba^ˆ dsa⁻ na⁻juu^ˆ hlii^ˆ kyaa^ˆ. Hi^ˆ hne⁻,
 gwa⁻ go⁻ kwa^ˆ juu^ˆ ha⁻ lä^ˆ jää^ˆ Dio dsa⁻ lä⁻hih^ˆ kih^ˆ.

61 Jñah^ˆ ka⁻läh^ˆ ga⁻jäh^ˆ siiyh^ˆ Jesús:

—Jmee^ˆ ba^ˆ jnä^ˆ kō⁻jøh^ˆ kyaah^ˆ hne⁻, Dsa⁻jøøh^ˆ
 kyaan^ˆ. Pero kwa^ˆ jwë^ˆ kin^ˆ nñn⁻ to⁻në^ˆ na⁻hihn^ˆ
 juu^ˆ hi⁻ tääh^ˆ cha⁻neh^ˆ kin^ˆ.

62 Mah^ˆ ga⁻jäh^ˆ Jesús siiyh^ˆ:

—Ni^ˆ jaa⁻ hi⁻ jëë^ˆ ta^ˆ ka⁻luu^ˆ ma⁻la^ˆ ma⁻løøy^ˆ
 kyayh⁻ hwa^ˆ, sa^ˆ jmääy^ˆ dsa⁻hey^ˆ jee^ˆ jmee^ˆ Dio
 hih^ˆ.

10

Ga^ˆchee^ˆˆ Jesús to^ˆlo^ˆgyaa^ˆ na^ˆdsē^ˆ gyee^ˆ dsa^ˆ hi^ˆ ga^ˆkwa^ˆ juu^ˆ

¹ Ma^ˆngēē^ˆ he^ˆ ja^ˆ, ga^ˆhñaa^ˆ Dsa^ˆjøøh^ˆ jnān^ˆ jñah^ˆ ga^ˆ to^ˆlo^ˆgyaa^ˆ na^ˆdsē^ˆ gyee^ˆ dsa^ˆ. Hi^ˆ he^ˆ ga^ˆcheey^ˆˆ lä^ˆkaa^ˆ jwii^ˆ kaah^ˆ hi^ˆ lä^ˆkaa^ˆ ga^ˆ jee^ˆ jyoh^ˆ ha^ˆ jee^ˆ dsooy^ˆ. Ga^ˆcheey^ˆˆ ma^ˆ uu^ˆ ma^ˆ uu^ˆ.

² Ga^ˆjäyh^ˆ siiyh^ˆ:

—Dsoo^ˆ ba^ˆ cha^ˆ cha^ˆmiih^ˆ ta^ˆ he^ˆ hnøø^ˆ sooh^ˆ pero miih^ˆ go^ˆte^ˆ ba^ˆ dsa^ˆ hi^ˆ jmee^ˆ ta^ˆ. He^ˆ ja^ˆ chuū^ˆ hnäh^ˆ kyaah^ˆ dsa^ˆjwii^ˆ ta^ˆ mah^ˆ cheey^ˆˆ jñah^ˆ ga^ˆ hi^ˆ dsa^ˆchooh^ˆ ta^ˆ kiyh^ˆ. ³ Go^ˆnää^ˆ hnäh^ˆ ja^ˆ. Pero leeh^ˆ hnäh^ˆ. Jnäh^ˆ cheen^ˆ hnäh^ˆ lä^ˆkoō^ˆ borrego hi^ˆ ga^ˆnää^ˆ jee^ˆ kih^ˆ jah^ˆ hää^ˆ. ⁴ Ta^ˆ ka^ˆ hnäh^ˆ hmih^ˆtuh^ˆ, ta^ˆ ka^ˆ hnäh^ˆ sa^ˆtuh^ˆ kih^ˆ kuu^ˆ, ni^ˆ loo^ˆ he^ˆ dsa^ˆhe^ˆ tiih^ˆ hnäh^ˆ. Ni^ˆ ta^ˆ lla^ˆ hnäh^ˆ juu^ˆ kyaah^ˆ dsa^ˆ cha^ˆjwē^ˆ. ⁵ Wa^ˆ he^ˆ cha^ˆ he^ˆ hne^ˆ jee^ˆ go^ˆtaah^ˆ hnäh^ˆ, to^ˆnē^ˆ jwiih^ˆ hnäh^ˆ dsa^ˆ: “Wa^ˆ hii^ˆ tii^ˆ cha^ˆneh^ˆ kyah^ˆ hnäh^ˆ.” ⁶ Cher^ˆmah^ˆ chaa^ˆ hi^ˆ hii^ˆ tii^ˆ dsē^ˆ jee^ˆ ja^ˆ, lä^ˆ ja^ˆ hii^ˆ tii^ˆ kiyh^ˆ. Hi^ˆ cher^ˆmah^ˆ sa^ˆ chaa^ˆ hi^ˆ hii^ˆ tii^ˆ dsē^ˆ, sa^ˆ lä^ˆ jmää^ˆ kiyh^ˆ juu^ˆ he^ˆ ma^ˆ hlēēh^ˆ hnih^ˆ. ⁷ Pero jee^ˆ heeyh^ˆ hnäh^ˆ, ja^ˆ jäh^ˆ hnäh^ˆ ja^ˆ ba^ˆ cha^ˆneh^ˆ ja^ˆ. Ja^ˆ kuh^ˆhuh^ˆ ba^ˆ hnäh^ˆ lä^ˆ jē^ˆ he^ˆ lla^ˆ dsa^ˆ cha^ˆneh^ˆ hnäh^ˆ. Jēēh^ˆ, jaa^ˆ hi^ˆ jmee^ˆ ta^ˆ, lle^ˆ kih^ˆ hyoyh^ˆ jñeey^ˆ. Ta^ˆ mi^ˆ sii^ˆ hnäh^ˆ øøh^ˆ hnäh^ˆ mah^ˆ go^ˆnääh^ˆ hnäh^ˆ lä^ˆ joh^ˆ hne^ˆ chih^ˆ. ⁸ Wa^ˆ he^ˆ cha^ˆ he^ˆ jwii^ˆ jee^ˆ ga^ˆlla^ˆ nääh^ˆ hnäh^ˆ, jee^ˆ heeh^ˆ dsa^ˆ hnäh^ˆ, ja^ˆ kuh^ˆhuh^ˆ ba^ˆ hnäh^ˆ lä^ˆ jē^ˆ he^ˆ lla^ˆ dsa^ˆ cha^ˆneh^ˆ hnäh^ˆ. ⁹ Ja^ˆ mi^ˆ hlääh^ˆ hnäh^ˆ hi^ˆ dsaah^ˆ hi^ˆ tääh^ˆ jee^ˆ ja^ˆ. Ja^ˆ jwiih^ˆ hnäh^ˆ dsa^ˆ: “Kye^ˆ ba^ˆ jnääh^ˆ juu^ˆ ha^ˆ lä^ˆ jää^ˆ Dio dsa^ˆ lä^ˆ hih^ˆ kih^ˆ.”

10 Pero cher'mah' ga'lla'nääh' hnäh' koo' jwii' jee' sa' heeyh' hnäh', ja' hwëëh' hnäh' ta' cha'jwë' mah' jawah' hnäh': 11 "Wa'hløø' he' cha' jee' jwii' kyah' hnäh' la', he' ma'beh' ma'tii' jnääh', jee' la' ma'kyah' jnääh' ma'tii' jnääh' mah' la' lii' ma'jä' nē' kyah' hnäh' lä'jē' dsoo' he' na'bääh' hnäh'. Pero ma'ñeh' ba' hnäh', ma'ja' ba' juu' ha' lä' jää' Dio dsa' lä'hih' kih'", jwiih' hnih'. 12 He'ja' jwëëhn' hnäh'. Miih' ga' wii' jëe' dsa' hi' ma'tääh' jee' jwii' Sodoma kyaah' Gomorra wa'ra' ga'tē' jee' jmee' Dio jwiz~, lä'koh' he' jëe' dsa' hi' chaa' jee' jwii' ja'.

Jëe' wii' lä'jëe' hi' sa' nuuh'

(Mt. 11:20-24)

13 'iPeer' jwii' hnäh' dsa' hi' tääh' jwii' Corazín! 'iPeer' jwii' hnäh' dsa' hi' tääh' jwii' Betsaida! Wa'ra' jah' kih' dsa' hi' tääh' jwii' Tiro kyaah' jwii' Sidón, ma'jëe' ha' lä' la' he' jah'gaa' he' ma'jmeen' jee' kyah' hnäh', ma'lih' sa' ga'jeyh' kyaah' Dio, ma' këyh' hmiih' jwä' hi' ma' suy' hñiiy' tujwa', he' ma' jmeey' lii' he' ti'meeh' dsëy'. 14 He'ja' jwëëhn' hnäh' wa'ra' ga'tē' jee' jmee' Dio jwiz~, cha'ga'miih' wii' jëeh' hnäh', lä'koh' ga' hi' chaa' Tiro kyaah' Sidón. 15 Hnäh' hi' chaa' Capernaum, jmeeh' hnäh' huud'së' he' tēeh' hnäh' gyuuh'. Pero ñiih' ga' kih' cha'je' go'nääh' hnäh'.

16 'Hi' nuu' juu' he' kwah' hnäh', kin' ja' nuuy'. Hi' sa' heeh' hnäh', jnä' he' sa' heeyh'. Hi' sa' heeh' jnä', sa' heeyh' hi' ga'chee' jnä'.

Ya'nää' ka'läh' lä'jëe' hi' ga'chee' Jesús

17 Peer⁺ jëë⁻ dsë⁺ lä⁻ jëë⁺ to⁻ lo⁻ gya⁺ dsë⁻ gyeë⁺ he⁺ ma⁺ ga⁻lla⁻ nääy⁻ jee⁺ ma⁺ gya⁺ Jesús. Ga⁻ jäyh⁺:

—Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺, lä⁻ kye⁻ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ ga⁻ lëh⁺ jnääh⁺ ga⁻ hwëë⁺ jnääh⁺ kyaah⁺ hih⁺ kyah⁺.

18 Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Jnä⁺ ga⁻ jëen⁺ ga⁻ tah⁺ Tana⁺ jee⁺ ma⁺ gyay⁺, lä⁻ koh⁺ je⁻ ñih⁺ ga⁻ tayh⁺ lä⁻ ga⁻ tē⁺ hwa⁺.

19 Ma⁻ kwëehn⁺ ba⁺ hnäh⁺ be⁺ mah⁺ he⁻ soh⁺ hnäh⁺ nē⁺ kih⁺ miih⁻, nē⁺ kih⁺ cha⁺ hne⁺, hi⁻ lla⁻ dsëë⁺ hnäh⁺ lä⁻ jē⁺ be⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻ llu⁺. Ni⁺ koō⁻ dsoo⁻ sa⁻ le⁺ kyah⁺ hnäh⁺. 20 Pero ta⁻ wa⁻ jëë⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ he⁻ nuuh⁺ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Wa⁺ jëë⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻ na⁻ sii⁻ jmi⁻ kyah⁺ hnäh⁺ gyuu⁺ jmi⁻ gyuu⁺ ba⁺.

21 Ja⁻ ba⁺ hor⁻ ja⁻, ga⁻ jëë⁺ dsë⁺ Jesús ga⁻ jmee⁺ Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii⁺. Mah⁺ ga⁻ jäyh⁺:

—Kwan⁺ ti⁺ hmaah⁺ kyah⁺, Tää⁻ kyaan⁺, hne⁻ laah⁺ Dsa⁻ jøøh⁺ kih⁺ gyuu⁺ hwa⁺, jëeh⁺ ga⁻ hmäh⁺ lä⁻ jē⁺ juu⁺ la⁻ kih⁺ hi⁻ kyuu⁺ hi⁻ lä⁻ ja⁻ kih⁺ hi⁻ ngëë⁺. Mah⁺ ga⁻ mi⁻ jnääh⁺ juu⁺ kyah⁺ kih⁺ hi⁻ laa⁺ lä⁻ koh⁺ jaa⁻ gyuu⁺ ba⁺. Jëeh⁺, lä⁻ ja⁻ ga⁻ tih⁺ hoh⁺ hne⁻ jmeeh⁺ Tää⁻.

22 'Ga⁻ lä⁻ jē⁺ go⁻ te⁻ ba⁺ ga⁻ tooh⁻ Tää⁻ kyaan⁺ goon⁺. Ni⁺ jaa⁻ sa⁻ kyuu⁺ Joō⁺ Dio, ma⁻ la⁻ Tää⁻ ba⁺ kyuu⁺ jnä⁺. Ni⁺ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ kyuu⁺ Tää⁻. Ma⁻ la⁻ jnä⁺ hi⁻ laa⁺ jooy⁺ ba⁺ kyuu⁺ jnih⁺, hi⁻ lä⁻ ja⁻ lä⁻ kyuu⁺ hi⁻ hnoon⁺ mi⁻ jnään⁺ kih⁺.

23 Ja⁻ ga⁻ ga⁻ jëeyh⁻ hñiiy⁺ mah⁺ ga⁻ siiyh⁺ ma⁻ la⁻ discípulo kyaay⁺ ba⁺:

—Llu⁺ la⁻ kih⁺ hi⁻ jëë⁻ he⁻ jëeh⁺ hnäh⁺ na⁻. 24 Jëeh⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, jwëë⁺ hi⁻ ga⁻ ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ Dio hi⁻ jwëë⁺ dsa⁻ ta⁻ kaah⁺ ma⁺ hnøoy⁺ ma⁺ jëey⁺ he⁻ jëeh⁺

hnäh' na-. Pero sa' ga'tëëy' ma' jëëy'. Ma' hnøøy' ma' nuuy' he- nuuh- hnäh' na-, pero sa' ga' nuuy'.

Juu' na-hmää' kih' samaritano hi- llu' dsë'

²⁵ Jee' ja- ga'noo- jaa- ta-jwoh' kyaa' ley, he- ma' kay~ dsë' Jesús ga'siiyh':

—Ta-jwoh', ¿hee- hnøø' jmeen` mah' tëëhn' jee' mo'so' juun'?

²⁶ He- ja- ga'jäh' Jesús siiyh':

—¿Hee- jäh' jee' na-sii- në' ley, lä'koh' ma' hëh'?

²⁷ Mah' ga'jeeh- ta-jwoh' he' juu' kiyh':

—“Wa' hnaah' Dio lä'kaa- tuh-hoh', kyaah' lä'jë- be' kyah', kyaah' lä'jë- huu'dsë- kyah'. Hi- wa' lä-hnaah' dsa-kyaah' lä'koo- hnaah' hñaah'.”

²⁸ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Llu' ba' ma-jäh'. Jmee' lä'na- mah' mo'so' juuh'.

²⁹ Pero ta-jwoh' kyaa' ley he', hnøøy' ma' jäy' llu' kyaah' juu' he- ga'jäyh' ja-, he- ja- ga'ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Hii- he' dsa-kyaahn'?

³⁰ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Jaa- dsa- ya-hëë' Jerusalén ngooy' ta' Jericó. Cha'jwë' ja- ga'jëëy' dsa-hii- hi- ga'sooh' kiyh'. Ga'lley- ga'lä'jë- he- ma' kyey-. Ga'kway' jwërte kiyh'. Ja-ga' ga'näy'. Jee' ja- ga'jä' dsa- he' miih- ga' liiyh'. ³¹ Pero he- ga'la'. Jee' ja- ga'ngëë' jaa- jmi-dsa-. Ma' ga'jëëy' kyaa' dsa- hi- la' dsoo' kih', ta' koo' ba' ga'jlüuy'. ³² Ja-ba' lä'ja- ga'jmeë' jaa- levita, dsa- hi- ma'laa' ta' gwah'. Ma' ga'jëëy' dsa- he', ga'jlüuy' ta' koo' ka-läh'. ³³ Pero jaa- samaritano hi- ngoo' ja-ba' ta' jwë' ja-, ma' ga'jëëy'

kyaa' hi- la' dsoo' kih', ngooy' chuh' kih' hi- he'.
 Ma' ga'jēy', ga'lā'ñih' dsēy' kih'. ³⁴ Lā'chah' ja-
 ga'jmeey' mē~ nē' dsoo' kyaah' aceit hi' kyaah'
 vin, mah' ga'løøy' kyaah' hmih-. Ja-ga' ga'kyaay-
 ka'luu' jah' kyaay', na'jäy- jee' chih' hne' jee' jä-
 dsa-. Jee' ja- ga'gyay- ga'häy'. ³⁵ Jyoh' jmih'
 ma' ngaah' dsa- he', ga'lley- to' kuu' ga'kwēyeh'
 juu' hne' he'. Mah' ga'siyh': "Hää' kwee- dsa-
 na-. Cher'mah' ga'ää' gyih' kyah', jnä' mi'hmaahn'
 kyah' wa'ra- jahn'." ³⁶ He-ja- jah' da'. ¿Hii- jaa- jee'
 lä'jēē' uu- laah' hne-, laa' dsa-kyaah' hi- ga'jmeey'
 llu' kih' hi- ga'tah' ja'goo- dsa-hii- he'? -ga'jah'
 Jesús siih- ta-jwoh' kyaa' ley.

³⁷ -Hi- ga'lā'ñih' dsē' kiyh' he', hi- he' ba' laa'
 dsa-kyaayh' -ga'jah' ta-jwoh' he'.

Mah' ga'jah' Jesús siiyh':

-Na' ta' cha'nē', ja- jmeeh-, ja-ba' lä'koo-
 ga'jmeey' dsa- he'.

Nēe' Jesús na'jēy- Marta kyaah' María

³⁸ Ga-he' Jesús jwē' ngoo' kyaah' discípulo kyaay',
 ga'tēy' koo- jwih- mäh-. Jee' ja- ma' gya' jaa-
 dsa-mē' hi- ma' chee- Marta hi- ga'heeh- Jesús
 cha'neh' kih'. ³⁹ Marta he' ma' chaa- jaa- dsa-mē'
 øøh' hi- ma' chee- María. Hi- he' ga'gya- huu' ti'
 Jesús ma' nuuy- juu' he- hlēyeh'. ⁴⁰ Pero Marta tää'
 sa' jäy', ma' cha- cha-miuh- ta' he- ma' jmeey'
 cha'neh' kih'. He-ja- jay' jee' gya' Jesús mah'
 ga'siyh':

-Dsa-jøøh' kyaan-, ¿Che' sa' kyeh' miuh-
 huu'dsē- kin' he- ma-kyaa- dsa-mē' øøhn' jnä'
 lä'jē- ta'? Chiyyh' wa' läy' jnä'.

41 —Marta, Marta. Tää' sa' hii' ti' tuh' hoh' he' kyeh' cha' miih' huu' dsē' kih' lä' jē' ta' he' jmeeh' na'. 42 Koo' ba' he' jmee' bii' kih' dsa'. María ma' jnøøyh' he' llu' ga' he' sa' le' jñuuh' kiyh' — ga' jäh' Jesús.

11

Jesús ga' mi' tēē' dsa' ha' lä' ngii' y' kiyh' kih' Dio
(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

1 Koo' hä' ma' gya' Jesús ngii' kiyh' kih' Dio. Ma' la' ma' ngii' y' kiyh', jaa' discípulo kyaay' ga' jäh' siiyh':

—Dsa' jøøh' kyaan', mi' tēē' jnääh' ha' lä' ngii' jnääh' kih' Dio, lä' koo' ga' mi' tēē' Jwaa' discípulo kyaay'.

2 Mah' ga' jäh' Jesús siiyh':

—Wa' ra' ga' tē' jee' ngiih' hnäh' kyah', jawah' hnäh' lä' la':

Tää' kyaay' jnääh' hi' gya' ya' jwii', lä' jēē' ba' wa' jmee' dsoo' he' laah' hne' na' jngēē' go' te'.

Ña' mah' jmeeh' hih' jee' la'.

Wa' le' lä' hyoh' hoh' hñaa' jmi' gyuu' la', ja' ba' lä' koo' jmeeh' gyuu' ya' jwii'.

3 Kwēēh' jnääh' na' he' kih' hi' jnääh' he' jmee' bii' kyaay' jnääh'.

4 Jmee' jøh' hoh' kih' he' ma' hlääh' jnääh', jēēh' lä' ja' jøh' dsē' jnääh' kyaah' hi' dsa' hlääh' kyaah' jnääh'.

Ta' kwa' jwē' ka' he' hliih' dsē' jnääh', lää' jnääh' kih' he' ja'.

5 Ga' jäh' ka' läh' siiyh':

—Wa' jmeen', jaa- hnäh' chaa- ome- kyaah' mah' goh' kiyh' koo- lla' nua', go- chihh' hnih': "Lle' hne- he' ñiih' kyah' kin', ome-. ⁶ Jëeh', ma- ja- jaa- ome- kyaan' hi- hää' jwë' ngoo', hi- sa- cha- ni- miih- he- llan' cha'ney'." ⁷ Pero hi- hää' cha'neh' kih' he' jäh': "Ta- chu- kyaah' jnä'. Ma- na- jne- ba' haah' kin', lä- jë- gyuu- pih' kyaan' ma- na- gwii-. Sa- le' noon' mah' kwëehn' hne-." ⁸ Jnä' jwëehn- hnäh', cher' mah' ngoo' ba' chu- hi- cheh' ka' hne- he', ma- ra- he- noo- bih' mah' dsa- kwëeyh-. Ja- ta- la- kih' he- laa' ome- kyaay', kih' he- chuuy' ba' ja- he- kwëeyh' he- jmee- bii' kiyh' mah' mo- so- chuuy' cha- ga' miih-. ⁹ He- ja- jwëehn- hnäh'. Ngii' hnäh' kih' Dio, mah' hñah' hnäh'. Hnøøh' hnäh' mah' jnääh' hnäh'. Tee- hnäh' kiyh' mah' näy' ho' haah'. ¹⁰ Jëeh', lä- jë- hi- ngii', hyoyh' ba'. Hi- hnooh-, jnøøyh' ba'. Hi- tée- ho' haah', nä- ba' ho' haah' kiyh'.

¹¹ ¿Ha- lä- ja- kwëeh' hnäh' chih- kyaah', koo- mi' ku- wa' ra- ga- ngiiy' he' ñiih'? Hi- cher' mah' ga- ngiiy' kuyh' jaa- hmooh-, ¿ha- lä- ja- kwëeyh' jaa- miih'? ¹² Hi- cher' mah' ga- ngiiy' koo- mi' jlii-, ¿ha- lä- ja- kwëeyh' jaa- cha' hne'? ¹³ Ma- ke- hlëeh' hnäh', leh' ba' hnäh' kwëeh' chih- kyaah' he- llu'. Pero Tää' hi- gya' gyuuh', kway' Jmi- lle' Na- jngii' he- sa- kyaah' hih-, kwëeyh' lä- jë- hi- ngii' kiyh' —ga- jäh' Jesús.

Ga' jäh' dsa-, kye- Jesús jmi- lle' hliih'

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

¹⁴ Ma' cheh' Jesús lle- jmi- lle' hliih' hi- ga- jmee' kaa' jaa- dsa-. Ma' ya- hë- jmi- lle' hliih' he',

dsa- hi- ma' kaa- he' ga-løø¹ hlëeyh¹. Lã-jëë-
dsa- ga-lã-dsaa- dsë¹ ma' ga-jëëy¹ he- ja-. 15 Pero
ko-llaa- hi- ma' tääh' jee' ja- ma' jäh':

—Kyaah' be' kih¹ Beelzebú hi- kye- né' kih¹
jmi-llë¹ hliih¹ ba' na-, hwëëy- jmi-llë¹ hliih¹.

16 Hi- jñah' ma' ka- dsë¹ Jesús, ma' ngiiy¹ he- ma'
jmee¹ Jesús koø- he- juh-gaa- gyuuu¹ jmi-gyuu¹.
17 Pero ma' kyuuu¹ bih¹ huu¹ dsë- kih¹ dsa- he', mah¹
ga-siiyh¹:

—Dsa- hi- tääh' koø- hwa¹, cher'mah¹ teey-
kyaah' he' ba' dsa-kyaayh¹, he- mi-llaay¹ hñiiy¹
ba' ja-. Lã-ja- ka-läh¹ hi- tääh' koø- cha'neh¹,
cher'mah¹ te-jëëy¹, sa- lã-wëëy¹. 18 Lã-ja-
ka-läh¹ Tana¹, cher'mah¹ teey¹ kyaah' he' ba'
dsa-kyaayh¹, ¿ha- lã-ja- mi-heey¹ kyaah' ta'
kiyh¹? Mah¹ jawah¹ hnäh¹ kyaah' be' kih¹ Beelzebú
he- hwëë¹ jnä¹ jmi-llë¹ hliih¹. 19 Cher'mah¹ jnä¹
hwëën¹ jmi-llë¹ hliih¹ kyaah' be' kih¹ Beelzebú,
¿ha- ba' kih¹ dsa-kyaah¹ hnäh¹, hii- ba' kih¹ be'
ga-hwëë¹ dsa-kyaah¹ hnäh¹ jmi-llë¹ hliih¹? He' ba'
dsa-kyaah¹ hnäh¹ na-, mi-jnäay¹ he- na-heë¹
huu¹ dsë- kyah¹ hnäh¹. 20 Pero cher'mah¹ jnä¹
hwëën¹ jmi-llë¹ hliih¹ kyaah' be' kih¹ Dio, he-
ja- jmee¹ dsøø¹ he- ma-løø¹ Dio jmee¹ hih¹ jee'
kyah¹ hnäh¹.

21 'Jaa- dsa- beë¹ hi- ma-na'lluu¹, høøy¹ kwee-
cha'neh¹ kiyh¹, he-ja- sa- cha- hii¹ goo- he-
dsa-hëë¹ he- tääh¹ cha'neh¹ kiyh¹ ja-. 22 Pero
wa-ra- ja¹ jaa- hi- beë¹ ga-lã-koh¹ ga-hñiiy¹, kway¹
kiyh¹ mah¹ jñuuuh¹ lã-jë¹ he- kyaah¹ ma-läay¹ hñiiy¹.

Hi⁺ hwëë⁺ hi⁻ ga⁺lloo⁺ he⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ cha⁻ cha'neh⁺,
ja⁻ga⁺ti'llooyh⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ja⁻.

²³ Hi⁻ sa⁺ jwah⁺ kyaah⁺ jnä⁺, he⁻ hneey⁻ kyaah⁺
jnä⁺ ba⁺ ja⁻. Hi⁻ sa⁺ jmee⁺ ko⁻joh⁺ kyaah⁺ jnä⁺ mah⁺
teeh⁺ dsa⁻, he⁻ jmeey⁺ dsa⁻ lä⁻øø⁺ dsa⁻ kin⁺ ba⁺
ja⁻.

Jaa⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ jayh⁺ ka⁻läh⁺ høøy⁺

(Mt. 12:43-45)

²⁴ Wa'ra⁻ ya⁺hëë⁺ jaa⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ kih⁺ jaa⁻
dsa⁻, dsooy⁺ lä⁺kaa⁻ jee⁺ la⁺ hwa⁺ kii⁺ dsa⁻ hnøøyh⁺
ha⁻ jee⁺ teeyh⁺ dsëy⁺. Wa'ra⁻ sa⁺ ga⁺jnøøyh⁺,
jmeey⁺ hu⁺dsë⁻: “Naahn⁻ ka⁻läh⁺ cha'neh⁺ kin⁺
jee⁺ ya⁺hëen⁺.” ²⁵ Wa'ra⁻ ga⁺llaayh⁺ tuh⁻dsë⁺ dsa⁻,
la⁺ lä⁺koh⁺ hne⁺ he⁻ ma⁻na'llu⁻ hi⁺ na⁻ti⁻ na⁻hyah⁺
ka⁻läh⁺. ²⁶ Ja⁻ga⁺ na⁺ dsooy⁺ dsa⁻kyaay⁺ jñah⁺ ga⁺
gyëe⁺ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ hi⁻ hlëëh⁺ ga⁺ lä⁺koh⁺ ga⁺ hñiyy⁺
mah⁺ dsa⁻taayh⁻ ko⁻joh⁺ jee⁺ ja⁻. Hlih⁺ ga⁺ le⁺ kih⁺
dsa⁻ he⁺ lä⁺koh⁺ ga⁺ he⁻ ma⁺laay⁺ jää⁺.

Llu⁺ la⁺ kih⁺ hi⁻ mi⁻te⁺ kih⁺ Dio

²⁷ Ta⁺ko⁻jiih⁺ ma⁺ cheh⁺ Jesús hlëëh⁺ juu⁺ la⁻, jaa⁻
dsa⁻më⁺ ga⁺hlëëh⁺ ki⁻gaa⁻ jee⁺ ma⁺ tääh⁺ dsa⁻ he⁺,
ga⁺siiyh⁺ Jesús:

—Llu⁺ la⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁺kaa⁺ hne⁻ hi⁺ ga⁺mi⁻kwaay⁻
hne⁻.

²⁸ Mah⁺ ga⁺jëeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺, ga⁺jäyh⁺:

—Llu⁺ ga⁺ la⁺ kih⁺ hi⁻ nuu⁻ juu⁺ kih⁺ Dio mah⁺
mi⁻tey⁺.

*Dsa⁻ hñaa⁻ dsë⁺ ma⁺ hnøøy⁺ ma⁺ jmee⁺ Jesús koö⁻
he⁻ jah⁻gaa⁻*

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

29 Cha-ga'miih- jwëë' dsa- ya-nää' koo' kih' Jesús mah' ga-løø' Jesús siiyh':

—He- ba' che- hlëeh' hnäh' dsa- hi- chaa- na', ngiih' hnäh' jmeen' koo- he- juh-gaa-. He- juh-gaa- lä-koh' ga-la' kih' Joná llo'joo', ma-la' he- ja- ba' heehn' hnäh'. 30 Jëeh', dsa- hi- ma' chaa- jee' jwii- Nínive ga-jëe' koo- he- juh-gaa- he- ga-la' kih' Joná. Ja-ba' lä-ja- jëe' dsa- hi- chaa- na' koo- he- juh-gaa- he- le' kih' Hi-ga-lëe' ngo' la-. 31 Hi- wa-ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz~ kyah' hnäh' hi- tääh' na', ma-ja- dsa-më' hi- ma' jmee' hih' hwa' ta' kye', nooy' jee' gyay' mah' bääyh' hnäh' dsoo', kih' he- sa' jmeeh- hnäh' he' kih' Dio. Jëeh', dsa-më' he' ja- uu' jwërte mah' ya-nuuy' lä-jë- he- ma' kyuuh~ Salomón, hi' jee' kyah' hnäh' chaa- jaa- hi- jøøh' ga-lä-koh' ga' Salomón. 32 Hi- wa-ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz~ kyah' hnäh' hi- tääh' na', ma-ja- noo- dsa- Nínive jee' tääyh' mah' bääyh' hnäh' dsoo', kih' he- sa' jmeeh- hnäh' he' kih' Dio. Jëeh', dsa- he' ga-jëeyh~ kyaah' Dio ma' ga-nuuy' juu' he- na'kwa- Joná, hi' jee' kyah' hnäh' chaa- jaa- hi- jøøh' ga-lä-koh' ga' Joná.

*Wa'je- kih' jmi-ngo' jnän`
(Mt. 5:15; 6:22-23)*

33 Ni- jaa- sa' chih' jee' na-hmää' mi'së' na-hih~ je-, ni- sa' tooyh- neh' koo- wa'goo'. He- chiyh' jee' nii' ba' mah' lä-jnä' kih' lä-jëe' hi- dsa-taah' cha'neh'. 34 Mi-në' jne' la' lä-koo- wa'je- kih' jmi-ngo' jnän`. Lä-ja-, cher'mah' mi'nëh' la' llu', ngoo' ba' la' llu' kih' lä-kaa- jmi-ngo' kyah'. Pero cher'mah' la' hlih' mi'nëh', lä-ja- la' hlih' kih'

lä⁺kaa⁻ jmi⁻ngo⁺ kyah⁺. ³⁵ Lee^h- ja⁻, heh⁺ wa⁺je⁻ he⁻ na⁻hih[~] kyah⁺ ta⁺ wa⁺ ^{uu}. ³⁶ Jëeh⁺, cher⁺mah⁺ lä⁺kaa⁻ tuh⁻hoh⁺ ma⁻heeh⁺ ju⁺dsoo⁺ he⁻ la⁺ lä⁺koo⁻ wa⁺je⁻, hi⁺ sa⁺ cha⁻ ni⁻ koo⁻ he⁻ hlih⁺ nē⁺ kyah⁺, ja⁻ ga⁺ na⁺ jnä⁺ lii[~] hääh⁺ jee⁺ wa⁺je⁻. La⁺ lä⁺koo⁻ he⁻ na⁻hih[~] je⁻ he⁻ choo⁺ nē⁺ kyah⁺.

*Ga⁺j^{uu}h⁺ Jesús kih⁺ hi⁻ ma⁺ laa⁺ mi⁻tey⁺ jwërte
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)*

³⁷ Lä⁺koo⁻ ma⁺ ga⁻dsaa⁺ ga⁻hlëeh⁺ Jesús lä⁺ja⁻, jaa⁻ fariseo ga⁻tëeyh⁺ cha⁺neh⁺ kiyh⁺ mah⁺ kuh⁺hiyh⁺. He⁻ja⁻ ga⁻he⁺ Jesús cha⁺neh⁺ mah⁺ ga⁻gyay⁻ nē⁺ mes[~]. ³⁸ Peer⁻ ga⁻lä⁺dsaa[~] dsē⁺ fariseo he⁺, ma⁺ ga⁻jëey⁺ sa⁺ ga⁻gyih⁺ Jesús goo⁻ jää⁺ ja⁻ga⁺ kuh⁺hiyh⁺. ³⁹ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ siiyh⁺:

—Hnä⁺ dsa⁻ fariseo, laah⁺ hnä⁺ lä⁺koo⁻ jaa⁻ hi⁻ gyih[~] ma⁺ la⁺ ta⁺ ka⁺luu⁺ kyah⁺wi⁺ ba⁺. Jëeh⁺ gyih⁺ ba⁺ hnä⁺ gooh⁻ mah⁺ neh⁻ tuh⁻hoh⁺ hnä⁺ na⁻kah⁺ ba⁺ h^{uu}dsē⁻ hii⁻ hi⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ hlih⁺ jmah⁺. ⁴⁰ He⁻ ba⁺ che⁻ taah⁻ hnä⁺. ¿Ché⁺ sa⁺ ñeh⁺ hnä⁺, he⁺ ba⁺ hi⁻ ga⁻jmeey⁺ goo⁻ jne⁺ ga⁻jmeey⁺ tuh⁻dsē⁻ jne⁺ ka⁻lä⁺h⁺? ⁴¹ Kwëeh⁺ hnä⁺ dsa⁻ hi⁻ lla⁻kyaa⁺, miih⁻ he⁻ cha⁻ kyah⁺ hnä⁺, mah⁺ lä⁺ja⁻ ba⁺ jã⁺ na⁻jngii⁺ neh⁺ tuh⁻hoh⁺ hnä⁺.

⁴² Jwi[~] ba⁺ hnä⁺ dsa⁻ fariseo. Kwah⁻ ba⁺ hnä⁺ o⁻meey⁺, nuu⁻ ruda, kyaah⁺ lä⁺jē⁺ joh⁺ he⁻ kih⁻ jne⁺, kwëeh⁺ ba⁺ hnä⁺ Dio lä⁺jē⁺ he⁻ la⁺ heey⁻. Pero sa⁻ jmeeh⁻ hnä⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ni⁻ sa⁺ hnaah⁺ hnä⁺ Dio. He⁻ la⁻ ba⁺ ja⁻ jmeey⁺ bii⁺ jmeeh⁺ hnä⁺ kō⁻jøh⁺ kyaah⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ kwah⁻ hnä⁺ na⁻.

⁴³ Peer⁻ jwi[~] ba⁺ hnä⁺ dsa⁻ fariseo. Hnooh⁻ hnä⁺ nah⁺ hnä⁺ nē⁺ hma⁻si[~] jee⁺ gya⁺ dsa⁻kaah⁺

neh⁺ gwah⁺ mäh⁻. Tih[~] hoh^ʔ hnäh^ʔ jmee⁺ dsa⁻ Dio kyah⁺ hnäh^ʔ cha^ʔ jwē⁺ j^{uuh}-.

44 Jwii[~] ba^ʔ hnäh^ʔ ta⁻ jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah⁺ fariseo, hnäh^ʔ hi⁻ ta⁻ juu⁺!. Laah⁺ hnäh^ʔ lä⁻ koo⁻ to⁻ høø⁻ he⁻ sa⁺ jnä^ʔ. He⁻ ja⁻ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ ga⁻ nää⁺ nē⁺ kih⁺ sa⁻ ñey⁻ ha⁻ koh^ʔ na⁺ høø^ʔ sa⁻ la⁺ jee⁺ ga⁻ nää^ʔ ja⁻. (Véase: Nu. 19:16)

45 Mah⁺ ga⁻ jeeh⁻ jaa⁻ ta⁻ jwoh⁺ kyaa⁺ ley, ga⁻ siiyh⁺:

—Ta⁻ jwoh⁺, he⁻ hlēeh^ʔ lä⁻ na⁻, lä⁻ kye⁻ kyaa⁺ jnääh⁺ toh⁻ wi^ʔ ka⁻ läh^ʔ.

46 Mah⁺ ga⁻ jäh^ʔ Jesús siiyh⁺:

—Peer⁻ jwii[~] ba^ʔ hnäh^ʔ ka⁻ läh^ʔ ta⁻ jwoh⁺ kyaa⁺ ley. Jēeh^ʔ, kyaah⁺ hnäh^ʔ dsa⁻ løø⁺ hii⁻ he⁻ sa⁺ øøh⁻ dsa⁻ ka⁺!. Mah⁺ ni⁺ miih⁻ be^ʔ sa⁺ kwah⁻ hnäh^ʔ.

47 Jwii[~] ba^ʔ hnäh^ʔ, jmeeh⁻ hnäh^ʔ na⁺ hyah⁻ nē⁺ to⁻ høø⁻ jee⁺ na⁻ haa⁺ hi⁻ ga⁻ ngēē⁺ juu⁺ kih⁺ Dio, he^ʔ ba^ʔ hi⁻ ga⁻ jngēēh⁺ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ kyaah⁺ hnäh^ʔ.

48 Kyaah⁺ he⁻ jmeeh⁻ hnäh^ʔ lä⁻ ja⁻, mi⁻ jnääh⁺ hnäh^ʔ hñaah⁺ hnäh^ʔ he⁻ tääh^ʔ hnäh^ʔ juu⁺ kwee⁻ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jmee⁺ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ kyaah⁺ hnäh^ʔ. Jēeh^ʔ, dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ kyaah⁺ hnäh^ʔ ga⁻ jngēēyh⁺ mah⁺ hnäh^ʔ jmeeh⁻ hnäh^ʔ na⁺ hyah⁻ nē⁺ to⁻ høø⁻ kih⁺ hi⁻ he^ʔ.

49 He⁻ ja⁻ Dio hi⁻ ky^{uuh}~ cha⁻ miih⁻, ga⁻ jäh^ʔ ka⁻ läh^ʔ: “Cheen⁻ kyaay⁺ dsa⁻ hi⁻ ngēē⁺ juu⁺ kin⁺. Hi⁺ cheen⁻ kyaay⁺ apóstole ka⁻ läh^ʔ. Ko⁻ llaa^ʔ hi⁻ he^ʔ jngēēyh⁺, hi⁺ ko⁻ llaa^ʔ jmeeh⁻ dsih^ʔ.” 50 Lä⁻ ja⁻, hnäh^ʔ hi⁻ tääh^ʔ na⁺ na⁻ bääh^ʔ jma⁻ kih⁺ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ ga⁻ ngēē⁺ juu⁺ kih⁺ Dio lä⁻ jiih⁺ ma⁺ ga⁻ nøø⁺ jmi⁻ gyuu⁺.

51 Lä⁻ ga⁻ tē^ʔ jma⁻ kih⁺ Abel na⁻ bääh^ʔ hnäh^ʔ lä⁻ jiih⁺ jma⁻ kih⁺ Zacarías hi⁻ ga⁻ jngēēyh⁺ ta⁺ ka⁻ hne⁻ jee⁺

kih' gwah' kyaah' na'hyoo'. He-ja- jwëëhn~ hnäh',
lä-jë- he- ja- ma-jä' né kih' lä-jëë- hi- tääh' na'.

⁵² 'Peer- jwii~ hnäh' ta-jwöh' kyaä' ley. Sa-
kwah- hnäh' jwë' lä-kyuuh~ dsa- juu' kih' Dio.
Ja-ba' hñaah' hnäh' sa- heeh' hnäh', mah' hah-
hnäh' kih' hi- hnøø' lä-kyuuh~ —ga-jäh' Jesús.

⁵³ Ma' ya-hëë' Jesús jee' ja-, ta-jwöh' kyaä' ley
kyaah' dsa- fariseo ga-lä-hneey- jwërte kyaah'
Jesús. Hi- ga-løøy' ngiiy- cha-miih- juu' kiyh',
⁵⁴ ma' jëëy~ che' ma' kaah' juu' kih' Jesús mah' lä-ja-
ma' le' ma' hniy' kiyh'.

12

Ga-hlëeh' Jesús kih' hi- ta-juu'

¹ Ta-ko-jiih' dsa-kuh' jwëë' jwërte dsa-, lä-jiih'
ma' kya-hlääyh~ øøyh-, ga-løø' Jesús siih- to-në'
discípulo kyaay':

—Ta- jmee- hnäh' lä-koh' jmee- dsa- fariseo he-
jäyh' hnaayh- Dio pero ta-juu' bih' ja-. ² Jëeh' sa-
cha- ni- miih- he- na-jlë-, he- sa- lä-jnä'. Hi- lä-jë-
he- na-hmää', lloo~ koo- jmi' lä-ñe- dsa-. ³ He-ja-
lä-jë- he- ma-hlëeh' hnäh' jee' na-hoo-, nuu' dsa-
jmi' hi' hyoo-. Lä-jë- he- ma-hlëeh' hnäh' jee'
na-hmää', lä-nuuh' kih' dsa-.

Hää' ba' Dio hi- laa' kyaä'

(Mt. 10:26-31)

⁴ 'Hnoon' jwëëhn- hnäh' ome- kyaan-. Ta- wa'
gah' hnäh' kih' dsa- hi- jngiih- kih' jmi-ngo'. Ga'
ma-na-juu' jmi-ngo', hee- ga' ja- mo- le' jmeey'.
⁵ Jwëëhn~ hnäh' ome- kyaan-. Wa' gah' hnäh' kih'
hi- na-ngë' jwë' cheey' jmi-lle' kih' dsa- cha-je-

ma-ngëē' ma-jngëēyh'. Kih' hī- he' ba' wa' gah' hnäh'. ⁶ Ñeh' ba' hnäh', to' ñe' nøø' ba' kēē- hñaa' gyuu- ta'. Pero ni- jaa- gyuu- ta' he', sa- dsa- hēē' kih' Dio. ⁷ Lā-kye- jñu- lleh' hnäh' na- he' ga- lä- jē- kih' Dio. He- ja-, ta' wa' gah' hnäh'. Jēēh', kyeē' ga' hnäh' cha- ga' miih- lä- koh' ga' jwēē' gyuu- ta'.

Jmī- lle' Na- jngñi' kwa' be' wa' ra- ga- hnēē' dsa- jne'

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Jwēēhn- hnäh'. Lā- jēē- hī- mi- jnäā- hñii' he- laay' dsa- kyaan- cha- nē' dsa-, ja- ba' lä- ja- jäh- Hī- ga- lēē- ngo' la- kiyh' cha- nē' lä- jēē- ángele kyaā' Dio. ⁹ Pero hī- jäh- sa' kyuu- jnä' cha- nē' dsa-, lä- ja- jwahn- sa' kyuu- jnih' cha- nē' lä- jēē- ángele kyaā' Dio. ¹⁰ Jmee' ba' Dio jøh- dsē' kih' lä- jēē- hī- hlēēh- wi' kih' Hī- ga- lēē- ngo' la-. Pero cher' mah' ga- hlēēh' dsa- wi' kih' Jmī- lle' Na- jngñi', sa' jmeey' jøh- dsēy' kih' he- ja-. ¹¹ Wa' ra- ga- hnēē' dsa- hnäh' neh- gwah- mäh- o cha- nē' dsa- ta', o cha- nē' jwēē-, ta' ka- hnäh' huu- dsē- ha- lä- lääh- hnäh' hñaa' o ha- lä- jwah' hnäh'. ¹² Jēēh', lä- चाह' ja- Jmī- lle' Na- jngñi' kwēēh' hnäh' huu- dsē- llu' ha- lä- jwah' hnäh'.

Koø- juu' na- hmää' kih' jaa- dsa- cha- kuu'

¹³ Jaa- hī- ma' hää' jee' ja- ga- siyh' Jesús:

—Ta- jwøh', chiih' dsa- ñuu- øøhn' kwēēyh' jnä' heen- he- ga- tēēn'.

¹⁴ He- ja- ga- jäh' Jesús siyh':

—Ja- he' jwēē- jnä', sa- ga- tēēn' tilloohn- hee- dsa-.

15 Ga⁺jäh' ka⁻läh' Jesús sⁱⁱyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma' tääh' jee' ja⁻:

—Leeh⁻ hnäh', ta⁺ wa' hee' hoh' hnäh' ni⁻ koo⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gy^{uu} la⁻. Jëeh', ja⁺ kih' he⁻ cha⁻ jnän' cha⁻miih⁻, he⁻ ja⁻ jmee⁺ cha^{aa} jne'.

16 Ja⁻ga' ga⁻hlëëyh' juu' na⁻hmää', ga⁺jäyh':

—Ma' cha^{aa} ja^{aa} dsa⁻ cha⁻ kuu' hi⁺ ma' cha⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ na⁻jnää' hwa' kiyh' he⁻ ma' chooyh'. 17 He⁻ja⁻ ma' jmeey⁻ h^{uu}dsë⁻, ma' jäyh': “¿Hee⁻ ba' jmeen? Sa⁺ cha⁻ jee' llan' lä⁺jë⁺ he⁻ choohn'.” 18 Mah' ga⁺jäyh': “Lä⁻la⁻ ba' jmeen. Hlan⁻ hne' kih' kwii⁻ kin⁺ mah' jmeen' juuh⁻ ga' nē' jee' ma' chih'. Jee' ja⁻ ba' llan' lä⁺jë⁺ ta' kin⁺ he⁻ choohn'. 19 Mah' jwahn⁻ ki⁺ hñiin⁻: Ma⁻cha⁻ ba' kyah' cha⁻miih⁻. Lee⁺ kyah' cha⁻miih⁻ ji⁻ñe⁻. Teeh⁻ hoh', ja⁻ kuh⁻huh' ba' hne⁻ kyah'. Wa' cha^{aa} ba' hne⁻ llu'.” 20 Pero Dio ga⁺jäh' sⁱⁱyh⁺ lä⁻la⁻: “He⁻ ba' che⁻ taah⁻ hne⁻. Na' hwë' ba' juuh'. Kih' jñah' ba' ja⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ma⁻juuh' ma⁻lääh',” ga⁺jäh' Dio. 21 Lä⁻ja⁻ la' kih' dsa⁻ hi⁻ lla⁺ cha⁻miih⁻ kuu' nē' hwa' la⁻, mah' cha⁻nē' Dio laay' dsa⁻ tä⁻ñee' ba'.

Dio lih⁺ hää' hi⁻ laa' kyaay'

(Mt. 6:25-34)

22 Ja⁻ga' ga⁺jäh' Jesús sⁱⁱyh⁺ discípulo kyaay':

—Kih' he⁻ja⁻ na⁻ jwëëhn[~] hnäh'. Ta⁺ ka⁻ hnäh' h^{uu}dsë⁻ ha⁻ lä⁺ dsa⁻ngëeh' hnäh' koo⁻ jmi⁺ koo⁻ jmi⁺, hee⁻ na⁻ kuh⁻huh' hnäh' ni⁺ ta⁺ ka⁻ hnäh' h^{uu}dsë⁻ kih' hmiih⁻ he⁻ këh' hnäh'. 23 Kyeë' ga' he⁻ cha^{aa} hnäh' lä⁻koh' ga' he⁻ kuh⁻huh' hnäh'. Hi⁺ kyeë' ga' jmi⁻ngo' kyah' hnäh' lä⁻koh' ga' hmiih⁻ he⁻ këh' hnäh'. 24 Jëë⁻ da' hnäh' lä⁻koo⁻

la' kih' ta'. Sa' cha- jngëëy- ni' sa' chooyh~ ni' koõ-, ni' he- hnøø' jee' llay'. Pero Tää` jnän` hi- gya' gyuuuh', ma- ra- he- ääh- bih'. ¿Che' sa- kyeë' ga' hnäh' lä- koh' ga' ta' he'? ²⁵ ¿Hii- hnäh' leh- jmeeh' saa' ga' koõ- lëë-, kih' he- jmeeh' hnäh' cha- miih- huudsë-? ²⁶ Cher'mah' sa- tää- hnäh' jmeeh' he- la' koõ- he- pih', ¿he- la' kye' hnäh' huudsë- kih' lä- jë- he- jwëëh' kyah' hnäh'?

²⁷ Jëë' da' hnäh' ha- lä- dsa- kwaä- wa'le'. Sa- cha- ta' jmee', ni' sa- hwëë- wa'ñe-. Pero jwëëhn- hnäh'. Ma' ke- na' hñaaah' la' hmiih- he- ga- këh- rey Salomón, pero sa' ga' lloo' he- la' na' hñaaah' lä- koõ- la' wa'le'. ²⁸ Cher'mah' lä- ja- jmee- Dio na' hñaaah' wa'le' he- choo' në' nuu- na', mah' hø' jë' dsa- neh- hwii', ha- lä- ja- sa' kway' he- këh' hnäh', dsa- hi- miih- go- te' ba' dsoo' dsë'. ²⁹ He- ja- mo- to- ka- hnäh' huudsë- hee- na- kuh'huh' hnäh'. Ta' jmee- hnäh' cha- miih- ngëë' huudsë- kih' lä- jë- he- na-. ³⁰ Jëëh', lä- jëë' hi- sa- ma- heeh- kih' Dio, hnooyh- lä- jë- he- na- jmah' ba'. Pero Tää` jnän` ma- ñey- ba' lä- jë- he- jmee- bii' jnän`. ³¹ Hnääh' da' hnäh' to- në' Dio hi- laä' dsa- ta' jøøh' jnän`. Lä- ja- ba' hñah- hnäh' lä- jë- he- jmee- bii' kyah' hnäh' ka- läh'.

Llu' ga' he- cha- he- la' hmooh' jnän` gyuuuh'
(Mt. 6:19-21)

³² Ta' wa' gah' hnäh' borrego kyaan-, ma' ke- sa' jwëë' hnäh', jëëh' Tää` jnän` hyoh- dsëy' tooyh- gooh- hnäh' he- jmeeh' hnäh' hih- ko- jøh' kyaayh'. ³³ Hnii' hnäh' he- cha- kyah' hnäh' mah' kwëëh' hi- jmee- bii' kih'. Hnøøh' hnäh' he- sa'

hee' go-te. Hnøøh' hnäh' he- la' hmooh' he-
 cha- gyuuh' he- sa' hee' jih'koh'. Jee' ja- sa' lloo-
 dsa-hii- ni+ sa' chaa- jah' hi- jwë' ka-läh'. 34 Jee'
 hla- he- la' hmooh' kyah' hnäh', jee' ja- ba' kye'
 hnäh' o-jøh+ dsë-.

Llu' la' kih' hi- jøø~ wa'ra- jah' Jesús

35 Hnøø' ma-na'lluuh` hnäh', hi+ na-nëh' hnäh'
 ka-läh'. 36 Hnøø' jmeeh' hnäh' lä-koø- jmee+
 moz~ hi- tääh' jää~ dsa-juu' hi- jäh' jee' ma-jee'
 goo- dsa-. Wa'ra- jah' dsa-juu' he' tääy', na-
 ma-hii' nä' moz~ he' ho'haah'. 37 Llu' la' kih'
 moz~ he', cher'mah' na-nëy' wa'ra- jayh'. Ma-ra-
 ju'dsoo' jwëehn~ hnäh', dsa-juu' mi-lluuy' hñii'
 jää', ja-ga' llaay' moz~ he' në' mes~ mah' jmeey'
 ta'he' kiyh'. 38 Ma-ke+ jayh' koø- lla-nuu' o ja-ga'
 jnä+, peer+ llu' la' kih' moz~ he', cher'mah' na-nëy'
 ma'ja-. 39 Hnøø' lä+ngëeh' hnäh' he- la-. Wa'ra-
 jäh' kih' jaa- dsa-juu' cha'neh+ ñey- hee- hor~
 jä+ jaa- dsa-hii- dsa-he' cha'neh+ kiyh', jmeey'
 bii' sa' gwiiy- høøy' hne' kiyh' mah' sa' dsa-he'
 dsa-hii- he' cha'neh+ kiyh'. 40 Lä-ja- hnäh', hnøø'
 ma-na'lluuh` hnäh' ka-läh'. Jëeh', hor~ he- sa'
 jmeeh- hnäh' huudsë-, jäh' Hi-ga-lëë'ngo' la-.

Dsa- hi- mi-teh', hi+ dsa- hi- sa+ jmee+ ta'he'
(Mt. 24:45-51)

41 Ja-ga' ga-jäh' Pee' siiyh+:

—Dsa-jøøh' kyaan+, ¿che' ma-hlëeh' juu'
 na-hmää' lä-na- kyaa' jnääh' o ma-hlëeh' ka-läh'
 kih' lä-jøh'?

42 He-ja- ga-jäh' Dsa-jøøh' jnäñ` siiyh+:

—Jaā dsā hī mīteh̄ hī chā huūdsē̄ llū kih̄, hī hē bā nāhñaā mah̄ hǟäȳ hī tǟäh̄ chāneh̄ kih̄ dsāj̄uūȳ, kwē̄ȳh̄ hē kuyh̄ hor̄ kih̄. ⁴³ Llū lā kih̄ moz̄ hē, cher̄mah̄ mīteyh̄ lǟjē̄ madā hē nuuyh̄ wārā jah̄j̄uūȳ. ⁴⁴ Mārā jūdsoō jwē̄ehn̄ hnäh̄, gālǟjē̄ bā hē chā kih̄ dsāj̄uūȳ tooyh̄ goō moz̄ hē. ⁴⁵ Pero cher̄mah̄ hī nāhñaā hē gāj̄meeȳ huūdsē̄: “Lǟhē̄ē̄ gā mīih̄ dsāj̄øøh̄ kyāan̄”, hējā tākōjīih̄ jā, løøȳ jmībāaȳ hī mē̄ hī ñuūh̄ dsākyāaȳh̄, hī kuh̄hīȳh̄ llū lǟjīih̄ lǟhēeȳ. ⁴⁶ Lǟlā lē kih̄ moz̄ hē. Jm̄ī hē sā j̄øøȳ, hī hor̄ hē sā kyeȳ nī mīih̄ huūdsē̄, jäh̄ dsāj̄uūȳ. Peer̄ chāmīih̄ j̄meeyh̄ moz̄ hē, jāgā chēeȳ kōj̄øh̄ kyāah̄ lǟjē̄ hī sā gāmīteh̄.

⁴⁷ Jaā moz̄ hī māñē kweē hē madā nuuyh̄ kih̄ dsāj̄uūȳ mah̄ sā mānālluuȳ, nī sā mīteyh̄ madā kih̄ dsāj̄uūȳ, hī hē sā lǟñih̄ dsē̄ȳ kwaȳ kih̄. ⁴⁸ Pero jaā moz̄ hī mā j̄meē hē hlīih̄ hē sā ñeȳ, hī hē hiī mīih̄ bā. Jē̄h̄ hī māhyoh̄ chāmīih̄, lǟjā ngīih̄ dsāj̄uūȳ chāmīih̄. Dsāj̄uū hī gātooh̄ gooȳ chāmīih̄, lǟjā ngīȳh̄ chāgāmīih̄.

Kwaat̄ kih̄ Jesús hē tēē̄ dsā
(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ Mājan̄ mah̄ chāahn̄ jē hwā lā. Hnoon̄ wārā jäh̄ kih̄ koō gājuh̄. ⁵⁰ Mārā hē j̄meē bīī jē̄n̄ koō hē wīī ngē̄ē̄. Peer̄ kūjīī kin̄. Wārā jäh̄ kih̄ nā gājuh̄ bā mādsē̄ē̄ j̄m̄ī. ⁵¹ ¿Chē lāah̄ hnäh̄ mājan̄ mah̄ j̄meen̄ hī tīī kih̄ dsā j̄mī gȳuū? Jwē̄ehn̄ hnäh̄, jā kih̄ hējā

ma-jan~. Ma-jan~, mah¹ jmeen` te'jēē¹ dsa- ba'.
⁵² Jēēh', na¹ ta' cha'nē jee' tāäh' hñaa' dsa- koo-
 cha'neh⁺, jmeey¹ to¹ nää¹. Uu- hi- he' tee¹ kyaah'
 uu¹ hi⁺ uu¹ dsa-taah` teey¹ kyaah' uu-. ⁵³ Tee¹ jmii-
 kyaah' jo- ñuu^h, hi⁺ jo- ñuu^{yh} tee¹ kyaayh' ka- läh'.
 Chooy' tee¹ kyaah' jo-mii⁺, hi⁺ jo-mii^y tee¹ kyaah'
 chooy'. Ma-chooy' tee¹ kyaah' ma'jooy', ma'jooy'
 tee¹ kyaah' ma-chooy'.

*Ko-llaq' sa- kye- kwaat~ ha- lä- la' he- jmee- Dio
 jee' kiyh'*

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Hi⁺ ga-jäyh' ka-läh' siiyh⁺ lä-jēē⁺ dsa-:

—Wa'ra- ga-jēēh` hnäh' soo- jni⁺ ta-la' ga-dsa'
 hyoo-, chah' ba'jwah' hnäh': "Jma¹ ba' na- ja⁺." Hi-
 lä-ja- la'. ⁵⁵ Hi⁺ wa'ra- ja' lle' ta- kye¹, jwah' hnäh':
 "Jmee¹ hyoo- ba' na-." Hi- lä-ja- jmee⁺. ⁵⁶ He- ba'
 che- ta-juuh' hnäh'. Leh¹ ba' hnäh' lleh' hnäh' juu'
 kwee- ha- lä- jmee¹ koo- jmi⁺ koo- jmi⁺ lä-koo- la'
 gyuu^h hwa¹. Mah¹ sa- kye^h hnäh' kwaat~ hee- ga-
 na- dsa-la' jee' kyah' hnäh'.

Hnøø¹ mi'een¹ juu' he- cha- jnän` kyaah' dsa-

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ ¿He-la' sa' leh¹ hnäh' kah' hnäh' kwaat~ hñaa¹
 hnäh' hee- na- he- llu'? ⁵⁸ Cher'mah¹ chaa- hi-
 hnøø¹ hnēē¹ hne- cha'nē' dsa-ta', jmee' bii' go'taah'
 hnäh' juu' kwee- kyaayh' na¹ ga-juh- ta'ko-jiih'
 cha- jmi⁺, mah¹ sa- ngēēy¹ hne- ja'goo- jwēē'.
 Lä-ja- mo-so' jmee¹ jwēē' hih⁺ kih¹ poo-, taayh⁺
 hne- neh-ñe'. ⁵⁹ Ma'ra- ju'dsoo' jwēēhn~ hne-,
 sa- ya-hēēh' jee' ja- ta'ko-jiih' sa- ma-mi-hmaah'
 lä-koh' te¹ he- lle' dsa-ta' kyah'.

13

Ga^hhlëeh' Jesús kih' he⁻ dsa⁻jëeh⁻ dsa⁻ kyaah' Dio

¹Ja⁻ba' jmií' ja⁻ na'nää' ko⁻llaa' dsa⁻ na'jmeeyh' juu' kih' Jesús he⁻ ga'jmeé' Pilato mada⁻ kih' hløø' he⁻ na'jngëeyh⁻ dsa⁻ chaa⁻ Galilea jee' ma' tääyh' jngëeyh⁺ jah' he⁻ ma' mi⁻tey' kiyh' kyaah' Dio.

²Mah' ga⁻jëeh⁻ Jesús juu' kiyh', ga⁻jäyh':

—¿Ché kih' he⁻ ga⁻juu' lä⁻ja⁻ dsa⁻ galilea he', he⁻ja⁻ laah' hnäh' he⁻ ääy⁻ cha⁻ga'miih⁻ dso'kye⁻ lä⁻koh' ga' jee' lä⁻jëë⁻ dsa⁻gooy'? ³Jnä' jwëëhn⁻ hnäh', ni⁺ miih⁻ sa⁺ la' lä⁻ja⁻. Jëeh' cher'mah' sa⁺ ga⁻jëeh⁻ hnäh' kyaah' Dio, ja⁻ba' lä⁻ja⁻ juu' lä⁻jëë⁻ hnäh' ka⁻läh'. ⁴He⁻ ga⁻toh' hne' ñii' kih' Siloé né' kih' lä⁻jëë⁻ gya⁻jñaa⁻ dsa⁻ mah' ga⁻juuy', ¿ché jmeeh⁻ hnäh' huu⁻dsë⁻ he⁻ ääy⁻ cha⁻ga'miih⁻ dso'kye⁻ lä⁻koh' ga' jee' lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh' Jerusalén? ⁵Jnä' jwëëhn⁻ hnäh', ni⁺ miih⁻ sa⁺ la' lä⁻ja⁻. Jëeh' cher'mah' sa⁺ ga⁻jëeh⁻ hnäh' kyaah' Dio, ja⁻ba' lä⁻ja⁻ juu' lä⁻jëë⁻ hnäh' ka⁻läh'.

Juu' na⁻hmää' lä⁺ la' kih' koo⁻ chaah' higo he⁻ sa⁻ kwa⁺ mií'

⁶Hi⁻ ga⁻jäyh' ka⁻läh' juu' na⁻hmää' lä⁻la⁻:

—Ja⁻ dsa⁻ ma' na⁻jnaä' koo⁻ chaah' higo jee' kih' chaah' wii⁻ jëh' kiyh'. Mah' na⁻jëëy⁻ ché na⁻hií' mi⁻higo. Pero ni⁺ koo⁻ mií' sa⁺ ma' hií'. ⁷Mah' ga⁻siyh⁻ hi⁻ ma' høø⁻ chaah' wii⁻ jëh' ja⁻: “Jee' la⁻ ma⁻të⁻ hnë⁻ ji⁻ñe⁻ ma⁻jan⁻ jëen⁻ chaah' higo la⁻, ché hií' mií'. Sa⁺ cha⁻ jnøøhn⁻ ni⁺ miih⁻ lä⁻koh' há⁻ gwan'. He⁻ja⁻ tu' go⁻te. ¿He⁻la' ja⁻ koo⁻ na⁻ha⁻ hwa' jee' chih'?” ⁸Pero hi⁻ ma' høø⁻ jee' ja⁻ ga⁻jäh': “Dsa⁻jøøh' kyaan⁺, kwa' jwë' kih'

koō- ga' jī-ñe- na'. Gyun- miih- ta-hmii- mah' toohn- ta'hoh'. 9 Cher'mah' ga'hii' mihi', llu' ba'. Pero cher'mah' sa- ga'hii', ja-ga' na- dsa-tu'."

Ga-mi-hlää' Jesús jaä- dsa-më' hi- ma' na-jluu' cha-kah'

10 Koō- jmií he- teeh- dsa- dsé' ma' kwa- Jesús juu' neh' gwah- mäh-. 11 Jee' ja- ma' hää' jaä- dsa-më' hi- ma-hya- gya-jñaa- jī-ñe- dsaah'. Ga-jmee' jmi-lle' hlih' ga-jluu' ka'luuy'. Ni- miih- sa- le' ma' ngëy' ko-dsoo'. 12 Ma' ga-jëë' Jesús dsa-më' he', ga-tëëyh' mah' ga-siiyh':

—Dsa-më', ma-jä' ba' kyah' kih' dsoo' he- ma' laah'.

13 Ga-kyey- gooy- në' kih' dsa-më' he'. Lä-chañ' ja- ga-niih' ka'luuy', mah' ga-løoy' kway- ti'hmaah' kih' Dio. 14 Pero hi- ma' jmee- hih- gwah- ja-, ga-lä-llee' jwërte kih' he- ga-mi-hlää' Jesús dsa- jmií he- teeh- dsa- dsé'. Mah' ga-siiyh' lä-jëë' hi- ma' tääh' jee' ja-:

—Jñii' jmií ba' cha- jwë' jmeen' ta'. Ta'ko-jiih' jñii' jmií ja-, ya-nää' hnäh' mah' jä' kyah' hnäh', ja- jmií he- teeh- dsa- dsé'.

15 Ja-ga' ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän' ga-siiyh':

—Hee- ba' che- ta-juuh' hne- dsa-ñuuh-. ¿Ja- lä-jëë' hnäh' cheeh' hnäh' kya' kyaah' hnäh', burr- kyaah' hnäh' jee' na-hñuuyh' mah' go-jääh' hnäh' hiyh' jmií jmií he- teeh- dsa- dsé'? ¿Che' sa- jmeeh- hnäh' lä-ja-? 16 Pero hih' dsa-më' la-, hi- laä' sa-ju- kih' Abraham, ma-hya- gya-jñaa- jī-ñe- ma' na-hñuuyh' kaah- Tana'. ¿Che' sa- ää- jmií cheeyh' jmií he- teeh- dsa- dsé'?

17 Lää́ ma' ga'hleeh' Jesús juu' ja-, ga'jä' o-hih' lä'jēḗ hi- ga'lā'høøh' kiyh'. Pero jee' lä'jēḗ dsa- ma' chaay- llu' ba', ma' ga'jēēy' lä'jḗ he- juh-gaa- he- ma' jmeé Jesús.

Juu' na-hmä́ä' lä'koo- la' kih' mi'ju- mostaza
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

18 Hi- ga'jä́h' Jesús ka-läh':

—Jwēēhn~ hnäh' juu' he- jeeh' kwee- lä'koh' jää́ Dio dsa- lä'hih' kih'. 19 He- jää́ Dio dsa- lä'hih' kih', jeeh' kwee- lä'koo- la' kih' koo- mi'ju- mostaza he- ga'jngēē' jaa- dsa- jee' na-jnäá' cha'joh' kiyh'. Heh' mi'ju- ja-, ga'hya- mah' ga'kwaa', lä'jiih' ga'tē' koo- chaah' hma-. He-ja- ga'lla-nää' ta' jmeey' si- nē' sa'goh' kih'.

Juu' na-hmä́ä' lä'koo- la' kih' levadura
(Mt. 13:33)

20 Koo- ka-läh' ga'jä́h' Jesús siiyh':

—Jee' la- jwēēhn~ hnäh' juu' he- jeeh' kwee- lä'koh' jää́ Dio dsa- lä'hih' kih'. 21 Jeeh' kwee- lä'koo- jmeé levadura he- koo~ jaa- dsa-mē'. Llay- cha-mi- harin mah' kah-gwēyh- kyaah' levadura. Kyaah' lä'ja- dsa-kwaa' lä' ga'dsa' ta'ka'.

Dsu- la' ho'haah' jee' dsa-taah' dsa- kyaah' Dio
(Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Lä'koo- ma' häá' Jesús jwē' ngoo' ta- Jerusalén ma' kway- juu' lä'kaa- jwii- kaah' hi- lä'kaa- jwii- mäh- jee' ma' dsa-ngēēy'. 23 Jaa- dsa- ga'ngii' juu' kiyh', ga'si-iyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿che' mi- go-te' dsa- hi- dsa-lää'?

He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

24 —Jmee' hnäh' bii' go-taah' hnäh' ta' ho'haah' dsu-. Jëeh', jwëë' dsa- hi- hnøø' dsa-taah' mah' sa' jmäy' dsa-taayh'. 25 Wa' jmeen' jaa- dsa-juu' cha'neh- ma-ngëë' ma-jney' ho'haah' kiyh'. Hi- cher'mah' ga-nääh' hnäh' tëeh- hnäh' kiyh' ta' ka'hne-: "Dsa-jøøh' kyaan-, Dsa-jøøh' kyaan-, nä' ho'haah' mah' dsa'tooh' jnääh'." Pero jëeh' dsa-juu' he' kyah' hnäh', jäyh': "Sa- man- hij- hnäh'." 26 Ja- ga-løøh' hnäh' jwah' hnäh': "Ma-kih' ma-hih' jnääh' ko-jøh' kyaah' hne-. Jnääh' he' hi- ga-hlëeh' jee' la' cha'jwë' juuh'." 27 Pero jäh' dsa-juu' cha'neh- he', siyh' hnäh': "Sa- man- hij- hnäh'. Go-nääh' hnäh' kyah', hnäh' hi- jmee' he- hlih' jmah'." 28 Jee' ja- ki'hooh' hnäh' mah' juuh' hnäh' cha-jah' hnäh' wa-ra- ga-jëeh' hnäh' Abraham kyaah' Isaac kyaah' Jacob kyaah' lä-jëë' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio tääh' ya'jwii' kiyh', mah' hnäh' dsa-hëeh' ta' ka'hne-. 29 Jwëë' dsa- chaa- uu' ya-nääh' ta' kye' ta' ñii' mah' dsa-taah' kuh'hih' ko-jøh' kyaah' jnä' jee' oo' ya'jwii' kih' Dio. 30 Jëeh', jwëë' hi- sa' laa' kwaat- jee' kyah' hnäh', hi- he' lee' jøøh' ma'ja-. Hi- hi- laa' kwaat- jee' kyah' hnäh', hi- he' lee' mah' ga'.

*Ga-lä'meeh- dsë' Jesús kih' jwii- Jerusalén
(Mt. 23:37-39)*

31 Ja-ba' jmi' ja-, ga-lla-nääh' ko-llaa' fariseo na'chihi' Jesús:

—Go-hëë' jee' la-, gwaah- ta' jee' jyoh', jëeh' hnøø' Herode jngëeh' hne-.

32 He-ja- ga-jäyh' siyh' dsa- fariseo he':

—Go⁻nää^ʹ hnäh^ʹ mah^ʹ go⁻chiih^ʹ hi⁻ kyuu^h may[~] hlih^ʹ he⁻ juu^ʹ la⁻: “Na^ʹ hi⁻ hø^ʹ lä⁻ ma⁻jmeen⁻ la⁻ ba⁻ ta⁻ he⁻ hwë^ën^ʹ jmi⁻ lle^ʹ hlih^ʹ kih^ʹ dsa⁻ hi⁻ mi⁻hlä^än^ʹ dsa⁻ ka⁻lä^hʹ. Ga⁻ ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi^ʹ, ja⁻ hni^h ma⁻hña⁻ ta⁻ kin⁻.” ³³ Jmee⁻ bi^ʹ lä⁻ ma⁻hää^än^ʹ la⁻ ba⁻ jwë^ʹ, na^ʹ, hø^ʹ, hi⁻ hyu^ʹ lä⁻jiih^ʹ lloon[~] Jerusalén. Jëeh^ʹ, jmee⁻ bi^ʹ he⁻ juu^ʹ hi⁻ ngë^ë juu^ʹ kih^ʹ Dio ta⁻ Jerusalén, sa⁻ lle⁻ kih^ʹ juuy^ʹ ta⁻ jee⁻ jyoh^ʹ.

³⁴ Hnäh^ʹ dsa⁻ cha^ä Jerusalén, hi⁻ jngë^ë hi⁻ ngë^ë juu^ʹ kih^ʹ Dio hi⁻ teh^ʹ hnäh^ʹ kuu^ʹ kih^ʹ hi⁻ chee⁻ Dio, joh^ʹ jiih[~] sa⁻ ga⁻lä⁻hnoon^ʹ ma⁻ jøøhn^ʹ hnäh^ʹ lä⁻koo⁻ jøøh⁻ chaah^ʹ hyaa⁻ gyuu⁻ chaah^ʹ kyaa^ʹ, taayh⁻ neh⁻ sa⁻kyooy^ʹ, pero sa⁻ ga⁻hiih^ʹ hnäh^ʹ. ³⁵ He⁻ja⁻ ma⁻bee^ʹ Dio hnäh^ʹ go⁻te[~], jä⁻ ta⁻jmah^ʹ ba⁻ hne^ʹ kyah^ʹ hnäh^ʹ. Jwë^ëhn[~] hnäh^ʹ, na^ʹ ta⁻ cha⁻në⁻ mo⁻so⁻ jëeh^ʹ hnäh^ʹ jnä⁻ ta⁻kø⁻jiih^ʹ sa⁻ ma⁻jäh^ʹ hnäh^ʹ: “He⁻ ba⁻ che⁻ jøh⁻gaa⁻ hi⁻ ja⁻, lä⁻hih⁻ kih^ʹ Dio.”

14

Ga⁻mi⁻hlä^ä Jesús jaa⁻ hi⁻ dsaah^ʹ jmi^ʹ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë^ʹ

¹ Koo⁻ jmi^ʹ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë^ʹ, ngoo^ʹ Jesús ga⁻kuh⁻ ga⁻hiih^ʹ cha⁻neh⁻ kih^ʹ jaa⁻ fariseo hi⁻ ma⁻ lä^ä jaa⁻ dsa⁻jøøh^ʹ. Jee⁻ ja⁻ ma⁻ tä^äh^ʹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tä^ä Jesús. ² Hi⁻ ta⁻ cha⁻në⁻ ja⁻ ma⁻ cheh^ʹ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ dsaah^ʹ dsoo⁻ gyoo⁻. ³ He⁻ja⁻ ga⁻ngii^ʹ Jesús juu^ʹ kih^ʹ ta⁻ jwoh^ʹ kyaa^ʹ ley kyaa^h dsa⁻ fariseo he⁻:

—¿Che⁻ cha⁻ jwë^ʹ mi⁻hlä^ä jne⁻ jaa⁻ hi⁻ dsaah^ʹ jmi^ʹ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë^ʹ?

4 Ti'sih' ba' ga'taah` dsa- he'. Ja-ga' ga'sooh' Jesús goo- hi- ma' dsaah' he' mah' ga'mi-hläy'. Hi- ga'hiyh' juu', ga'siiyh':

—Ma-le' gwaah' kyah'.

5 Mah' ga'hleeyh' dsa- hi- ma' tääh' he', ga'siiyh':

—Cher'mah' jaa- dsa-kyaa' hnäh' ga'tah' jaa- burr~ o jaa- kya' kyaay' jee' hē' koo- too-, ¿ché' sa' dsooy' lä' chah' ja- dsa-lleey' jah' kyaay' ma'ke' la' jmi' he- teeh- dsa- dsē'?

6 Ni' jaa- sa' ga'lih' ma' jeeyh' juu' kih' Jesús.

Juu' na-hmää' kih' hi- ga'taah' to-nē' hma-sii' jee' cha- ma'n

7 Ma' gya' Jesús jee~ ha- lä' ma' jmee' lä' jee~ hi- ma' na-teeh' kyaa' fariseo he', ga'hnooyh- ma' dsa-taayh' høø' hi- kaah' nē' mes~. He- ja- ga'hleeyh' juu' na-hmää' kyaah' dsa- hi- ma' na-teeh' he', ma' jäyh':

8 —Wa'ra- ga'teēh' jaa- dsa- hne- koo- jee' dsa-jee' goo- dsa-, sa' nah' høø' hi- kaah', le' ga- che- lloo~ jaa- hi- jøøh' ga' lä'koh' hne-.

9 Cher'mah' ga'nah' jee' ja-, ha- ga- che- ga'lloo' hi- ga'teēh' lä' uu' hnäh', mah' siiyh' hne-: “Kwa' jwē' gya' hi- la- jee' na-.” Ja-ga' kyaah' o-hih' nah' jee' ga'dsaa' go-te~ hma-sii'. 10 Lä-la- ba' jmeeh' wa'ra- ga'teēh' jaa- dsa- hne- jee' jmeey' jmi'. Goh' ba' hne-, ja- nah' lä' ga'tē' hui' kii' ba'. Mah' wa'ra- ja' hi- ga'teēh' hne-, siiyh' hne-: “Ña- ya-na' jee' llu' ga' miih- la-, ome' kyaan-.” Ja-ga' leeh' jøøh' cha'nē' lä' jee~ hi- tääh' ko-jøh' kyaah' hne- nē' mes~ ja-. 11 Jeeh', hi- jmää~ hñii' jøøh', hi-

he' jä' ta' hwa' go-te. Hi- jmää~ hñii' hwaá, hi- he' ba' lee' jøøh'.

¹² Hi- ga-hlëëyh' dsa- fariseo hi- ga-tëe' kiyh', ga-siiyh':

—Wa'ra- ga-teeh' dsa- kuh'hiiyh' koo- lla'hyoo- o ta- ga-nuu-, ta- tëeh- ome- kyaah', ni- øøh', ni- jñah' ga' hi- chaa- kyah', ni- dsa- cha- kuu' hi- tääh' koo' kyah'. Jëeh', lä-jëë- hi- he' tëeh' hne- ka-läh' mah' jeeyh' kyah'. ¹³ Lä-la- ba' jmeeh' wa'ra- ga-jmeeh' koo- jmii'. Ja- tëeh' hi- tä-ñee' kyaah' dsa-tuu', dsa-jluuh', hi- dsa-tuu'. ¹⁴ Lä-ja- ba' le' llu' kyah'. Jëeh', dsa- he' sa- cha- he- kyaah' mi-hmaayh' kyah' ka-läh'. Pero wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' lä-jëë- hi- lluu', lä-hmaah' kyah'.

Juu' na-hmää' lä-koo- la' koo- jmii' juuh-
(Mt. 22:1-10)

¹⁵ Jaa- hi- ma' gya' nē mes~ kyaah' Jesús, ma' ga-nuu' ga-hlëeh' Jesús lä-ja-, ga-jäyh':

—Llu' la' kih' hi- dsa-taah' kuh'hiih' jee' la' ya-jwii' kih' Dio.

¹⁶ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Jaa- dsa- ga-jmee' koo- jmii' juuh- mah' ga-tëeyh' jwëë' jwërte dsa-. ¹⁷ Ma' ga-të' hor~ kuh' dsa- ma-nuu', ga-cheey' jaa- moz~ kyaay' mah' dsa-chiih' hi- ma' na-teeh' kyaay': “Ya-nää' hnäh' ga-juh-. Jëeh', ma-na'llu' ba' lä-jë-.” ¹⁸ Ga-lä-jëë- ba' ga-jäh' sa' jää'. Hi- to-nē' ga-jäh': “Ma-lan' koo- jwi' hwa', he-ja- hnoon' na-jëen' koo-. Jmee' jøh- hoh' sa' jään' niin'.” ¹⁹ Hi- jñah' ga-jäh': “Ma-laan' hñaa' gyaah' kya' hi- jmee' ta'. Hi- he' na-, na' ga' na-jëen' che' lluu'. He-ja- chuun'

kyaah' hne- jmee' jøh- hoh', sa- jään' niin'." 20 Hi- jñah' ka-läh' ga-jäh': "Koo- ma-jee' ba' goon'. He-ja- sa- le' niin'." 21 Ngaah' go-te- ba' moz~ he', na'jmeeyh' juu' kih' dsa-juu'. Ma' ga-nuu' juu' jmii' he' ga-jäh' lä-ja-, ga-lä-lleey' jwërte. Ja-ga' ga-siiyh' moz~ he': "Gwa- ko-chih' je'hmooh' hi- lä-kaa- cha'jwë' kih' jee' jwii- juu-, go-kyaa- hi- tä-ñee' kyaah' dsa-tuu', dsa-jluuh' hi- dsa-tuu'."

22 'Ma' jah' moz~ he', ga-siiyh': "Dsa-jøøh' kyaan', ma-la- ba' lä-jë' mada- he- ma-jmeeh'. Pero ja' ga' jee' dsa-taah' dsa-." 23 He-ja- ga-jäh' dsa-juu' he' siiyh' moz~ kyaay': "Gwa- lä- hä' jwë', hi- lä-kaa- jee' jeeh' dsa-, jmee' bi' ya-näay', mah' kah' cha'neh' kin' la-. 24 Jëeh', jwëehn~ hnäh', ni- jaa- dsa- hi- ga-tëehn' he', mo-so- tëey' kuyh' ma-nuu' kin'."

*Hweh- miih- la' he- jmee' jne' ko-jøh' kyaah' Cristo
(Mt. 10:37-38)*

25 Jwëë' jwërte dsa- hi- ga-nää' ko-jøh' kyaah' Jesús. He-ja- ga-jeeyh- hñiiy' ta' jee' ya-nää' dsa-, mah' ga-siiyh':

26 —Jaa- hi- hnøø' jmee' ko-jøh' kyaah' jnä', cher'mah' sa- hnäay' jnä' cha-ga'miih- lä-koh' ga' he- hnäay' cho'jmiiy-, lä-koh' ga' he- hnäay' mëy', he- hnäay' jooy', he- hnäay' dsa-ñuu- øøyh', he- hnäay' më' øøyh', hi- lä-koh' ga' he- hnäay' hñiiy', sa- jmäay' leey' discípulo kyaan-. 27 Hi- sa- jää- cru- kyaa' mah' sa' jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä' sa- jmäay' leey' discípulo kyaan'.

28 Wa'ra- ga-tē' jee' hnooh- hnäh' jmeeh' hnäh' koo- hne' ñii', ¿che' sa- jēeh' hnäh' to-nē' joh' kēē' hi- che' lee- kuu' kyah' hnäh' lä-jiih' hñaa- hne' ja-? 29 Jēeh' cher'mah' ga-chih' hnäh' ma-tii' kih' hne' ja- mah' sa- hñaa- ta' ja-, lä-jēē- dsa- hi- jēē- ta' ja-, mi-kwayh' kyah' hnäh'. 30 Mah' jāyh': "Dsa-ñuuh- la- ga-løoy' chooy' hne' la- mah' sa- ga-liyh' ma- mi-hñaa-." 31 O wa' jmeen' jaa- rey, hi- dsoo' dsa-tee' kyaah' jñah' rey, ¿ja' gyay- to-nē', jēey' che' jmää' gya- mil hløø' kyaay' mah' dsa-teey' kyaah' jñah' rey hi- jā- gyeē' mil hløø'? 32 Wa'ra- ga-jēey' sa- liyh-, he- ja- cheey' jaa- hi- dsa-hlēeh' llay- ha- lä- jee' hii' ti' juu' ja-, ta'ko-jiih' sa- ma-ya-jäh- jñah' rey he'. 33 He- ja- cher'mah' chaa- jaa- hnäh' hi- sa- tuu- dsē' be' lä-jē- he- cha- kih', sa- jmääy' leey' discípulo kyaan-.

34 'Llu' ba' ñe' pero wa'ra- ga-dsaa' he- ñii' kih', ha- lä-lii- ka-läh' ñii'. 35 Sa- jmää' kih' hwa', ni- he- kaayh' kyaah' jyoh' tu'hoh' sa- jmää'. He- be- ba' dsa- ja-. Hi- hnøø' heeh- juu' la-, wa- heeyh-.

15

Juu' na-hmä- lä-koo- la' kih' jaa- borrego hi- na-hēē'

(Mt. 18:10-14)

1 Jwēē' dsa- hi- ma' koo' ku'sih- hi- jñah' dsa- wa' hi- cha- hi- ga-lla-nää' koo' kih' Jesús mah' nuuy' juu' he- ma' kway-. 2 He- ja- sa- ga-tih' dsē' dsa- fariseo ni- saduceo ka-läh', ma' jāyh':

—Dsa-ñuuh- la- heeh- lä-jēē- hi- jmee- wa' la' cha- la' hi- kuyh- ko-joh' kyaayh' ka-läh'.

3 He-ja- ga-hlëëyh¹ dsa- he' juu' na-hmäá' lä-la-, ga-jäyh':

4 –Cher'mah¹ jaa- hnäh' chaa- hñä-laa' borrego kyaá¹, mah¹ dsa-hëë¹ jaa-, ¿che' sa' beey¹ ko-hwëë' jee' lä-jëë- jah' he' mah¹ dsooy¹ ta' moh' dsa-hnääh¹ hi- na-hëë¹ he' lä-jiih¹ jnääh'?

5 Peer- jëë' dsëy¹ wa'ra- ga-jnääh¹ jah' kyaay¹, mah¹ tëey- jwë' ka'kyooy-. 6 Hi- wa'ra- ga-llaayh¹ kiyh¹, tëeyh¹ lä-jëë- ome- kyaay¹ hi- lä-jëë- hi-tääh' koo' kiyh¹ mah¹ säh¹: “Wa' chaa- jne' llu', jëeh' ma-jnäähn~ borrego kyaan- hi- ma' na-hëë'.” 7 Jwëëhn~ hnäh', lä-ja- ka-läh' cha-ga'miih- chaa- llu' hi- tääh' gyaa¹ kyaah' jaa- hi- dsa-jeeh- kih¹ Dio lä-koh' ga' kyaah' lä-jëë- to' lo' gyaa' dsë- to' laa' ñu' hi- sa- jmee- bii' kih¹ dsa-jeeyh- kih¹ Dio.

Juu' na-hmäá' lä-la' kih' kuu' he- na-hii'

8 'Lä-ja- ka-läh' jaa- dsa-më' hi- ma' cha- gya' kuu' kih¹. Cher'mah¹ ga-hii' koo- kuu' kiyh¹, ¿che' sa' hiyh¹ je- mah¹ hyayh- cha'neh- kiyh¹, hnooyh- kwee- lä-jiih¹ jnøøyh'?

9 Hi- wa'ra- ga-jnøøyh¹ kuu' he- ma' na-hii' ja-, tëeyh¹ lä-jëë- ome- kyaay¹ hi- lä-jëë- hi- tääh' koo' kiyh¹ mah¹ jäyh': “Wa' chaa- jne' llu', jëeh' ma-jnøøhn~ ba' kuu' kin- he- ma' na-hii'.”

10 Lä-ja- jwëëhn~ hnäh', ha- koh' sa' chaa- llu' ángele kyaá¹ Dio wa'ra- ga-tu' jaa- dsa- jwë' hlih' mah¹ dsa-jeeyh- kyaah' Dio –ga-jäh' Jesús.

Juu' na-hmäá' lä-koo- la' kih' chih- hi- na-hëë'.

11 Hi- ga-jäh' Jesús ka-läh' juu' la-:

—Jaa⁻ dsa⁻ ma' chaa⁻ uu¹ jo⁻ ñuu^h. 12 Nää⁻ hi⁻ mäh¹ ga⁻ ssiyh⁺ jmiiy⁻: “Tää⁻, kwëeh⁻ jnä¹ heen⁻ he⁻ ga⁻ tēēn¹ hyohn⁻.” Mah¹ ga⁻ kwëeyh¹. 13 Miih⁻ jmi¹ ba' ma⁻hya⁻, ga⁻ka¹ hi⁻ mäh¹ he¹ heey⁻ he⁻ ga⁻ tēēy¹ ja⁻, ngooy¹ ta⁻ jee¹ jwii⁻ uu¹. Jee¹ ja⁻, ga⁻jmeey¹ wa' la' cha⁻ la¹, ga⁻heey¹ lä⁻jē⁻ go⁻te⁻ heey⁻ ja⁻. 14 Ma⁻ngēē¹ ma⁻mi⁻llay⁻ lä⁻jē⁻ kuu¹ kiyh¹, ma' ga⁻lä⁻cha⁺ hoo¹ lä⁻kaa⁻ hwa¹ ja⁻. Ja⁻ jiih¹ ga⁻løø¹ lla⁻kyaay¹ lä⁻jē⁻. 15 He⁻ja⁻ ñeey¹ na⁻ngiiy¹ ta' kih¹ jaa⁻ hi⁻ ma' chaa⁻ hwa¹ ja⁻. Dsa⁻ he¹ ga⁻cheey¹ ta⁻ moh¹ kiyh¹ mah¹ dsa⁻häay¹ ñe¹. 16 Ma⁻hnøø¹ chih⁻ he¹ ma' kayh¹ tuyh¹ kyaah¹ he⁻ ma' kuh⁻ ñe¹ he¹. Pero jee¹ ja⁻ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ma' kwa¹ he⁻ ma' kuyh¹. 17 Ja⁻ga⁻ ga⁻lä⁻liiyh⁻ mah¹ ga⁻jmeey¹ hu¹dsē⁻: “Jah¹ moz[~] sa⁻ chaa⁻ kyaay¹ tää¹ kyaan⁺, cha⁻ he⁻ kuyh⁺, lä⁻jiih¹ dsa⁻chaa¹ ga¹ kiyh¹, mah¹ jnä¹ dsa⁻juun¹ hoo¹ jee¹ la⁻. 18 Hii⁻ jnä¹ ngaahn¹ go⁻te⁻ kih¹ tää¹ kyaan⁺, na⁻chi¹h¹ jnih¹: Tää¹ kyaan⁺, ma⁻jmeen¹ he⁻ hliih¹ cha⁻nē¹ Dio hi⁻ ma⁻hlääh^h cha⁻nē¹ ka⁻lä^h. 19 Mo⁻so⁻ ga⁻tēē¹ jnä¹ leen¹ lä⁻koo⁻ joo^h. Jmää¹ jnä¹ lä⁻koo⁻ jaa⁻ moz[~] kyaah¹ ba¹.” 20 He⁻ja⁻ ga⁻hey¹ jwē¹ ngaayh¹ kih¹ tää¹ kyaay¹.

'Ja⁻ga⁻ llaayh[~] kiyh¹, uu¹ ga⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jēē¹ jmiiy⁻ jayh¹. Peer⁻ ga⁻lä⁻ñih¹ dsēy¹ kiyh¹ ma' ga⁻jēēy¹, mah¹ ngooy¹ ko⁻chih¹ na⁻eey¹ chih⁻ he¹, hi⁻ ga⁻chuyh¹ kiyh¹. 21 He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ chih⁻ he¹ ssiyh¹ jmiiy⁻: “Tää¹ kyaan⁺, ma⁻jmeen¹ he⁻ hliih¹ cha⁻nē¹ Dio hi⁻ ma⁻hlääh^h cha⁻nē¹ hne⁻ ka⁻lä^h. Mo⁻so⁻ ga⁻tēē¹ jnä¹ leen¹ lä⁻koo⁻ joo^h.” 22 Pero jmi⁻ chih⁻ he¹ ga⁻ssi¹yh¹ moz[~] kyaay¹: “Go⁻kye⁻ hmiih⁻

he-llu' ga' miih- mah' kyeh' chih- kyaan' la-.
 Tøøh' aniy~ cha'gooy- hi- tøøh' mi- tiy'. ²³ Hnääh'
 kya' hi- baah' ga' miih- mah' jngëeh- hnäh' kyeh'n'.
 Wa' jmeen' jmi- kiyh'. ²⁴ Jëeh', gyuu- kyaan' la-
 hi- ma' na-juu' ba' la- kin', ma-lä-jiih' ka-läh'.
 Hi- ma' na-hëë' ba' la-, na' ga' ma-hñäay'." Ja- ga'
 ga-løøy' jmeey' jmi-.

²⁵ 'Pero chih- nää- hi- jøøh' he' ma' hää' jee-
 nuu-. Lä'koo- ma' ga'llaayh' jäh' kiyh', ga'nuuy'
 hij' luu', hi- ma' tääh' dsa- jmee' ja'. ²⁶ Ga-tëeyh'
 jaa- moz~ mah' ga'ngiiy' juu' kih' hee- ja- ma'
 jmee' dsa- jee' ja-. ²⁷ Mah' ga'jäh' moz~ he' siiyh':
 "Chih-øøh' ba' na- ma-jah~. He-ja- ma-jngëeh-
 tää' kyaah' kya' hi- baah' ga' miih-, kih' he-
 na'lluu' bih' ma-jayh~." ²⁸ Ga-lä-llee' jwërte chih-
 he', sa' ma' hnøøy' ma' dsa-hey' cháneh'. He-ja-
 ya-hëë' jmiy- ga-chuuy' kyaayh' mah' dsa-hey'
 cháneh'. ²⁹ He-ja- ga'jäh' chih- he' siiyh' jmiy-:
 "Joh' ji-ñe- sa' ma-hya- jmeen' ta' kyaah' hne-.
 Ni' miih- sa' cha- he- ma-hlääh'n- kyaah' hne-.
 Pero ni' koo- hä' sa' ma-kwëeh' jnä' jaa- jah' mäh'
 mah' jmeen' jmi- kyaah' ome' kyaan'. ³⁰ Pero
 na' ma-jah~ chih- kyaah' na- hi- ma-mi-lla- he-
 cha- kyah' kyaah' wa' hi- cha- hi- hyaa', mah'
 ma-jngëeh- kya' hi- baah' ga' miih- kiyh'."

³¹ 'He-ja- ga'jäh' jmiy- siiyh': "Gyuu- kyaan',
 hne- ñeh' tää' kyaah' jnä'. Ga-lä-jë- he- cha- kin',
 la' kyah'. ³² Ha- lä-ja- sa' jmee' jne' jmi- mah'
 lä-cha- jne' llu'. Jëeh' dsa-ñuuh- øøh' na- hi- ma'
 na-juu' ba' na-, na' ma-lä-jiiyh'. Hi- ma' na-hëë'
 ba' na-, na' ga' ma-hñäay'."

16

Juu' na-hmää' lä'koq- la' kih' hi- ma' hä' goo- ta'

¹ Ga'jäh' Jesús ka-läh' siiyh' discípulo kyaay':

—Ma' chaa- jaa- dsa- cha- kuu'. Kih' hi- cha- kuu' he' ma' chaa- jaa- hi- ma' hä' goo- ta' kiyh'. Pero ga'bääh- dsih' dsoo', kih' he- ma' heey- kuu' kih' dsa-juu'. ² Mah' ga-tëeyh' dsa- he' ga-siiyh': "Ma-nuun' ha- lä' la' he- ma-løø' jmeeh-. ¿He-la' jmeeh- lä'na-? Ngëè kwaat- kih' ta'kyah'. Jëeh', mo-so' le' dsa-he' ga'gooh- ta' he- ga-kwëehn- hne-." ³ Dsa- hi- ma' hä' goo- ta' ja-, ga-jmee' huusë': "¿Ha- lä' jmeen' na? Dsa-juu' ta' ma-lleey- jnä' ma' jmeen' ta' kiyh'. Sa' lihn- jmeen' ta' jee' nuu-. Peer- na-hiihn' ngiin' kuu' kih' dsa-." ⁴ Ma-man- ha- lä' jmeen' mah' lä' chaa- hi- heeh- jnä' cha'neh- kih' wa'ra- ya-hii' ta' he- jmeen' la-." ⁵ He-ja- ga-tëeyh' ma' jaa- ma' jaa- hi- ma' ää- kih' dsa-juu' ta' he'. Hi- to-në' he' ga-siiyh': "Joh' ääh- kih' patrón kyaan-." ⁶ "Ään- hña-loo' mi'kwaah- aceit", ga-jäyh'. Mah' ga-jäh' hi- ma' hä' goo- ta' he', siiyh': "Hee- la- kwaat- kyah'. Na' jee' na- ga-juh-, sii' to'lo'gya' ba' he- ääh-." ⁷ Ja-ga' ga-siiyh' hi- jñah' he': "¿Hne- na', joh' ääh-?" "Hña-loo' hih- trigo", ga-jäh' hi- he'. Mah' ga-jäyh' siiyh': "Hee- la- kwaat- kyah'. Sii' kye' gyii' ba' he- ääh- hne-." ⁸ Pero dsa-juu' he' ga-hlëeh' llu' kih' dsa-hii- hi- ma' hä' goo- ta' ja-, kih' he- ga-lä'may- ga-liyh' ya-hii' llu' ta' kiyh'. Dsoo' ba', dsa- hi- sa' ma-heeh-, may- cha-gamiih- ha- jee' leeyh- dsa-kyaayh', lä'koh' ga' he- jmee- dsa- hi- tääh' jee' wa'je-.

9 He-ja- jwëehn~ hnäh', kyaah' lä-jë+ he- cha- kyah' hnäh' jmi-gyuu+ hlih' la-, hnøøh' hnäh' ha- lä- jee' lä-jwah' hnäh' kyaah' dsa-. Lä-ja- wa-ra- ga-dsa' he- cha- kyah' hnäh' chaa- hi- heeh+ hnäh' cha'neh+ jee' go'taah' hnäh' tää'.

10 'Jaa- hi- mi-te' koo- ta' pih', lä-ja- mi-tey' ka-läh' ta' he- juuh- ga'. Hi+ jaa- hi- sa+ mi-teh' koo- ta' pih', lä-ja- sa+ mi-teyh' kyaah' ta' he- juuh- ga'. 11 Cher'mah' sa+ ga-jmää' hnäh' kooh' hnäh' kuu' he- cha- jmi-gyuu+ hlih' la-, ;ha- lä- ka' dsa- o-jøh+ dsë- kyah' hnäh' he- tooyh' gooh- hnäh' he- kyeë' ga'? 12 Hi- cher'mah' sa+ jmeeh- hnäh' lä-lle' kih' kyaah' kuu' kih' jñah', ;ha- lä- kwëeh' dsa- hnäh' ma-ra+ he- la' kyah' hnäh'?

13 Ni+ jaa- dsa- sa- lä-këh' jmi+ jmee' ta'he' kih' uu' dsa-juu+. Jëeh' jmeey' na-hääh' jaa- mah' lä-hnääh' hi- jñah' ba'. Mi-tey' kih' jaa- mah' mi-kwayh' hi- jñah' he'. Lä-ja- sa- lä-këh' hnäh' jmi+ kyaah' koo- hä' ba' kah' hnäh' huudsë- kih' kuu' hi+ kah' hnäh' huudsë- kih' Dio ka-läh'.

14 Ga-nuu' dsa- fariseo ka-läh' lä-jë+ he- ma' hlëeh~ Jesús discipulo kyaay'. Dsa- fariseo he' ma' tu-dsëy' kuu' he-ja- ga+ mi-kwayh' kih' Jesús. 15 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh+:

—Jmääh+ hnäh' hñaa' lluu' cha'në' hi- tääh' jmi-gyuu+ la-. Pero ñe- ba' Dio ha- lä- la' neh+ tuh-hoh' hnäh'. Hi+ kih' lä-jë+ he- jmee- dsa- juuh- në' hwa' la-, he- ja- sa- lä-jëe' Dio go-te~.

16 'Jää' ba' ma' cha- ley kih' Moisé hi- ma' cha- juu' kih' lä-jëe' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio lä-jiih' jii- kih' Jwaa- hi- ma' choo~ jmi-. Lä+ ma'ja- ga-løø'

nuu⁻ dsa⁻ ju^hhmëe' lä⁻koo⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih⁺. He⁻ja⁻ lä⁻jëe⁺ ba' jmee⁺ lä⁻bii⁺ lä⁻jaa⁺ mah⁺ dsa⁻taayh⁺ jee' jmee⁺ Dio hih⁺.

¹⁷ Pero ma⁻ra⁻ he⁻ lä⁻te⁺ ba' ley. Miih⁻ ga' jwëeh⁻ he⁻ hee⁺ gyuu^h hwa⁺ lä⁻koh⁺ ga' he⁻ jä⁺ ta⁺ koo⁺ koo⁻ mi'juu⁺ kih⁺ ley.

Gajäh' Jesús ha⁻ lä⁻ la' he⁻ bee⁻ dsa⁻ øøh⁻

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ Lä⁻jëe⁺ hi⁻ bee⁻ dsa⁻më' kya⁺ mah⁺ kaay⁺ jñah⁺ dsa⁻më', he⁻ ma⁻jmeey⁺ dso'kye⁻ ba' ja⁻. Hi⁺ lä⁻ja⁻ hi⁻ kaa⁺ dsa⁻më' hi⁻ ga⁻beey⁺ he', he⁻ ma⁻jmeey⁺ dso'kye⁻ ba' ja⁻ ka⁻läh⁺.

Dsa⁻ cha⁻ kuu' kyaah' Lázaro

¹⁹ Ma' chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu' hi⁻ ma' këh⁻ hmiih⁻ gyuu^h läh⁻. Hmiih⁻ hmooh⁺ jmah⁺ ba' ma' këyh⁻. Hi⁺ koo⁻ kyoo⁻ ba' ma' cha⁻ lä⁻jë⁺ nee⁺ he⁻ ma' kuh⁻hiyh⁻. ²⁰ Hi⁺ ma' chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ tä⁻nee⁺ hi⁻ chee⁻ Lázaro. Hi⁻ he' ma' gya⁻ ho'haah⁺ kih⁺ dsa⁻ cha⁻ kuu' he'. Tuu⁺ ba' cha⁻hmih⁺ ma' laay⁺. ²¹ Ma' hee⁺ dsëy⁺ ma' kuyh⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ ma' dsa⁻saa⁺ ne' mes⁻ kih⁺ dsa⁻ cha⁻ kuu' he'. Lä⁻kye⁻ dsii⁻ ma' dsa⁻nää⁺ dsa⁻hluyh⁺ ne' dsoo⁺ kiyh⁺ ja⁻. ²² Ga⁻lloo⁺ koo⁻ jmi⁺ ga⁻juu⁺ hi⁻ tä⁻nee⁺ he'. Ya⁻nää⁺ ángele mah⁺ ga⁻tëy⁻ lä⁻ ga⁻të⁺ koo⁺ kih⁺ Abraham. Lä⁻ja⁻ ga⁻juu⁺ dsa⁻ cha⁻ kuu' he' mah⁺ ga⁻haa⁺ dsih⁺.

²³ Jee⁺ hääy⁺ cha⁻je⁻ jëy⁻ wii⁺, ga⁻chooyh⁺ mo⁻nëy⁺, hi⁺ uu⁺ ga⁻ ga⁻jëy⁺ Abraham kyaah⁺ Lázaro täayh⁺ ko⁻jøh⁺. ²⁴ He⁻ja⁻ ga⁻hlëeyh⁺ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäyh⁺: “Tää⁺ Abraham, wa' lä⁻ñih⁺ hoh⁺ ki⁻ jnä⁺. Wa' mi⁻gyuh⁺ Lázaro mi⁻lle⁺ cha⁻gooy⁺ kyaah⁺ jmi⁻ mah⁺ cheey⁺ jee⁻ la⁻ mi⁻gyuyh⁺ ko⁻hi⁻pih⁺ na⁻siihn⁺.

Jëeh', jëen~ wii' jwërte cha'je- la-." 25 Pero ga'jah' Abraham siiyh': "Gyuu- kyaan', mi-dsooh' hoh' he- ga-ngëeh' llu' jwërte ta'ko-jiih' ma' chaah-. Mah' Lázaro ga-ngëe' hlih'. He-ja- chaay- llu' jee' la-, mah' hne- jëeh' wii'. 26 Ma-la' ba' ma-hñah- hnäh' høø' hnäh'. Ta' jyoh' ko-taa- cha- koo-ta-juh- ñiih' jee' jnän. Hi- hnøø' hwëë- jee' la- mah' dsa-näay' jee' na- sa' le'. Ni' sa' le' ya-nää' hi- tääh' jee' na- jee' tøøh' jnääh' la-."

27 'Pero dsa- hi- ma' cha- kuu' he' ga-jäh': "Chuun' kyaah' hne-, tää Abraham, chee- Lázaro cha'neh- kih' tää kyaan'. 28 Jëeh' cha- hñaa' øøhn'. Hi- he' hnoon' dsa-hlëëyh' mah' lä-ja- mo-so' ya-näay' jëey' wii' lä- jëen~ la-." 29 Mah' ga-jäh' Abraham siiyh': "Cha- ba' nuuh- kih' Moisé hi- cha- ba' juu' he- ga-hlëeh' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio jee' tääyh' oo-. Wa' jmeey' he' kih' juu' ja-." 30 Ja-ga' ga-jäyh': "Ja- lä-ja-, tää Abraham. Wa-ra-jäh' kih' llaah~ ja- hi- ma-na-juu' jee' kiyh', dsa-jëeyh~ kyaah' Dio." 31 Pero ga-jäh' Abraham siiyh': "Cher'mah' sa' ga-jmeey' he' nuuh- kih' Moisé hi- lä-ja- sa' ga-jmeey' he' juu' he- ga-hlëeh' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio, ni- lä-ja- sa- lä-heey' wa-ra- ga-jëey' ma-lä-jiih' ja- hi- ma-na-juu'."

17

Goo- la' kih' hi- jmee- tēh' dsa-kyaah'
(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

1 Mah' ga-siih- Jesús discípulo kyaay':

—Ma-ra' he- gwa' ba' he- jää' jne' jwë' hlih'.
Peer- jwii~ dsa- hi- jmee- dsa-tēh' dsa-kyaah'.

² Peer⁺ jwii[~] ba' hi⁻ jmee⁺ dsa⁻tēh⁺ jaa⁻ hi⁻ mäh⁺ la⁻ kyaah⁺ he⁻ hliih⁺. Llu⁺ ga' la⁺ kiyh⁺ wa'ra⁻ jäh⁺ kih⁺ hñuu⁺ dsa⁻ luuy⁺ koo⁻ cha⁺too⁺ kih⁺ molii⁺ mah⁺ jwää⁺ dsih⁺ cha⁺jmⁱ-ñeeh⁻. ³ He⁻ ja⁻ jwëëhn[~] hnäh⁺, leeh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ he⁻ ja⁻.

'Cher⁺mah⁺ jaa⁻ øøh⁺ ga⁻hlääh⁻ kyaah⁺ hne⁻, hlëeh⁺ hnih⁺. Hi⁺ cher⁺mah⁺ ga⁻heeh⁻ bih⁺, jmee⁺ jøh⁻ hoh⁺ kiyh⁺. ⁴ Cher⁺mah⁺ gyii⁺ jiih[~] ga⁻hlääh⁻ kyaah⁺ hne⁻ koo⁻ jmii⁺, hi⁺ cher⁺mah⁺ gyii⁺ jiih[~] jäy⁺ ya⁻chiiyh⁺ hne⁻: “Mo⁻so⁺ jmeen⁻ ka⁻läh⁺.” Ja⁻ jmeeh⁻ jøh⁻ hoh⁺ kiyh⁺.

⁵ He⁻ ja⁻ ga⁻jäh⁺ apóstole siiyh⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻:
—Jmee⁺ wa' lä⁻dsoo⁺ dsë⁻ jnääh⁺ cha⁻ga⁺miih⁻.

⁶ He⁻ ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ juu⁺ kiyh⁺, ga⁻siiyh⁻:

—Wa'ra⁻ jäh⁺ kih⁺ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ ko⁻hi⁺pih⁺ lä⁻koo⁻ te⁺ mi⁺ju⁻ mostaza, le⁺ ba' jwiih⁺ hnäh⁺ chaah⁺ hma⁻ sicómoro la⁻: “Cheh⁺ hñaaah⁺ jee⁺ la⁻ mah⁺ gwa⁻ ta⁺ cha⁺jmⁱ-ñeeh⁻.” Jmeey⁺ ba' lä⁻ jwiih⁺ hnih⁺.

Hnøø⁺ jmee⁺ jne⁺ ta⁺he⁺ kih⁺ øøh⁺ jne⁺

⁷ Wa' jmeen⁺, jaa⁻ hnäh⁺ chaa⁻ jaa⁻ moz[~] kyaah⁺ hi⁻ kyah⁻ hwa⁺ o hi⁻ hää[~] jah⁺. Wa'ra⁻ jayh⁺, ¿che⁺ jwa⁻ jwiih⁺ hnih⁺: “Ngëë, ña⁻ ya⁻na⁺ nē mes[~] mah⁺ kuh⁺huh⁺”? ⁸ Lä⁻la⁻ ba' jwiih⁺ hnih⁺: “Jmee⁺ ma⁻nuu⁺ kuhn⁻. Jmääh⁺ hñaaah⁺ mah⁺ jmee⁺ ta⁺he⁺ kin⁻ ta⁺ko⁻jiih⁺ kuh⁻huhn⁻. Ja⁻ga⁺ kuh⁺huh⁺ hne⁻.” ⁹ ¿Che⁺ jwa⁻ jwiih⁺ hnih⁺ ti⁺hmaah⁺, kih⁺ he⁻ ma⁻mi⁻tey⁺ lä⁻jë⁺ mada⁻ kyah⁺? Go⁻ laan⁻ kin⁻ sa⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ja⁻. ¹⁰ Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ hnäh⁺, wa'ra⁻ ga⁺ mi⁻teh⁻ hnäh⁺ lä⁻jë⁺ mada⁻ he⁻ jmee⁺ Dio

kyah¹ hnäh^ʔ, jwah¹ hnäh^ʔ: “Sa⁺ cha⁻ jmää¹ jnääh¹ ni⁻ miih⁻ kyah¹. Jëeh^ʔ, lä⁻ koh^ʔ te¹ he⁻ ää⁻ jmi¹ jmee¹ jnääh¹, ko⁻ ja⁻ ba¹ ma⁻ jmee¹ jnääh¹.”

Ga⁻mi⁻hlää^ʔ Jesús gyaa¹ hi⁻ ma¹ dsaah¹ dsoo¹ hmih¹ øø⁻

¹¹ Lä⁻ko^o⁻ ma¹ hää^ʔ Jesús jwë¹ ngooy¹ ta⁻ Jerusalén, ga⁻ngëëy^ʔ ya⁻jwi¹ kih¹ hwa¹ Samária kyaah¹ kih¹ hwa¹ Galilea. ¹² Lä⁻ko^o⁻ ma¹ ga⁻hey¹ ko^o⁻ jwi¹ mah⁻, gyaa¹ dsa⁻ñuu^h⁻ hi⁻ ma¹ dsaah¹ dsoo¹ hmih¹ høø⁻, ya⁻nää¹ ga⁻mi⁻jeey⁻ Jesús. Pero uu^ʔ ba¹ ga⁻taayh⁻. ¹³ Ga⁻hlëëyh^ʔ ki⁻gaa⁻, ma¹ jäyh^ʔ:

—Jesús, hne⁻ hi⁻ laah¹ ta⁻jwoh¹, wa¹ lä⁻ñih^ʔ hoh^ʔ kyaa¹ jnääh¹.

¹⁴ Ma¹ ga⁻jëë¹ Jesús lä⁻jëë⁻ dsa⁻dsaah¹ he^ʔ, ga⁻siiyh⁻:

—Go⁻nää^ʔ hnäh^ʔ, go⁻hääh⁻ hnäh^ʔ hñaa^h¹ jmi⁻dsa⁻ mah¹ jëëy¹ he⁻ ma⁻jä¹ kyah¹ hnäh^ʔ.

Ta⁻ko⁻jiih¹ jee¹ ga⁻näy¹ ja⁻, ga⁻ääh¹ go⁻te⁻ hmih¹ øø⁻ ja⁻. ¹⁵ Jaa⁻ jee¹ lä⁻jëë⁻ kih¹ gyaa¹ dsa⁻ he^ʔ, ma¹ ga⁻jëëy¹ ma⁻jä¹ go⁻te⁻ kiyh¹, ga⁻jeeyh⁻ ka⁻läh^ʔ, kway⁻ ti¹hmaah¹ kih¹ Dio hlëëyh⁻ ki⁻gaa⁻. ¹⁶ Ga⁻juuyh¹ jney¹ ga⁻jluy¹ hñiiy^ʔ lä⁻ ga⁻të^ʔ hwa¹ hu¹ ti¹ Jesús, ga⁻kwëëyh¹ ti¹hmaah¹. Dsa⁻ he^ʔ ma¹ chaa⁻ Samária. ¹⁷ Mah¹ ga⁻jäh^ʔ Jesús siiyh⁻:

—¿Ja¹, gyaa¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻jä¹ kih^ʔ? ¿Ha⁻ ba¹ tääh¹ jñah^ʔ ga¹ ñu^ʔ? ¹⁸ Dsa⁻ chaa⁻ uu^ʔ la⁻, ma⁻la⁻ hi⁻ la⁻ ba¹ ma⁻këh¹ kwa⁻ ti¹hmaah¹ kih¹ Dio.

¹⁹ Mah¹ ga⁻siiyh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma¹ dsaah¹ he^ʔ:

—Noo⁻, gwaah⁻ ba¹ hne⁻ kyah¹. Ma⁻hlaa^ʔ ba¹ hne⁻ kih¹ he⁻ ma⁻lä⁻dsoo¹ hoh^ʔ.

Ga^ˆjäh^ˆ Jesús ha⁻ lä⁻ le^ˆ wa⁻ra⁻ ga⁻të^ˆ jee^ˆ jäyh^ˆ
(Mt. 24:23-28, 36-41)

20 Ga^ˆngih^ˆ dsa⁻ fariseo juu^ˆ kih^ˆ Jesús:

—¿Lih^ˆ ba⁻ lloo^ˆ jmi^ˆ jmee^ˆ Dio hih^ˆ?

He⁻ja⁻ ga^ˆjäh^ˆ Jesús siyh^ˆ:

—Sa^ˆ la^ˆ jnä^ˆhä^ˆ wa⁻ra⁻ ga⁻løø^ˆ jää^ˆ Dio dsa⁻ lä⁻hih^ˆ kih^ˆ. 21 Ni^ˆ jaa⁻ sa^ˆ jäh^ˆ: “Jee^ˆ la⁻ jmee^ˆ Dio hih^ˆ o jee^ˆ oo^ˆ ba⁻ jmeey^ˆ hih^ˆ.” Jëeh^ˆ, lä⁻koo⁻ jää^ˆ Dio dsa⁻ lä⁻hih^ˆ kih^ˆ ma⁻cha⁻ ba⁻ jee^ˆ jnä^ˆ.

22 Hi^ˆ ga^ˆjäyh^ˆ siyh^ˆ discípulo kyaay^ˆ:

—Lloo^ˆ koo⁻ jmi^ˆ lä⁻hnooh⁻ hnäh^ˆ wa^ˆ jäh^ˆ na^ˆ ga⁻jäh⁻ Hi⁻ga⁻lëë^ˆngo^ˆ la⁻, pero sa^ˆ jäh^ˆ jmi^ˆ he⁻ hnooh⁻ hnäh^ˆ. 23 Ma⁻ja⁻ kō⁻llaa^ˆ jäh^ˆ: “Hi^ˆ Jesús ma⁻jäh^ˆ, hi^ˆ cheh^ˆ na⁻ o hi^ˆ cheh^ˆ jee^ˆ oo⁻ go⁻jëë^ˆ hnäh^ˆ.” Pero ta^ˆ go⁻nää^ˆ hnäh^ˆ, ta^ˆ lla⁻lle⁻ hnäh^ˆ kaah^ˆ kiyh^ˆ. 24 Jëeh^ˆ, lä⁻koo⁻ jmee^ˆ je⁻ñih^ˆ wa⁻ra⁻ ga⁻hih^ˆ, dsa⁻lä⁻jnä^ˆ lä⁻ ga⁻dsa^ˆ jmi⁻gyuuh^ˆ, ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ le^ˆ wa⁻ra⁻ jah^ˆ Hi⁻ga⁻lëë^ˆngo^ˆ la⁻. 25 Pero to⁻në⁻ jmee^ˆ bii^ˆ jëen⁻ wih^ˆ, dsa⁻ cha⁻ na^ˆ jmääy^ˆ jnä^ˆ ta^ˆ koo^ˆ. 26 Lä⁻koo⁻ ga⁻la^ˆ jmi^ˆ kih^ˆ Noé, lä⁻ja⁻ ka⁻läh^ˆ le^ˆ wa⁻ra⁻ ga⁻të^ˆ jee^ˆ jäh^ˆ Hi⁻ga⁻lëë^ˆngo^ˆ la⁻. 27 Ma^ˆ kuh⁻ ma^ˆ hih^ˆ dsa⁻, ma^ˆ dsa⁻jee^ˆ goo⁻ dsa⁻ lä⁻jiih^ˆ ga⁻lloo^ˆ jmi^ˆ ga⁻he^ˆ Noé neh^ˆ barco. Jmi^ˆ ja⁻ ja^ˆ jmi⁻juuh⁻ mah^ˆ ga⁻jngiuh^ˆ kih^ˆ lä⁻jëë^ˆ. 28 Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻la^ˆ jmi^ˆ kih^ˆ Lot. Ma^ˆ kuh⁻ ma^ˆ hih^ˆ dsa⁻, ma^ˆ tääh^ˆ hi⁻ la^ˆ, ma^ˆ tääh^ˆ hi⁻ hni^ˆ, ma^ˆ tääh^ˆ hi⁻ jngëë⁻ mi^ˆ hma⁻ hi⁻ ma^ˆ tääh^ˆ hi⁻ jmee^ˆ hne^ˆ. 29 Pero jmi^ˆ ma^ˆ ya⁻hëë^ˆ Lot jwih⁻ Sodoma, ga⁻hla^ˆ gyuuh^ˆ síje⁻ kyaah^ˆ azufre he⁻ ga⁻jngiuh^ˆ kih^ˆ lä⁻jëë^ˆ. 30 Lä⁻ja⁻ le^ˆ ka⁻läh^ˆ jmi^ˆ wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻jnä^ˆ Hi⁻ga⁻lëë^ˆngo^ˆ la⁻.

31 Jmii' ja-, hi- tääh' jee' ga-të' to' jwëë' hne' wa' jñaay' mah' wa' kyuu' bih'. Sa- wa' kyey' he- tääh' cha'neh- kiyh'. Hi- tääh' jee' nuu- kih' lä-ja- sa- wa' lla-näay' cha'neh- kiyh'. 32 Ja- mi-dsooh- hoh' hnäh' lä-koo- ga-la' kih' me' Lot. 33 Lä-jëë- hi- hnooh- ha- lä- jee' läay' hñii', juuy' ba'. Pero lä-jëë- hi- kwaa- hñii' juu', hi- he' ba' lää'.

34 He-ja- jwëëhn- hnäh', hwë' he- jahn' ja-, na-saa' uu' në' jii'. Jaa- he' tëëy-, hi- hi- jaa- he' jä'. 35 Uu' dsa-më' tääh' dsë- hor- ja-. Jaa- he' tëëy- hi- hi- jaa- he' jä'. 36 Ma-ja- uu' dsa- tääh' jee' nuu- kih' jmee- ta'. Jaa- he' tëëy- hi- hi- jaa- he' jä'.

37 He-ja- ga-jäh' discípulo he' siiyh':

—¿Ha- ba' ja-, Dsa-jøøh' kyaan'?

Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Jee' kyaä' hi- ma-na-juu', jee' ja- kuh' tu-siih'.

18

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' jwëë- kyaah' dsa-më' hñii'

1 Ga-hlëeh' ka-läh' Jesús juu' na-hmää' mah' mi-tëëy- discípulo kyaay' he- jmee- bii' ngiiy' kiyh' lä-jë- jmi' kyaah' Dio hi- sa- hnøø' hwaay' he- chuuy' kyaah' Dio. 2 Ga-jäyh' siiyh':

—Koo- jwii- juuh- ma' chaa- jaa- jwëë- hi- sa- ma' gah- Dio ni- sa- ma' jmeey- he' kih' dsa-. 3 Jee' jwii- ja-, ma' chaa- jaa- dsa-më' hñii' hi- ma' dsoo- në'ta' kih' jwëë- he', ma' jäyh' siiyh': “Lla' ta' kin- kyaah' dsa- hi- jmeeh- jnä'.” 4 Ga-lä-hii- cha-miih- jmi' sa- ga-hii' jwëë- he' ma' lla' ta' kih' dsa-më' he'. Këë- ga' ga-jmeey' huudsë-: “Ma-ke-

sa⁺ gahn⁺ Dio, ni⁺ sa⁺ jmeen⁺ he⁺ kih⁺ dsa⁺, ⁵ pero ma⁻ra⁻ he⁻ jmeen⁻ ba⁺ he⁺ kih⁺ dsa⁻me⁻ hñi⁺ hi⁻ chu^u kyaah⁺ jnä⁺. Jëeh⁺, cher⁺ mah⁺ lä⁻ ma⁻ngoo⁺ la⁻ ba⁺ gway⁺ në⁻ta⁺ kin⁺, lä⁻dsëeh⁻ dsën⁺ kyaah⁺ jnih⁺.”

⁶ Hi⁻ ga⁻hlëeh⁺ ga⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻:

—Kye⁻ da⁺ hnäh⁺ kwaat[~] kwee⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁺jmee⁺ jwëe⁻ hi⁻ hñaa⁻ dsë⁺ he⁺. ⁷ ¿Che⁺ jwa⁻ sa⁺ jmee⁺ Dio he⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ na⁻lleeh⁺ kyaay⁺ hi⁻ tääh⁺ ngii⁻ kiyh⁺ lä⁻jmii⁺ lä⁻hwë⁺? ¿Che⁺ lä⁻hii⁺ jeeyh⁺ kiyh⁺, laah⁺ hnäh⁺? ⁸ Jwëehn[~] hnäh⁺, chah⁺ ba⁺ jeeh⁺ Dio kiyh⁺. Pero wa⁻ra⁻ jah⁺ Hi⁻ ga⁺lëe⁺ngo⁺ la⁻, ¿ché⁺ lä⁻ ma⁻chaa⁻ ja⁻ ba⁺ dsa⁻ hi⁻ jmee⁺ dsöö⁺ dsë⁺ kiyh⁺?

Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻koo⁻ la⁺ kih⁺ fariseo kyaah⁺ hi⁻ ma⁺koo⁺ ku⁺sih⁻

⁹ Hi⁻ ga⁻hlëeh⁺ Jesús ka⁻läh⁺ jyoh⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺. Ga⁻hlëeyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ jmee⁺ kwaat[~] laa⁺ jaa⁻ hi⁻ lluu⁺ mah⁺ ma⁺ na⁻hääyh⁺ dsa⁻. ¹⁰ Uu⁺ dsa⁻ ga⁻wii⁻ jee⁺ chih⁺ gwah⁻ na⁻ngii⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio. Jaa⁻ he⁺ fariseo, hi⁻ jaa⁻ he⁺ hi⁻ koo⁺ ku⁺sih⁻. ¹¹ Dsa⁻ fariseo he⁺ na⁻cheyh⁺ ma⁺ hlëeyh⁻ lä⁻la⁻ kyaah⁺ Dio: “Dio kyaan⁺, kwan⁺ ti⁺hmaah⁺ kyah⁺. Jëeh⁺ sa⁻ laan⁺ lä⁻koo⁻ laa⁺ jee⁺ lä⁻jëe⁺ dsa⁻, dsa⁻ hi⁻ hii⁻, hi⁻ sa⁻ mi⁻teh⁺, hi⁻ ngë⁺ kyaah⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻ hyaa⁺, ni⁺ sa⁻ laan⁺ lä⁻koo⁻ laa⁺ hi⁻ koo⁺ ku⁺sih⁻ hi⁻ cheh⁺ oo⁻. ¹² To⁺ jiih[~] koo⁻ seman[~] sa⁻ kuh⁻huhn⁻ mah⁺ ngii⁺ mën⁺ kin⁺ kyah⁺ hne⁻. Kih⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ lihⁿ, kwa⁺ ba⁺ jnä⁺ gya⁺ kih⁺ lä⁻koo⁻ hñaa⁻loo⁺.” ¹³ Pero hi⁻ koo⁺ ku⁺sih⁻ he⁺, uu⁺ ga⁺ miih⁻ ma⁺ cheyh⁺. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁺tuu⁻ dsëy⁺ ma⁺ chooy⁺ nëy⁺ ta⁺ gyuu⁺h⁺. Ma⁺ cheyh⁺ kiiy⁻ mo⁻dsëy⁺, ma⁺ jäyh⁺: “Hne⁻ Dio

kyaan⁺, wa⁺ lä⁻ñih⁺ hoh⁺ ki⁺ jnä⁺, cha⁻miih⁻ he⁻ hlih⁺ ma⁻jmeen⁺.” 14 He⁻ja⁻ jwëhn[~] hnäh⁺, ma⁺ ga⁻hwëy⁻ gwah⁺ ga⁻näy⁺ kiyh⁺, hi⁻ koo⁺ ku⁺sih⁻ he⁺ ga⁻jäy⁺ llu⁺ cha⁺në⁺ Dio. Pero dsa⁻ fariseo he⁺ sa⁻ ga⁻jäy⁺ llu⁺. Jëeh⁺, lä⁻jëë⁺ hi⁻ jmää[~] hñii⁺ kaah⁺, hi⁻ he⁺ jä⁺ ta⁻ hwa⁺ go⁻te[~]. Pero hi⁻ jmää[~] hñii⁺ hwaä⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ lee⁺ jøøh⁺.

Ga⁻mi⁻jää⁺ Jesús gy^{uu}⁻

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

15 Ma⁺ dsa⁻nää⁺ dsa⁻ dsa⁻jää⁺ gy^{uu}⁻ kyaa⁺ cha⁺në⁺ Jesús mah⁺ kyey⁻ gooy⁻ në⁺ kiyh⁺. Pero ma⁺ ga⁻jëë⁺ discípulo kyaay⁺, ga⁻juyh⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ jää⁺ gy^{uu}⁻ he⁺. 16 He⁻ja⁻ ga⁻tëeh⁺ Jesús discípulo kyaay⁺, ga⁻siyh⁺:

—Kwa⁺ jwë⁺ ya⁻nää⁺ gy^{uu}⁻ ta⁻ la⁻ kin⁺. Ta⁻ ha⁻ hnäh⁺ kiyh⁺, jëeh⁺ hi⁻ laa⁺ lä⁻koo⁻ gy^{uu}⁻, hi⁻ he⁺ ba⁺ jää⁺ Dio lä⁻hih⁺ kih⁺. 17 Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëhn[~] hnäh⁺, hi⁻ sa⁻ heeh⁻ jää⁺ Dio lä⁻hih⁺ kih⁺ lä⁻koo⁻ heeh⁻ jaa⁻ gy^{uu}⁻, sa⁻ heyh⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺.

Jaa⁻ dsa⁻ kwaä⁻ hi⁻ cha⁻ kuu⁺ ga⁻hlëeh⁺ kyaah⁺
Jesús

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 Jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ në⁺ ga⁻ngii⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús, ga⁻jäyh⁺:

—Hne⁻ hi⁻ laa⁺ Ta⁻jwoh⁺ lluu⁺, ¿hee⁻ hnøø⁺ jmeen⁺ mah⁺ tëëhn⁺ jee⁺ mo⁻so⁻ juun⁺?

19 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—¿Che⁺ ñeh⁺ hne⁻ he⁻ laan⁺ lluu⁺? Jëeh⁺ ni⁺ jaa⁻ hi⁻ lluu⁺ sa⁻ chaa⁻, jaa⁻ Dio ba⁺ hi⁻ lluu⁺. 20 Ma⁻kyuuh[~] ba⁺ hne⁻ lä⁻jë⁻ mada⁻ kih⁺ Dio: “Ta⁺ kaah⁺ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ jñah⁺, ta⁺ jngëeh⁺ dsa⁻, ta⁺ hii⁺ kih⁺ dsa⁺, ta⁺

jmeē dsoo' kih' juu' ta'juu'. Wa' hnaah' maa' kyaah', tää' kyaah'."

²¹ He'ja' ga'jäh' dsa' he' siiyh':

—Lä'jē' he' na' ma'mi'ten' lä'jiih' ma' mähn'.

²² Ma' ga'nuu' Jesús he' ga'jäh' dsa' he' lä'ja', he'ja' ga'siiyh' ka'läh':

—Hnøø' ga'koø' he' jmeeh'. Gwaah' go'hni' lä'jē' he' cha' kyah' mah' go'kwēēh' hi' tä'ñee'. Lä'ja' ba' lä'cha' cha'miih' kyah' gyuu' jmi'gyuu'. Ja'ga' na' ñeeh' mah' jmeen' ko'joh' —ga'jäh' Jesús.

²³ Ma' ga'nuu' dsa' he' juu' ja', ga'lä'meeh' dsēy' jwēte kih' he' ma' chay' cha'miih' kuu'.

²⁴ Ma' ga'jēē' Jesús ga'lä'meeh' dsēy' cha'miih', he'ja' ga'jäyh':

—Ha'koh' sa' jwēēh' la' kih' dsa' cha' kuu' heyh' jee' jmeē' Dio hih'. ²⁵ Sa' ga' jwēēh' la' kih' jaa' camey', ngēē' to'gwa' koø' hma'kuu' lä'koh' ga' he' heh' jaa' dsa' cha' kuu' jee' jmeē' Dio hih'.

²⁶ Lä'jēē' hi' ga'nuu' juu' la', ga'jäyh':

—¿Hi' ba' lä'ä' ja'?

²⁷ He'ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—He' sa' lä'kēh' dsa' jmi' jmeē', Dio ba' lih' jmeē'.

²⁸ Mah' ga'jäh' Pee' siiyh':

—Ma'jä' ba' lä'jē' he' cha' kyaä' jnääh' mah' ma'ya'nøø' jnääh' kyaah' hne'.

²⁹ He'ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnäh'. Lä'jēē' hi' ma'tuu' dsē' ma'hwēē' cha'neh' kih', hi' ma'beey' cho'jmiiy', øøyh', mēy', chih' kyaay'

kih¹ he⁻ hnøøy¹ jmeey¹ lä⁻koo⁻ la¹ mada⁻ kih¹ Dio,
³⁰ hi⁻ he¹ hyoh⁻ cha⁻ga¹miih⁻ jmi⁻gyuu¹ la⁻. Hi⁻
 jmi⁻gyuu¹ he⁻ na¹ ga¹ jä⁻, tēēy¹ jee¹ mo⁻so⁻ juuy¹.

Ngoo¹ hnē⁻ jiih⁻ jmeeh⁻ Jesús juu¹ he⁻ juuy¹
 (Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Ga⁻tēeh¹ Jesús kah¹ lä⁻jēē⁻ gya⁻tuu¹ discípulo
 kyaay¹ mah¹ ga⁻siih¹:

—Na¹ maan⁻ ta⁻ Jerusalén mah¹ lä⁻te¹ lä⁻jē⁻ he⁻
 ga⁻siih¹ lä⁻jēē⁻ hi⁻ ga⁻ngēē¹ juu¹ kih¹ Dio llo¹joo¹
 lä⁻koo⁻ ga⁻siih¹ kih¹ Hi⁻ga⁻lēē¹ngo¹ la⁻. ³² Jee¹ ja⁻
 taayh⁻ jnä¹ ja⁻goo⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu mah¹
 mi⁻kwayh¹ jnä¹, ta⁻haayh⁻ jnä¹, mah¹ ti⁻hñey¹ jnä¹.

³³ Ma⁻ngēē¹ ma⁻jmi¹ ma⁻baay¹ jnä¹, ja⁻ga⁻ jngēēyh¹
 jnä¹. Pero lä⁻jiihn¹ ka⁻läh¹ ga⁻ma⁻hya⁻ hnē⁻ jmi¹.

³⁴ Pero ni⁻ jaa⁻ discípulo kyaay¹ he¹ sa⁻
 ga⁻lä⁻ngēē¹ he⁻ juu¹ ja⁻ ma¹ hlēēyh⁻. Kih¹ discípulo
 he¹ ma¹ la¹ lä⁻koh¹ juu¹ na⁻hmää¹ ba¹. He⁻ja⁻ sa⁻
 ga⁻lä⁻ngēēy¹ hee⁻ ma¹ hnøø¹ jäh¹ juu¹ ja⁻.

Ga⁻mi⁻hläā⁻ Jesús jaa⁻ dsa⁻tuu¹
 (Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Ma⁻ngoo¹ ya⁻jäh⁻ Jesús chuuh¹ jwii⁻ Jericó,
 koo¹ jwē¹ ja⁻ ma¹ gya¹ jaa⁻ dsa⁻tuu¹ hi⁻ ma¹ chuuy¹
 kyaah¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ dsa⁻ngēē¹ jee¹ ja⁻. ³⁶ Ma¹
 ga⁻nuuy¹ dsa⁻tuu¹ he¹ dsa⁻ngēē¹ jwēē¹ dsa⁻ mah¹
 ga⁻ngiiy¹ juu¹:

—¿Hee⁻ na⁻ jmee⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää¹ na⁻?

³⁷ Mah¹ ga⁻jmeeh¹ dsa⁻ juu¹ kiyh¹:

—Jesús dsa⁻ chaā⁻ Nazaret ba¹ na⁻ hi⁻ dsa⁻ngēē¹
 cha¹jwē¹ la⁻.

³⁸ Ja⁻ga¹ ga⁻hlēēyh¹ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäyh¹:

—Jesús, hne⁻ hi⁻ laa¹ sa¹ju⁻ kih¹ David, wa¹ lä⁻ñih¹ hoh¹ ki⁺ jnä¹.

³⁹ Lä⁺ jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää¹ ta⁺ cha¹në¹ Jesús, ga⁺ juyh¹ kih¹ dsa⁻tuu¹ he¹ mah¹ mo⁺so⁺ ma¹ tooyh¹ miih¹. Pero dsa⁻tuu¹ he¹ cha⁻ga¹miih⁻ ma¹ tooyh⁻ miih¹:

—Hne⁻ hi⁻ laa¹ sa¹ju⁻ kih¹ David, wa¹ lä⁻ñih¹ hoh¹ ki⁺ jnä¹.

⁴⁰ Ja⁻ga¹ ga⁻noo⁻ Jesús. Ga⁺jmeey¹ mada⁻ na¹kyaay¹ hi⁻ tuu¹ he¹ chuh⁺ kiyh¹. Ma¹ ga⁻llooy¹ chuh⁺, ga⁻ngii¹ Jesús juu¹ kiyh¹. ⁴¹ Ga⁻jäyh¹ siiyh⁺:

—¿Hee⁻ hnooh⁻ jmeen⁻ kyah[?]

Mah¹ ga⁻jäh¹ dsa⁻tuu¹ he¹:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, hnoon¹ lä⁺ jnä¹ mi¹nën⁺.

⁴² —Wa¹ lä⁻ jnä¹ ba¹ mi¹nëh¹. Ma⁻hlaa¹ ba¹ hne⁻ kih¹ he⁻ ma⁻lä⁻ dsoo¹ hoh¹ —ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁺.

⁴³ Lä⁻ chah¹ ja⁻ ga⁺lä⁺ jnä¹ mi¹nëy¹. Mah¹ ngooy¹ kyaah¹ Jesús, kway⁻ ti¹hmaah¹ kih¹ Dio. Hi⁺ lä⁺ jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ jee¹ ja⁻ ma¹ kway⁻ ti¹hmaah¹ kih¹ Dio ka⁻läh¹.

19

Juu¹ kih¹ Zaqueo

¹ Ma¹ ga⁻he¹ Jesús jee¹ jwii⁻ Jericó, ngoo¹ bih¹ hääy¹ jwë¹. ² Jee¹ ja⁻ ma¹ gya¹ jaa¹ dsa⁻ cha⁻ kuu¹ hi⁻ ma¹ chee⁻ Zaqueo, dsa⁻jøøh¹ kyaa¹ lä⁺ jëë⁺ hi⁻ ma¹ koq¹ ku¹sih¹. ³ Ma¹ hnøøy¹ ma¹ jëëy¹ Jesús. Pero sa⁺ ga⁺tëëy¹ ma¹ jëëy¹ jee¹ kih¹ jwëë¹ dsa⁻, jëeh¹ ma¹ laay¹ jaa⁻ dsa⁻ bëeh¹ pih¹. ⁴ He⁻ja⁻ ngooy¹ ko⁻chih¹ ta⁺ cha¹në¹. Ga⁻wiiy¹ gyuu¹ hma⁻ sicómoro mah¹ jëëy¹ Jesús. Jëeh¹ ta⁺ ja⁻ ma¹ dsa⁻ngëëy¹. ⁵ Ma¹ ya⁺ jäh⁺

Jesús jee' ja⁻, ga⁻jëëy' ta⁻ gyuu^h!, ga⁻jëëy' Zaqueo lleë' gyuu^h! hma⁻. Mah' ga⁻siiyh⁻:

—Zaqueo, jña⁻ na⁻koh' jee' na⁻. Jëeh', na⁻ jmee⁻ bii' na⁻jän' cha⁻neh⁻ kyah'.

⁶ Ja⁻ga' ga⁻jñaay' ko⁻chih'. Peer⁻ jëë⁻ dsëy' ga⁻tëëy⁻ cha⁻neh⁻ kiyh'. ⁷ Ma' ga⁻jëë' lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he', ga⁻løoy' hlëëyh⁻ wii' kih' Jesús, kih' he⁻ ga⁻jäy' cha⁻neh⁻ kih' jaa⁻ dsa⁻ wa' hi⁻ cha⁻ hi⁻. ⁸ Mah' ga⁻noo⁻ Zaqueo jee' ma⁻gya', ga⁻jäyh' siiyh⁻ Dsa⁻jøøh' jnän⁻:

—Dsa⁻jøøh' kyaan⁻, kwan⁻ to⁻dsaah⁻ he⁻ cha⁻ kin⁻ kwëëhn⁻ dsa⁻ hi⁻ tä⁻ñee'. Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻hün' kuu' kih', ngëen' kiyh' kye' juh⁻.

⁹ Mah' ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻:

—Na⁻ ma⁻laa⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh' cha⁻neh⁻ la⁻. Jëeh', dsa⁻ñuu⁻ la⁻, laa⁻ ja⁻ba' sa⁻ju⁻ kih' Abraham ka⁻läh'. ¹⁰ Jëeh', Hi⁻ga⁻lëë'ngo⁻ la⁻, ma⁻jay⁻ hnaayh⁻ hi⁻ na⁻hëë' mah' lääy'.

Juu' na⁻hmää' lä⁻koo⁻ la' kih' uu⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻jmee' ta⁻kyaaq⁻kuu'

(Mt. 25:14-30)

¹¹ Ma' tääh' dsa⁻ ma' nuu⁻ kih' Jesús, he⁻ja⁻ ga⁻hlëëyh' juu' na⁻hmää' lä⁻la⁻. Jëeh' ma⁻ngoo⁻ ya⁻jäyh⁻ kih' Jerusalén hi⁻ ma' jmee⁻ dsa⁻ huud⁻dsë', lä⁻chah' ja⁻ ma' lee' Jesús dsa⁻ta' mah' jmeey' hih⁻ kih' dsa⁻gooy'. ¹² He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻:

—Ma' chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻jøøh' hi⁻ ngoo⁻ jee' jwii⁻ uu' jee' hña⁻ dsih' lee' dsa⁻ta' jøøh', ja⁻ga' jäyh' gooy'. ¹³ Jää' ja⁻ga' ya⁻hëëy', ga⁻tëëyh' gya⁻moz⁻ kyaay'. Ga⁻kwëëyh' ma⁻ koo⁻ chooh' kuu' lä⁻jaay⁻.

Mah' ga'siiyh': "Jmee' hnäh' ta' kyaah' kuu' la-, ta'ko' jiih' lä'hëen'." 14 Pero dsa- hi- ma' tääh' jee' jwii- ja-, ma' na-høøh' kih' dsa-jøøh' he'. He- ja- ga'cheey' dsa- kaah' kiyh' hi- dsa-jäh' jee' ja-: "Sa- hnøø- jnääh' lee' dsa- na- dsa-ta' kyaa' jnääh'."

15 'Lä'koo- ma' jah' dsa-jøøh' he', ma-ngëe' ma-hñaay' ta', ga'jmeey' mada- dsa-tëeyh' moz' hi- ga'kwëeyh' kuu' mah' jëey' ha- koo- te' kuu' ma-lih~ moz' he'. 16 Ja' hi- to-në' he', ga'jäyh' siiyh': "Dsa-jøøh' kyaan-, kyaah' kuu' kyah' ma-lihn~ koo- ga' gya' lä'koo- te' he- ga'kwëeh' jnä'." 17 Dsa-ta' jøøh' he' ga'jäh' siiyh': "Llu' ba' ta' kyah', hne- moz' lluu' kyaan-. Kih' he- ma-mi-teh' kyaah' miih- he- ga-toohn' gooh-, leeh' dsa-ta' kih' gya' jwii-." 18 Ja' hi- jñah' he' hi- ga'jäh': "Dsa-jøøh' kyaan-, kuu' kyah' ma-lih~ hña' juh' lä'koh' te' kuu' he- ga'kwëeh' jnä'." 19 Hi' ga'siiyh' ka-läh' hi- he': "Hne- ka-läh' leeh' dsa-ta' kih' hña' jwii-."

20 'Hi' ja' jñah' ka-läh' hi- ga'jäh': "Dsa-jøøh' kyaan-, hee- kuu' kyah' la-, ga-løøh' llu' kyaah' hmiih- dsa'luu-. 21 Jëeh', ga-lä'gohn' kyaah' hne- kih' he- hääh' kyaah' ta' kyah'. Jmeeh- kyah' he- la' kih' jñah' hi' chooh' ta' jee' sa' jngëeh-." 22 Mah' ga'jäyh' siiyh': "He- ba' che- hlëeh' hne- moz'. Kyaah' ja-ba' juu' he- ma-hlëeh' llan' ta' kyah'. Ma-ñeh' ba' hne- he- hään', mah' jmeen' kin' he- la' kih' jñah' hi' choohn' ta' jee' sa' ma-jngëen'. 23 ¿He-la' sa' ga-tøøh' kuu' kin' banco mah' ma-la' ma-jahn~ ma' ngëeh' kin' lä'kye- sa'joo' kih'?" 24 Mah' ga'siiyh' lä'jëe- hi- ma' tääh' jee' ja-:

“Jñuuh' hnäh' kuu' he- chooyh- na- mah' kwëeh' hnäh' hi- cha- kih' gya' koo- na-.” ²⁵ Dsa- he' ga-jäh' siyh': “Dsa-jøøh' kyaan-, pero dsa- na- cha- ba' kiyh' gya' koo- na-.” ²⁶ Pero jwëëhn- hnäh': “Hi- cha- kih', hyoyh- cha-ga'miuh-. Mah' hi- cha- miuh- kih', dsa-jñuh' go-te- ba' he- cha- kiyh'. ²⁷ Lä-ja- ka-läh' lä-jëë- hi- na-høøh' kin-, hi- sa- ma' hnøø' ma' jmeen' hih' kih', go-kyaa' kyaan- ta- la- mah' kuh' luuy' cha'nën- la-.”

Ga-he' Jesús na-dsëë- burr- jwii- Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Ma-ngëë' ma-hlëeh' Jesús juu' ja-, ga-hey' jwë' ngooy' ta- Jerusalén. ²⁹ Ma' ngooy' ya-chuyh- jwii- Betfagé kyaah' Betania, jäh- kih' moh' he- chee- Olivo, ga-cheey' uu' discípulo kyaay'. ³⁰ Ga-siyh':

—Go-nää' hnäh' ta- jee' jwii- mäh- he- nøø' ta- cha'në'. Wa-ra- ga-tëeh' hnäh' jee' oo-, jnääh- hnäh' jaa- burr- mäh' hi- na-hñuuh', hi- sa- ga- ma-wii' dsa-. Ja- cheeh- hnäh' mah' ya-jääh- hnäh' ta- la-. ³¹ Cher'mah' chaa- hi- ga-ngii' juu' kyah' hnäh' he-la' cheeh' hnäh' burr- na-, ja- jwiih' hnih' lä-la-: “Jmee- bii' kih' Dsa-jøøh' kya- jnääh' ba-la-.”

³² He-ja- ga-nää' ba' hi- ga-cheey' he'. Hi- ga-jnääh' ba' lä-koh' ga-jäyh'. ³³ Lä-koo- ma-tääh' cheeyh- burr- he', ga-jäh' dsa-juu' burr- siyh':

—¿He-la' cheeh' hnäh' burr- na-?

³⁴ Mah' ga-jäh' discípulo he' siyh':

—He- jmee- bii' kih' Dsa-jøøh' jnän- ba-la-.

35 He-ja- na'jäy- burr~ he' jee' cheh' Jesús mah' ga'kye- dsa- hmih- kih' ka'luu' burr~. Ja-ga' ga-wih' Jesús burr~ he'. 36 Lä-koō- ma' ngoo' Jesús, lä-jëe- dsa- ma' ja- hmih- kih' lä- hä' jwë'. 37 Ma' ngooy' ya-jäyh- jyoo- kih' moh' Olivo, peer- ma' chaa- llu' lä-jëe- dsa- kyaay' hi- ma' chaa' kaah' kiyh'. Ma' tooyh~ mih', kway- ti'hmaah' kih' Dio kih' lä-jë- he- juh-gaa- he- ga-jëy'. 38 Ma' jäyh':

—iDio kyaah' Dsa-jøøh' jnän' hi- ja' na- lä'hih- kiyh'! Wa' hii' ti' gyuh' jmi-gyuh'. iHe- ba' che- jøøh' laa' hi- gya' gyuh'!

39 Ja-ga' ko-llaa' fariseo hi- ma' tääh' jee' kih' dsa- he' ga-jäyh':

—Ta-jwoh', ta- kwa- jwë' hlëeh- discípulo kyaah' lä-na-.

40 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Jwëehn~ hnäh', cher'mah' dsa- la- ga-tu' hlëeh- lä-na-, kuu' he- tääh' la- hlëeh' llay'.

41 Lä-koō- ma' ga-tëë' Jesús chuh- kih' Jerusalén, ga-jëy' ta' jee' jwih- ja-. Peer- ga-ki' ga-hooyh' kih' dsa- chaa- jee' ja-. 42 Hi- ga-jäyh':

—He- ba' che- llu' kyah' hnäh', wa'ra- jäh' kih' lä-ngëeh' hnäh' jmi' na', hii- na- hi- le' jmee' hii' ti' kyah' hnäh'. Pero sa- jnä' he- ja- kyah' hnäh' na' ga-juh-. 43 Jëeh', jä- jmi' hlih' kyah' hnäh'. Dsa- hi- na-høøh' kyah' hnäh' dsa-taayh' lä-ku' lä-ji' jee' jwih- kyah' hnäh' mah' saayh' hnäh' lä-hii' në' go-te~. Ni- ko-taa' mo-so- cha- jee' lääh' hnäh'. 44 Soh'hlay' go-te~ na'hyah- he- na-jnë- jwih- kyah' hnäh'. Ja- jiih' ma-jaa' hnäh' kih' dsa-

he'. Soh'hla' mi'kuu' he- la' na'hyah-, kih' he- sa' ga'jmeeh' hnäh' he' he- ja' hi- ma' lää' hnäh'.

Ga'hwëë' Jesús dsa- hi- ma' tääh' hnäh' jee' chih' gwah'

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Ma' ga'he' Jesús jee' chih' gwah' juuh+, ga'løøy' hëëy+ kih' lä'jëë+ dsa- hi- ma' lla+ hmooh' jee' ja-.

⁴⁶ Mah' ga'siih+:

—Lä'la- na'-sii- juu' kih' Dio: “Hne- kin+ lä'chee- hne- jee' ngii+ dsa- kih' Dio.” Pero ma-jmeeh' hnäh' lä'koo- too- jee' dsa-taah' dsa-hii- ba'.

⁴⁷ Koo- jmi+ koo- jmi+ ma' hlëëh~ Jesús dsa- jee' chih' gwah+. Pero lä'jëë+ dsa-kaah' kyaa' jmi- dsa- kyaa' ta-jwoh' kyaa' ley kyaa' dsa-kaah' kih' jee' jwi- ja-, ma' hnøøy' ma' jngëëy' Jesús. ⁴⁸ Sa' ga'jnøøy' ha- lä+ ma' jmeey' mah' ma' jngëëy' Jesús, jëëh' jwëë' dsa- ma' tääh' jëë- koo- hweh-, nuuy- juu' he- kwa+ Jesús.

20

He- ja' gyuu' ba' hih+ he- jmee+ Jesús

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ Koo- jmi+ ma' cheh' Jesús hlëëy~ dsa- ju'hmëë' jee' chih' gwah+ ma' ya'nää' dsa-kaah' kyaa' jmi- dsa- kyaa' ta-jwoh' kyaa' ley kō-jōh' kyaa' dsa-gyuu'. ² Mah' ga'jäyh' siih+ Jesús:

—Chiih' jnääh'. ¿Che' cha- jwë' kyah' he- jmeeh- lä'jë+ he- na-? ¿Hii- kih' hih+ he- jmeeh- lä'na-?

³ He- ja- ga'jëeh- Jesús juu' kiyh', ga'siih+:

—Ngii'n' koo- mi'juu' kyah' hnäh' ka-läh'. Jëeh' da' hnäh' kin+ jää', ja- ga' jwahn- hi- kih' hih+ he-

jmeen⁻ lä⁻la⁻. ⁴ ¿Hi⁻ ga⁻jmee⁺ hih⁺ he⁻ ga⁻chaa⁺ Jwaa⁻ dsa⁻ jmii⁻, che⁺ Dio o che⁺ dsa⁻ ñuu^h?

⁵ Jee⁺ tääyh⁺ ja⁻ ma⁺ llay⁻ juu⁺ kyaah⁺ dsa⁻ kyaayh⁺, ma⁺ jäyh⁺:

—Cher⁺ mah⁺ ga⁻ jah⁺ jne⁺, hih⁺ kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻, Jesús jah⁻: “¿He⁻ la⁺ sa⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kiyh⁺ ga⁻ ja⁻?” ⁶ Hi⁻ cher⁺ mah⁺ ga⁻ jah⁺ jne⁺, ja⁺ hih⁺ kih⁺ dsa⁻ ba⁺ ja⁻, lä⁻ jëë⁻ dsa⁻ te⁺ kuu⁺ jnän⁺, jëeh⁺, lä⁻ jëë⁻ hi⁻ he⁺ jmeey⁻ dsoo⁺ Jwaa⁻ ma⁺ laa⁺ jaa⁻ hi⁻ ma⁺ ngëë⁻ juu⁺ kih⁺ Dio.

⁷ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäyh⁺ ga⁻ siiyh⁺ Jesús:

—Sa⁻ ñe⁺ jnääh⁺ hi⁻ kih⁺ hih⁺ ja⁺ Jwaa⁻ he⁻ ga⁻ chaay⁺ dsa⁻ jmii⁻.

⁸ Mah⁺ ga⁻ jëeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺ ka⁻ läh⁺, ga⁻ siiyh⁺:

—Ni⁻ jnä⁺ sa⁻ jmeehn⁻ juu⁺ hi⁻ ga⁻ jmee⁺ hih⁺ he⁻ jmeen⁻ lä⁻la⁻.

Juu⁺ na⁻ hmää⁺ lä⁻ koo⁻ la⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ høø⁺ ta⁺ kih⁺ jñah⁺

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Hi⁻ ga⁻ løoy⁺ hlëëyh⁻ dsa⁻ juu⁺ na⁻ hmää⁺ lä⁻la⁻:

—Jaa⁻ dsa⁻ ga⁻ tää⁺ koo⁻ nää⁺ chaah⁺ wii⁻ jëh⁺. Mah⁺ ga⁻ tooyh⁻ goo⁻ dsa⁻ he⁻ høoy⁺ ma⁻ to⁺ dsaah⁻. Ja⁻ ga⁻ ya⁻ hëëy⁺ ngooy⁺, jee⁺ ga⁻ lä⁻ hëëy⁻ cha⁻ miih⁻ jmii⁺. ¹⁰ Ma⁺ ga⁻ lloo⁺ jii⁻ kih⁺ mi⁺ jëh⁺ ja⁻, ga⁻ cheey⁺ jaa⁻ moz⁻ kyaay⁺ jee⁺ ma⁺ tääh⁺ dsa⁻ høø⁺ ta⁺ kiyh⁺ mah⁺ ma⁺ kooy⁻ heey⁻ he⁻ ma⁺ tëëy⁻. Pero dsa⁻ hi⁻ ma⁺ høø⁺ chaah⁺ jëh⁺ ja⁻, ga⁻ kway⁺ kih⁺ moz⁻ he⁺ mah⁺ ga⁻ hëëy⁺ kih⁺ ta⁺ jmah⁺. ¹¹ Ga⁻ cheey⁺ jñah⁺ ka⁻ läh⁺ moz⁻ kyaay⁺. Hi⁻ he⁺ ka⁻ läh⁺ ga⁻ jmi⁺ ga⁻ baa⁺ dsih⁺, ga⁻ lley⁻ o⁻ hih⁺ kih⁺ mah⁺ ga⁻ cheeyh⁻ ta⁺ jmah⁺. ¹² Ga⁻ tē⁺ hnē⁻ jiih⁻ ga⁻ cheey⁺ jñah⁺ moz⁻

kyaay'. Pero dsa- hi- ma' tääh' jmee- ta' jee' ja-, lä' ja- ka-läh' ga- jmeeyh- dsoo' mah' ga- hëey' kih' go-te-.

13 'Hi- dsa-juu' chaah' jeh' ja-, ma' jmeey- huudsë-: “¿Ha- lä' jmeen? Go- cheen- jaa- chih- kyaan- nää' ga' hi- hnaan-, ha- ga- che- wa-ra- ga-llooy', jmeey' he' kih'.” 14 Pero dsa- hi- ma' høø- chaah' jeh' ja-, ma' ga- jëey' ja' chih- he', ga- taayh- ga- llay' juu', ga- jäh': “Hi- oo- na- jä' kyaah' ta' la-. Wa' jngëeh' jnih' mah' jän' kyaah' heey' he- ma' tëey-.” 15 He- ja- ga- lleey- ta- ka-hne- jee' ma' na-jnää' chaah' jeh' ja- mah' na-jngëeyh-.

¿Hee- ba' jmee' dsa-juu' chaah' jeh' kih' hi- høø- ta' kiyh', laah' hnäh'? 16 Lloo- dsa-juu' jeh' mah' mi-llaay' hi- jmee- ta' ja- mah' tooyh- goo- jñah' hi- jmee' ta' kiyh' –ga- jäh' Jesús.

Ma' ga- nuu' lä- jëë- dsa- he' juu' ja-, ga- jäh':

–¿Sa- wa' kwa' Dio jwë' jmeen' lä- ja-!

17 Ma' cheh' Jesús jëë- lä- jëë- dsa- he' mah' ga- siyh-:

–¿Hee- hnøø' jäh- he- na- si- lä- la-?:

Ja- ba' kuu' he- sa- ga- tih' dsë' të- hyah-, he- ja- ba' ga- jä' lä- koo- mi- kuu' he- kye- dsa- to- në' kih' koo- hne' juuh-.

18 Lä- jëë- hi- täh- në' kuu' ja-, hi- he' chu- jøø- jmi-ngo' kih'. Hi- wa- ra- ga- toh' kuu' ja- në' kih' dsa-, jleeyh' go-te-.

19 Lä- jëë- jmi- dsa- kaah' he' kyaah' ta- jwoh' kya- ley hnøoy' ma' saayh' Jesús hor- ja-, jëeh' ga- tah' dsëy' he- ga- hlëeh' Jesús kiyh' kyaah' juu' na- hmää' ja-. Pero ma' gayh- dsa-.

Kwaat~ kih' ku'sih-

(Mt. 22:15-22; Mr. 12:13-17)

²⁰ He-ja- ga' chee' dsa-kaah' he' ko-llaa' dsa- hi- na'kii' juu'. Hi- he' ma' jmaa~ hñii' lä'koo- hi- lluu'. Lä' taa' ga' ga' jmeey' ha- lä' jee' ma' kaah' juu' kih' Jesús mah' ma' hñiy' kiyh' kyaah' dsa-ta'. ²¹ Lä'ja-, ga'ngiiy' juu' kiyh':

—Ta-jwoh', ñe' jnääh' hne- hlëeh' kwee- ma' kwah- juu'. Sa' cha- kwaat~ kyeh' ha- lä' laa' lä'jaa- lä'jaa- dsa-. Hne- jwiih' dsa- kyaah' ju'dsoo' jmah' ba' ha- lä' la' jwë' kih' Dio. ²² ¿Ha- lä' jawah' hne-, che' llu' mi'hmaah' jne' ku'sih- kih' dsa-ta' César o sa' llu'?

²³ Pero kyuuh~ ba' Jesús may~ kih' dsa- he', he-ja- ga' siiyh':

—¿He-la' kah- hnäh' dsën-? ²⁴ Heeh' da' jnä' koo- kuu'. ¿Hii- kih' heeh- too- la-? ¿Hii- kih' jmi- na-sii- la-?

Mah' ga'jäh' dsa- he' siiyh' Jesús:

—Kih' César ba' na-.

²⁵ He-ja- ga'jäh' Jesús siiyh':

—He- la' kih' César, kwëeh' ba' César. He- la' kih' Dio, kwëeh' ba' Dio he- la' kih'.

²⁶ Ni' miih- sa' ga'jnøøyh' ha- lä' jee' ma' kaah' juu' kih' Jesús to'lo- nē' lä'jēē- dsa-. Koo- ga'taayh' jēē- dsayh- ba' kyaah' juu' he- ga'jeeh- Jesús kiyh' mah' ga'jäy' ti'sih' go-te~.

Ga'ngii' dsa- juu' ha- lä' le' wa'ra- ga'tē' jee' lä'jiih' hi- na'juu'

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ Lä'ja- ga'lla-nää' ko-llaa' dsa- saduceo jee' ma' cheh' Jesús. Dsa- he', sa' ma' jmeey- dsoo' he-

lä⁺jiih' dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu'. Mah' ga⁺ngii' dsa⁻ he'
juu' kih' Jesús. ²⁸ Ga⁻jäh':

—Ta⁻jwoh', Moisé ga⁺sii' jnän` kyaah' juu' la⁻.
Wa⁻ra⁻ ga⁻juu' jaa⁻ dsa⁻ñuu^h hi⁻ sa⁻ chaa⁻ joo',
dsa⁻ñuu^h øøh' hlii' he', lle` kih' tääy⁺ dsa⁻më'
mah' lä⁺chaa⁻ jooy' hi⁻ lee' kwaat[~] kyaa' hlii'
øøyh⁻. ²⁹ Ma' laa' gye^e' dsa⁻ñuu^h jaa⁻ ba'
cho⁻jmiiy⁻. Hi⁻ to⁻në' he' ga⁻kaa' dsa⁻më' pero
chah' ba' ga⁻juuy'. Sa⁺ ga⁻lä⁺chaa⁻ jooy'. ³⁰ He⁻ja⁻
jee' ga⁻të' uu' dsa⁻ñuu^h øøyh⁻, ga⁻kaa' dsa⁻më'
he'. Ja⁻ba' lä⁻ja⁻ ga⁻juuy', sa⁻ ga⁻lä⁺chaa⁻ jooy'.
³¹ Jee' ga⁻të' uu⁻ dsa⁻ñuu^h øøyh⁻, ga⁻kaay'
dsa⁻më' he'. Ja⁻ba' lä⁻ja⁻ lä⁻jëë⁺ gye^e' dsa⁻ñuu^h
ga⁻kaa' dsa⁻më' he' hi⁻ ga⁻juu' lä⁻jëë⁺ gye^e'
dsa⁻ñuu^h he'. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ga⁻lä⁺chaa⁻ joo'. ³² Jee'
ga⁻dsaa' go⁻te[~], ga⁻juu' hñii' dsa⁻më' ka⁻läh'.
³³ Wa⁻ra⁻ ga⁻të' jee' lä⁺jiih' hi⁻ ma⁻na⁻juu', çhi⁻
jaa⁻ kih' jee' lä⁻jëë⁺ gye^e' lee' kyaa' dsa⁻më' he'?
Jëeh', ga⁻lä⁻jëë⁺ gye^e' ba' ga⁻lä⁻kyaa^h —ga⁻jäh'
dsa⁻ saduceo siiyh⁺ Jesús.

³⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu' kiyh', ga⁻siiyh⁺:

—Dsa⁻më' dsa⁻ñuu^h jee^y gooy⁻ ta⁻ko⁻jiih'
chaa^y jmi⁻gyuu⁺ la⁻ ba'. ³⁵ Pero lä⁻jëë⁺ dsa⁻
hi⁻ laa' kwaat[~] lä⁺jiih' jee' kih' hi⁻ na⁻juu' mah'
dsa⁻taayh[~] jmi⁻gyuu⁺ hmëë', jee' ja⁻ ni⁻ jaa⁻
dsa⁻më' dsa⁻ñuu^h mo⁻so⁻ jee^y gooy⁻. ³⁶ Ni⁻
mo⁻so⁻ juuy' ka⁻läh', lee^y kwee⁻ lä⁻ko⁻ angele.
Lä⁻llu' he⁻ lä⁺jiiyh' he⁻ja⁻ lee^y joo' Dio ba'. ³⁷ Hi⁻
lä⁻kye⁻ Moisé ga⁻mi⁻jnää⁻ jnän` he⁻ lä⁺jiih' dsa⁻
jee' kih' hi⁻ na⁻juu'. Jëeh', lä⁻ ma' ga⁻sii' Moisé
lä⁻ko⁻ ga⁻la' kiyh' jee' ma' chih' chaah' too' ja⁻,

ga⁻tëëyh¹ Dio lä⁻la⁻: “Dio kyaa¹ Abraham, Dio kyaa¹ Isaac, Dio kyaa¹ Jacob.” ³⁸ He⁻ ga⁻jäh⁷ lä⁻ja⁻, sa⁻ na⁻juu¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän¹ he⁷ kih¹ Dio. Jëeh⁷ Dio jnän¹ laay¹ Dio kyaa¹ hi⁻ na¹jiih⁺ ba¹.

³⁹ Ko⁻llaa¹ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley ga⁻jäh⁷ siyh⁺:

—Llu¹ ba¹ he⁻ ma⁻jäh⁷ na⁻, Ta⁻jwoh¹.

⁴⁰ Ja⁻ jiih¹ mo⁻so⁻ ga⁻tuu⁻ dsëy¹ ma¹ngii¹ gyih¹ juu¹ kih¹ Jesús.

Hi⁻ kih¹ ja¹ hi⁻ laa¹ Cristo

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Mah¹ ga⁻jäh⁷ Jesús siyh⁺:

—¿Ha⁻ lä⁻ la¹ he⁻ jäh⁷ dsa⁻, Cristo laa¹ sa¹ju⁻ kih¹ David? ⁴² He⁷ ba¹ hñii¹ David ga⁻si¹ juu¹ la⁻ në¹ je⁻ kih¹ Salmo:

Ga⁻jäh⁷ Dio ga⁻siyh⁺ Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺:

“Na¹ jwoo¹ ra⁻llu¹ kin⁻ la⁻,

⁴³ lä⁻jiih¹ lloo[~] jmi¹ llaan⁻ hi¹ tiih¹ lä⁻jëë⁺ hi⁻ na⁻høøh¹ kyah¹.”

⁴⁴ ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ laa¹ Cristo sa¹ju⁻ kih¹ David ga⁻ja⁻, cher¹mah¹ hñii¹ David ga⁻jäh⁷ kih¹ Cristo: “Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺?”

Ga⁻jiih¹ Jesús kih¹ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Lä⁻ ma⁻nuu¹ ja⁻ lä⁻jëë⁺ hi⁻ tääh¹ jee¹ ja⁻, ga⁻jäh⁷ Jesús siih⁺ discípulo kyaay¹:

⁴⁶ —Leeh⁻ hnäh⁷ kyaah¹ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley. Peer⁺ tih[~] dsëy¹ ngëy¹ jee¹ kih¹ dsa⁻ kyeyh¹ hmiih⁻ kyoo⁻, hnøøy¹ jmee¹ dsa⁻ Dio kiyh¹ cha¹jwë¹ jiih⁻. Hi[~] tih[~] dsëy¹ gyay⁻ to⁻në¹ hma⁻sii[~] neh⁻ gwah⁻ mäh⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁷ jee¹ dsa⁻taah¹ dsa⁻ kuh⁻hih[~].

⁴⁷ Hwëëy[~] dsa⁻më⁷ hñii¹ cha¹neh⁺ kih¹, ki⁻wëë⁷

dsa-taayh` ngiiy` kiyh¹ kih¹ Dio ha- jee' jëe' dsa-
kiyh¹. Pero cha-ga'miih- wii' heeh¹ Dio dsa- hi-
jmee- lä-ja-.

21

Na'ka- dsa-më' hñi' kuu' cha'në' Dio
(Mt. 12:41-44)

¹ Ma' cheh' Jesús jëe~ ha- lä+ ma' jmee+ dsa-
cha- kuu', tooyh- kuu' neh+ wii' kih¹ gwah+. ² Ga-jëëy¹ ka-läh' jaa- dsa-më' hñi' hi- tä-ñee'
go-te~, ga-tooyh- to¹ ñe¹ nøø' he- sa+ kyee' ni
miih-. ³ He-ja- ga-jäyh':

—Ma-ra+ ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', dsa-më' hñi'
la- tä-ñee', ma-kway' cha-ga'miih- lä-koh' ga'
jee' lä-jëë+ hi- cha- kuu'. ⁴ Jëeh' lä-jëë+ hi-
oo+ ma-kwëeh¹ Dio miih- he- dsa-chaa' kiyh¹,
pero dsa-më' hñi' la-, ma-ke+ tä-ñeey', ma-kway'
lä-koh' te¹ kuu' he- cha- kiyh¹ he- kyaah' ma' lay'
he- jmee+ bii¹ kiyh¹ —ga-jäh' Jesús.

Lloo- koo- jmi' hla' gwah+ jmh+
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Ma' tääh' ko-llaq' ma' lla+ juu' kih¹ gwah+ ha-
lä-ko- na'hñaa¹ ma' la' kuu' he- ma' na- chuh+ hi-
ma' na- lii' kyaah' lä-jë+ he- ma' dsa-ka+ dsa- kih¹
Dio. He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

⁶ —Lä-jë+ he- jëeh' hnäh' na-, lloo- koo- jmi' ni
koo- mi'kuu' sa+ jä¹ na- chuh+ në' kih¹ øøh-. Lä-jë+
ba' soh'hla¹.

Joh' nëe' sa' jmee' lii' jaa' ja- ga' llaq' jmi- gyh+
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

7 He-ja- ga-ngih' dsa- he' juu' kiyh', ga-jäyh' siyh':

—Ta-jwoh', ¿lih' ba' le' he- hlëeh' na-? ¿Hee- lii' jmee' wa'ra- ya-jäh' lä-te' juu' na-?

8 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Hnøø' leeh' hnäh' mah' ni' jaa- sa' mi-gaa' hnäh'. Jwëë' dsa- ya-nää' hi- ka' nē' kin', jäyh' siyh' hnäh': “Jnä' he' laan' Cristo hi- ma-chee' Dio.” Hi' jäyh': “Ma' ngoo' ga-tē' jmi'.” Pero ta' go-nää' hnäh' kaah' kiyh'. 9 Ga' ma-nuuh- hnäh' cha- hnii- ta' la' ta' jnø', ta' jøøh' hnäh' hñaaah'. Jëeh', jmee' bii' le' lä-ja- to-nē'. Pero ja' lä-chah' ja- llaa' jmi-gyuu'.

10 Ngoo' bih' hlëeyh':

—Tee' dsa- hi- chaa- koo- hwa' kyaah' jyoh' hwa', hi' tee' dsa-ta' kyaah' jñah' dsa-ta'. 11 Jeh' wii' jwërte hwa', ja- he- koo- jee' jwii- jëe' dsa- hoo' hi- lä-cha- dsoo' he- dsa-kwah'. Jmee' goo- jwërte, hi- ha- koh' lii' sa' jmee' gyuu' jmi-gyuu'.

12 Jää' ja- ga' le' lä-jē' he- hlëeh'n' la-, saah' dsa- hnäh', jmeeyh' hnäh'. Jääy' hnäh' neh' gwah' kiyh', taayh' hnäh' neh-ñe', dsa-jääy' hnäh' cha'nē' dsa-ta' kaah' kwaat' kin'. 13 Jee' tääh' hnäh' dsa-ngëeh' hnäh' lä-ja-, ma-ja- la' jmi' kyah' hnäh' he- kwah' hnäh' ju'dsoo' kin'. 14 Koo- hä' ba' lla' hoh' hnäh' he- sa' jmeeh' hnäh' huudsē- ha- lä' hlëeh' hnäh' he- kyaah' lääh' hnäh' hñaaah', ga' ma-tääh' hnäh' cha'nē' dsa-ta'. 15 Jëeh', jnä' ba' kwan' juu' he- hlëeh' hnäh' kyaah' cha-miih- huudsē- llu'. Lä-ja- lä-jëe' hi- na-høøh' kyah' hnäh' sa' leeyh' hnäh' kyaah' ma-la' juu' he-

hlëeyh⁺. 16 He^z ba' maa` tää' kyaah¹ hnäh^z hnüy¹ kyah¹ hnäh^z, lä`ja⁻ ka`läh^z øøh¹ hnäh^z, hi⁻ chaa⁻ kyaah¹ hnäh^z, ome⁻ kyaah¹ hnäh^z. Lä`jiih¹ jngëeyh¹ ko`llaa¹ hnäh^z. 17 Ga`lä`jëë⁺ ba' jmee¹ na`høøh¹ kyah¹ hnäh^z kwaat[~] kin⁺. 18 Pero ni⁺ koo⁻ jñu⁻ leh¹ hnäh^z sa⁻ dsa`hi¹. 19 Wa' kwëeh¹ hoh^z hnäh^z mah¹ lä`ja⁻ lääh^z hnäh^z.

20 'Wa`ra⁻ ga`jëeh¹ hnäh^z ma`tääh¹ hløø^z lä`ku¹ lä`jii¹ kih¹ Jerusalén, ma`ja⁻ lä`ñeh^z hnäh^z ma`lloo¹ jmi¹ jee¹ hee^z go`te[~] jee¹ jwi¹ ja⁻. 21 Jmi¹ ja⁻ lä`jëë⁺ hi⁻ tääh¹ hwa¹ Judea wa' kyuu¹ ta⁻ moh^z. Hi⁻ tääh¹ jee¹ jwi¹, wa' kyuu¹. Hi⁻ hi⁻ tääh¹ jee¹ nuu⁻ kih¹, ta⁻ wa' lla`näay^z cha`neh⁺ kiyh¹. 22 Jëeh^z, ma`ja⁻ dsëë¹ jmi¹ teeh⁻ Dio jwi¹ kih¹ dsa⁺, mah¹ lä`te¹ lä`jë⁺ juu¹ he⁻ ma`na`si⁻. 23 Peer⁺ jwi¹ dsa`më^z hi⁻ kyaa⁻ gyuu⁻ jmi¹ ja⁻ hi⁺ lä`ja⁻ hi⁻ jää⁺ gyuu⁻ sëh^z ka`läh^z. Ha⁻ koh^z wi^z sa⁻ jëë¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa¹ Judea, heeh¹ Dio wi^z jwërte dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ Jerusalén. 24 Ko`llaa¹ jngëeh¹ dsih^z kyaah¹ ñe¹. Hi⁻ jñah^z ko`llaa¹ jää¹ dsih^z na`hñuuy⁻ ta⁻ jee¹ jyoh¹ jwi¹. Lä⁺ të⁻ dsë¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu jmeey¹ kih¹ dsa⁻ chaa⁻ Jerusalén lä`jiih¹ dsëë¹ jmi¹ he⁻ lle¹ kiyh¹.

*Wa`ra⁻ ga`të^z jee¹ jäh^z Hi⁻ ga`lëë¹ ngo¹
(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)*

25 'Ja⁻ ga' jmee¹ lii[~] në¹ hyoo⁻ në¹ sih⁻ jee¹ hëë⁻ nuu^z, mah¹ në¹ hwa¹ la⁻ sa⁻ ñe⁻ dsa⁻ he⁻ jmee¹ wa`ra⁻ ga`nuuy^z tooh[~] mi¹h^z jmi⁻ñeeh⁻ wa`ra⁻ ga`hluh¹ wi^z jwërte. 26 Lä`jiih¹ sa`hlaa¹ dsa⁻ hwa¹ lä`goyh⁺. Jmeey¹ hu¹dsë⁻ he⁻ ba⁻ le^z kiyh¹ wa`ra⁻ ga`jëëy¹ sa`jeh[~] lä`jë⁺ he⁻ cha⁻ gyuu¹. 27 Ja`ga⁻

jëëy' Hĭ-ga⁻lëë'ngo' la- hĭ- jäh' gy^{uuh}' jee' jniĭ' kyaah' cha⁻miih⁻ be', laay' jøøh' go⁻te'. ²⁸ Wa'ra-ga⁻løø' dsa⁻la' lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻, ja⁻ kwah⁻ hnäh' be', chaah⁻ hnäh' hñaaah'. Jëeh', miih⁻ ga' hnøø' lääh' hnäh' ma'ja⁻.

Juu' na-hmää' kih' chaah' higo

²⁹ Hi⁻ ga⁻jäyh' siyh⁻ juu' na-hmää' lä⁻la⁻:

—Jëë⁻ da⁻hnäh' ha⁻ lä⁻la' kih' chaah' higo kyaah' jyoh' chaah' hma⁻. ³⁰ Wa'ra-ga⁻løø' dsa⁻hyo⁻ sa⁻jih' kih', ma⁻ñeh' hnäh' he⁻ ma⁻ngoo' ga⁻të' jii⁻ jma' ba' ja⁻. ³¹ Ja⁻ba' lä⁻ja⁻ hnäh' ka⁻läh', wa'ra-ga⁻jëeh' hnäh' dsa⁻la' lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻jwahn' la⁻, wa⁻ lä⁻ngëeh' hnäh' he⁻ ma⁻ya⁻jäh' jee' jmee' Dio hih' jnä⁻hä'.

³² Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo' jwëëhn⁻ hnäh', sa⁻ llaa⁻ dsa⁻ chaa⁻ na⁻ ta⁻ko⁻ jiih' sa⁻ ga⁻ ma⁻lä⁻te' lä⁻jë⁻ he⁻ jäh' juu' la⁻. ³³ Ngëë' ba' lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ gy^{uuh}' hwa', pero juu' kin⁻, lä⁻ ma⁻cha⁻ ja⁻ba'.

³⁴ 'Hnøø' hääh' hnäh' hñaaah'. Ta⁻ kwa⁻ hnäh' jwë' lä⁻hweh⁻ tuh⁻hoh' hnäh' kyaah' he⁻ hliih' he⁻ jøø' kyah' hnäh', he⁻ lla⁻heeh⁻ hnäh', he⁻ kye⁻hnäh' cha⁻miih⁻ h^{uuh}dsë⁻ he⁻ ga' hnøø' kyah' hnäh' jmi⁻gy^{uuh} la⁻. Le' ga⁻ che⁻ ni⁻ sa⁻ leeh' hnäh' wa'ra-ga⁻lä⁻te' jmi⁻ja⁻. ³⁵ Jmi⁻ja⁻ le' lä⁻koø⁻ sa⁻lä' he⁻ jlë' ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hĭ- tääh' lä⁻kaa⁻ hwa'. ³⁶ Ta⁻ gwii⁻ hnäh' ja⁻, ngii⁻ hnäh' kih' Dio ko⁻lla⁻jiih⁻ mah' lä⁻ja⁻ lääh' hnäh' kih' lä⁻jë⁻ he⁻ wii⁻ he⁻ ja⁻ ja⁻, hi⁻ tëeh' hnäh' go⁻taah' hnäh' cha⁻në⁻ Hĭ-ga⁻lëë'ngo' la⁻ —ga⁻jäh' Jesús.

³⁷ Ta⁻la⁻ jmi⁻ma' kway⁻ juu' jee' chih' gwah⁻. Hi⁻ ta⁻la⁻ hwë' ma' go⁻hëëy' ma' dsaayh⁻ ta⁻ moh' he⁻

chee- Olivo. ³⁸ Ta-la- tiih- ma' dsa-naa' jwee' dsa-
jee' chih' gwah- ma' dsa-nuu' juu' he- kway-.

22

Ma' hnooh- dsa- ha- la- jee' ma' saayh' Jesús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

¹ Ma-ngoo' ga-të' jmi' he- kuh- dsa- judiu
he-ni' he- sa- kyaah' levadura, ja-ba' jmi' ja-
kuh- dsa- he' borrego mah'. ² La-jëe' jmi-dsa-
kaah' kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley, ma' hnooyh- ha-
la- jee' ma' jngëeyh' Jesús jee' sa- jëe' dsa-, jëeh' ma'
gayh- dsa-.

³ Mah' ga-he' Tana' neh- tuh-dsë' Juda hi-
ma' tëeyh- Iscariote. Hi- he' ma' laa' jaa- jee'
la-jëe' gya-tuu' apóstole kyaa' Jesús. ⁴ He- ja- ñeey'
na-hlëeyh' jmi-dsa- kaah' kyaah' juu' hløø' hi- ma'
høø' gwah- ja-. Ga-llay' juu' kyaayh' ha- la- ngëey'
Jesús. ⁵ Peer- ga-la- chaa- llu' dsa- he', he- ja-
ga-jiyh' kuu' kih' Juda. ⁶ Ga-heeh- ba' Juda juu'
ja-. He- ja- ga-hnooyh- ha- la- jmeey' mah' ngëey'
Jesús jee' sa- jëe' dsa-.

*Ga-jmee' Dsa-jøøh' jnän' ma-nuu' kyaah' ga-hiyh'
juu'*

*(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co.
11:23-26)*

⁷ Ma' tääh' dsa- judiu jmi' kuyh- he-ni' he-
sa- kyaah' levadura, ma' ga-të' jmi' he- jngëeyh'
borrego mah' hi- kuyh- hwë' ma' të- jmi' ja-.
⁸ He- ja- ga-jmee' Jesús mada- kih' Pee' kyaah' kih'
Jwaa-, ga-jäyh' siyh-:

—Go⁻nää' hnäh' go⁻mi'llu` hnäh' jee' kyehn' bor-rego mäh'.

⁹ —¿Ha⁻ jwah' mi'llu` jnääh' ma⁻n^{uu}? —ga⁻jäh' discípulo he' sⁱⁱyh⁺.

¹⁰ —Wa⁻ra⁻ ga⁻taah` hnäh' jee' jwii⁻ juuh⁻ oo⁺, jeeh⁺ hnäh' jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ kii⁺ koo⁻ mi⁺'dsuu' na⁻kah' jmi⁺. Ja⁻lla⁻lleh⁻ hnäh' kaah' kiyh' lä⁻jiih' dsa⁻hey' cha⁻neh⁺. ¹¹ Jee' dsa⁻hey' ja⁻, jwiih' hnäh' dsa⁻juu⁺ hne': "Lä⁻la⁻ jäh' Ta⁻jwoh' sⁱⁱyh⁺ hne⁻. ¿Na⁻ jee' hne' jee' le' kyeh' jnääh' borrego mäh' kyaah' discípulo kyaan⁺?" ¹² Hi⁻ he' heeh' hnäh' jee' ga⁻tē' to⁺ jwēē⁺ hne' jee' cha⁻ koo⁻ jee' he⁻ ma⁻na'llu. Jee' ja⁻ mi'lluh` hnäh' ma⁻n^{uu} jnän⁻ —ga⁻jäh' Jesús sⁱⁱyh⁺.

¹³ Ga⁻lla⁻nää' ba' discípulo he' jee' ja⁻ hi⁺ ga⁻la⁺ ba' lä⁻koo⁻ ga⁻jäh' Jesús sⁱⁱyh⁺. Mah' ga⁻mi'lluy' ma⁻n^{uu} he⁻ kuyh⁺.

¹⁴ Ma' ga⁻lloo⁺ hor[~] kuyh⁺, ga⁻gya⁻ Jesús nē' mes[~] ko⁻jøh' kyaah' apóstole kyaay⁺. ¹⁵ Mah' ga⁻jäh' Jesús sⁱⁱyh⁺:

—¿Ha⁻ koh' sa⁺ hee' dsen⁺ kuhn` ma⁻n^{uu} lä⁻ ko⁻jøh' kyaah' hnäh', jää⁺ ja⁻ga⁻ jēen⁻ wii⁺! ¹⁶ Ma⁻ra⁺ ju'dsoo' jwēēhn[~] hnäh', mo⁻so⁺ kuhn` ka⁻läh' ma⁻n^{uu} lä⁻ lä⁻jiih' lloo[~] jmi⁺ he⁻ kuhn` ka⁻läh' jee' jmee⁺ Dio hih⁺.

¹⁷ Mah' ga⁻kay⁺ kyaah' he⁻ ma⁺ haa' jmi⁺ mi⁺'jēh', ga⁻kway' ti'hmaah' kih' Dio mah' ga⁻jäyh⁺:

—Kye⁻ kyaah' la⁻ mah' hi⁺ hnäh' ma⁻ miih⁻ ga⁻lä⁻jēē⁺ hnäh'. ¹⁸ Jēēh', mo⁻so⁺ huhn` ka⁻läh' jmi⁺ mi⁺'jēh' ma⁻ää⁻, lä⁻jiih' løø⁺ Dio jmee⁺ hih⁺ jnä⁺hä⁺.

19 Ja-ga ga-kay' he-niih', ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio mah' ga-ti' ga-llooyh', ga-jäyh':

—He-la-na-jmi-ngo' kin'. He-llu' kyah' hnäh' kwan` hñiin' juun'. Kuh' hnäh' hi' ja-jmeeh' hnäh' lä-na-mah' lä-dsooh~ hoh' hnäh' kin'.

20 Ma-la ma-goh~ ma-nuuh', ja-ba' lä-ja-ga-jmeey' ka-läh', ga-kay' wa'kyaah' mah' ga-jäyh':

—He-la-na-jma-kin' he-tuuh' kyah' hnäh' hi' kyaah' jma-kin' la-jmee' Dio koo-hmooch' hmee'.

21 Pero hi-ngëe' jnä' ja'goo- dsa-hñaa- dsë', hij' ma-kye- ma-goo- ko-jøh' kyaah' kin' në' mes~ la-. 22 Ma-ra' ju'dsoo', Hi-ga-lëe' ngo' la-le' kiyh' lä-koo- lle' kih' ba', pero jwih~ dsa-nuuh- hi-ngëe' jnä' kih' dsa'.

23 Ja-ga ga-tayh` ngiiy' juu' kih' dsa-kyaayh', hij- na- hi-jmee' lä-ja'.

Ha-lä-hnøø' kih' hi-kye-në' kih' øøh' jne'

24 Hi' ga-ti- ga-chooy' juu' ka-läh', ma' jäyh':

—¿Hij- jaa- jee' lä-jëe' ka' në' kih' dsa-kyaah' jne'?

25 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Lä-jëe' rey hi- na-hñaa' kyaah' dsa-jmeey' hih' lä-të- dsëy' kih' dsa-kyaay'. Hi-jäh' dsa-kiyh', he-jmee- bih' llu'. 26 Pero hnäh' sa-ga-tëeh' hnäh' jmeeh' hnäh' lä-ja-. Lla- he-ja-, hi-jøøh' ga-jee' kyah' hnäh' hnøø' jmääy' hñiiy' jaa- hi-hwaa' ba'. Hi-kye- në' kyah' hnäh' hnøø' jmeey' lä-koo- jaa- hi-jmee' ta-he' ba'. 27 ¿Hij- laa-jøøh', laah' hnäh'? ¿Ché hi-gya' në' mes~, o hi-jmee' ta-he'? ¿Ja' hi-

gya' nē' mes~ ba' jøøh'? Pero jnä' laan' jee' kyah' hnäh' lä'koo- jaa- hi- jmee- ta'he' ba'.

²⁸ Hi- hnäh' laah' dsa- hi- ma-kwëeh' dsē' ko-jøh' kyaah' jnä' jee' ma-jëen~ wi'. ²⁹ He- ja- kwan' jee' jmeeh' hnäh' hih', lä'koo- ga-kwëeh' Täa' jnä' jmeen' hih'. ³⁰ Lä- ja- kuh'huh' hnäh' nē' mes~ kin- jee' jmeen' hih'. Hi- kwan' jee' go'taah' hnäh' jee' jmeeh' hnäh' hih' kih' lä-jëë- gya-to' nää' dsa- Israel.

Ga-jäh' Jesús he- hmä' Pee' juu' he- sa' kyuyy'
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Hi- ga-jäh' ka-läh' Dsa-jøøh' jnän':

—Simón, Simón. Ga-ngëë' Tana' hnäh' mah' kaayh' hnäh'. Jmeey' kyah' hnäh' lä'koo- jmee- dsa- hi- jwä~ mi'trigo jwë' nē' lle' mah' lleë' kyah' kih'. ³² Pero ma-ngiin' kyah' kih' Dio mah' sa- jeh' hoh'. Hi- hne-, wa-ra- ga-jëeh' kyaah' jnä', lle' kih' kwah' be' kih' lä-jëë- øøh' mah' wa-lla-nää' bih' ta- cha'nē'.

³³ He- ja- ga-jäh' Simón:

—Dsa-jøøh' kyaan', ma-lla- dsen- he- niin' neh-ñe'. Hi- ja- ma-la- koo- niin' neh-ñe', lä'kye- he- juun' ko-jøh' kyaah' hne- ma-lla- dsen'.

³⁴ He- ja- ga-jäh' Jesús siiyh' Pee':

—Jwëehn~ hne-, ja-ba' na', jää' ja-ga' hooch' chaah' dsoo', hne- ma-të' hnë- jiih' ma-hmäh' juu' he- sa- kyuyh' jnä'.

Lloo~ koo- jmii' jëë' dsa- wi'

³⁵ Mah' ga-siyyh' lä-jëë':

—Lä- ma' ga-cheen- hnäh' na'kwah' hnäh' juu', sa- kyeh' hnäh' hmih-tuh-, ni- sa- kyeh' hnäh'

kuu', ni⁺ loo⁻ he⁻ tooh¹ hnäh^ʔ tih^ʔ hnäh^ʔ, ¿che' cha⁻
he⁻ ga⁻lä⁺hnø¹ kyah¹ hnäh^ʔ ma'ja⁻?

—Ni⁺ koo⁻ —ga⁻jäh^ʔ lä⁺jë⁺.

³⁶ He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʔ siyh⁺:

—Pero na¹, hi⁻ cha⁻ hmih⁻tuh⁻ kih¹, wa' kyey^ʔ
ba'. Lä⁺ja⁻ ka⁻läh^ʔ kuu'. Hi⁺ hi⁻ sa⁺ cha⁻ ñe⁺tuuh⁻
kih¹, wa' hñiy^ʔ hmih⁻lloo^ʔ kiyh¹ mah¹ wa' läy^ʔ koo⁻.

³⁷ Jwë⁺hn⁻ hnäh^ʔ, jmee⁻ bii¹ lä⁺te¹ kin⁺ he⁻ na⁻sih⁻
lä⁺la⁻: “Jmää¹ dsa⁻ jnä⁻ kwaat⁻ he⁻ laan¹ lä⁻koo⁻
jaa⁻ hi⁻ ää⁻ dsoo^ʔ.” Jëeh^ʔ, he⁻ ma⁻na⁻sih⁻ kin⁺
ma⁻ra⁻ he⁻ lä⁺te¹ ba'.

³⁸ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh^ʔ lä⁺jëy⁺:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺. Cha⁻ ba' to¹ ñe⁺tuuh⁻.

Mah¹ ga⁻jäh^ʔ Jesús siyh⁺:

—Lee⁺ ba' ma⁺la⁺ he⁻ na⁻.

Ñee' Jesús Getsemani na' chuuy' kyaah' Dio
(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Lä⁺chah^ʔ ja⁻ ya⁻hë⁺ Jesús. Hi⁺ lä⁻koo⁻ ma⁺
tëy⁺ jmeey⁺, ngooy¹ ta⁺ moh^ʔ he⁻ chee⁻ Olivo. Hi⁺
ga⁻nää¹ discípulo kyaay¹ chaä¹ kaah⁻ kiyh¹ ta⁺ ja⁺.

⁴⁰ Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻tëy^ʔ moh^ʔ ja⁻, ga⁻siyh⁺ discípulo
kyaay¹:

—Ngii^ʔ hnäh^ʔ kyah¹ hnäh^ʔ kih¹ Dio mah¹ sa⁺ kaah¹
hi⁻sa⁻llu¹ hnäh^ʔ lä⁺ hyoh⁻ dsë¹.

⁴¹ Ga⁻lä⁻øøy^ʔ lä⁻koo⁻ ^{uu^ʔ} jwä⁻ dsa⁻ koo⁻ mi⁺
'kuu¹. Mah¹ ga⁻juuyh¹ jney^ʔ, ga⁻løøy¹ ngiiy⁺ kiyh¹.

⁴² Ga⁻jäh^ʔ:

—Cher¹ mah¹ hnooh⁻ Tää¹, lää⁻ jnä⁻ kih¹ he⁻ wii^ʔ
he⁻ jëen⁻ na¹. Pero sa⁺ wa¹ le^ʔ lä⁺ hnoon¹ hñiin⁺. Wa¹
le^ʔ lä⁺ hnooh⁻ hñaa¹ ba'.

43 Gaˉllaˉ s̄ēh` jaaˉ ángel hiˉ jaˉ gyuuˉh' chaˉnēy' hiˉ gaˉkwaˉ' beˉ' kiyh'. 44 Lãˉkooˉ maˉ' gyay' jēēyˉ wiiˉ', chaˉ gaˉmiihˉ maˉ' ngiiyˉ kiyh'. Peerˉ kahˉgaaˉ tooh' jmiˉllooˉ kiyh' heˉ maˉ' tuuˉ lãˉ gaˉtē' hwaˉ' heˉ laˉ lãˉkoh' jee' tuuˉ jmaˉ.

45 Maˉ' gaˉnooyˉ jee' maˉ' gyay' ngiiyˉ kiyh', ngooy' jee' maˉ' tãäh' discípulo kyaay'. Gaˉ jēēy' naˉsaaˉ' naˉgwiiyˉ, jēēh' gaˉhwaay' heˉ tiˉmeehˉ dsēy'.

46 Mah' gaˉsiyhˉ:

—¿Heˉ laˉ naˉgwiihˉ hnäh'? Nooˉ hnäh', ngiiˉ hnäh' kyah' hnäh' mah' saˉ lehˉ heˉ hliih' hnäh'.

Gaˉsaayh' Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

47 Cheh' gaˉ Jesús hleēhˉ maˉ' gaˉllaˉ nãä' jwēē' dsaˉ. Hiˉ gaˉlloo' hiˉ maˉ' cheeˉ Juda, jaaˉ jee' lãˉjēēˉ gyaˉtuu' discípulo, hiˉ maˉ' jãäˉ dsaˉ heˉ'. Ngooy' chuhˉ kih' Jesús mah' gaˉchuyh' kiyh'.

48 Heˉ jaˉ gaˉjäh' Jesús siyhˉ:

—Juda, ¿cheˉ heˉ hnaahˉ jnäˉ' laˉ heˉ maˉ chuhˉ kinˉ mah' ngēēh' jnäˉ' heˉ juun'?

49 Lãˉ jēēˉ hiˉ maˉ' tãäh' kyaah' Jesús, maˉ' gaˉ jēēy' heˉ kih' jaˉ heˉ yaˉ nãä' dsaˉ, heˉ jaˉ gaˉjäh' siyhˉ:

—Dsaˉ jøøh', ¿cheˉ taˉ jnääh' kiyh' kyaah' ñe'?

50 Jaaˉ discípulo heˉ', gaˉ jmeey' dsoo' kih' jaaˉ mozˉ kyaaˉ' dsaˉ jøøh' kyaaˉ' jmiˉ dsaˉ, gaˉ kuy' loˉ gwayˉ raˉ lluu'. 51 Mah' gaˉjäh' Jesús siyhˉ:

—Maˉ leeˉ koˉ naˉ. Moˉ toˉ kaahˉ.

Gaˉ sooyh' loˉ gwaˉ mozˉ heˉ', mah' gaˉ miˉ hläy'.

52 Jaˉ gaˉ gaˉjäh' Jesús siihˉ lãˉ jēēˉ hiˉ yaˉ nãä' yaˉ chaayhˉ, lãˉ jēēˉ jmiˉ dsaˉ kaah', lãˉ jēēˉ hløø' hiˉ maˉ høø' gwahˉ, hiˉ lãˉ jēēˉ dsaˉ gyuuˉh':

—¿Che' dsa-hii- jnä', mah' ma-ya-nääh' hnäh' kyaah' ñe' kyaah' hma-? ⁵³ Lä-jë- jmi' ma' hään' jee' kyah' hnäh' jee' chih' gwah' mah' sa' ga' chaah' hnäh' jnä'. Pero na' ma-cha- jwë' kyah' hnäh' jmeeh' hnäh' hih', jëeh' ma-të' hor~ jmee' hih' hi-hää' jee' na-hoo-.

Ga-hmä' Pee' juu' he- sa' kyuyy- Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ He-ja- ga-saayh' Jesús, ga-tëey- lä- ga-të- cha'neh- kih' dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa-. U- ba' ma' lle- Pee' kaah' kiyh'. ⁵⁵ To-dsaah' ho'hne- kiyh' ja-, ga-jëeh' dsa- je-, mah' ga-taayh' lä-ku' lä-ji- llooyh~ je-. Ja-ba' jee' ja- ga-gya- Pee' ka-läh' llooyh~ je-. ⁵⁶ Jee' ja- ma' hää' jaa- dsa-më' hi-ma' jmee' ta' jee' ja-. Ma' ga-jëey' Pee' gya' llooyh~ je-, ni' miih- sa' ga-kooy' nëy' ma' jëey~ Pee' mah' ga-jäyh':

—Hi- na- ka-läh' ma' ngë- kyaah' Jesús.

⁵⁷ Pero ga-hmä' Pee' juu', ga-jäyh':

—Dsa-më', sa' kyuyun- dsa- na-.

⁵⁸ Ko-hwëë' ja-ga', jñah' dsa- ga-jëey' Pee'. Mah' ga-siiyh-:

—Hne- ka-läh' laa' dsa- kyaay'.

Mah' ga-jäh' Pee':

—Jah-ha', ja- he' jnä' dso'.

⁵⁹ Ga-hya- ga-ko- hor~, jñah' ka-läh' ma' jmee- dsoo' juu' ja-, ma' jäyh':

—Sa' na-hee- go-te~, laay' jaa- hi- ma' jmee- ko-jøh' kyaah' Jesús. Jëeh', dsa- cha- Galilea ba-na.

⁶⁰ He-ja- ga-jäh' Pee':

—Dsa⁻ñuuh⁻, sa⁺ man⁺ he⁻ na⁻ hlëeh⁺.

Pero hlëeh⁺ gyih⁺ lä⁺ja⁻, lä⁺chah⁺ ja⁻ ga⁺hoo⁺h⁺ chaah⁺ dsoo⁺. ⁶¹ He⁻ja⁻ ga⁺jeeh⁻ Dsa⁻jøø^h jnän⁺ hñii⁺, ga⁺jëy⁺ Pee⁺. Ja⁻ga⁺ ga⁺lä⁺dsooh[~] dsë⁺ Pee⁺ juu⁺ kih⁺ Dsa⁻jøø^h jnän⁺, lä⁺koh⁺ ga⁺siiyh⁺: “Jää⁺ ja⁻ga⁺ hoo⁺h⁺ chaah⁺ dsoo⁺, hne⁻ ma⁻të⁺ hnë⁻ jiih[~] ma⁻hmäh⁺ juu⁺ he⁻ sa⁻ kyuu^h jnä⁺.” ⁶² Ja⁻ga⁺ ya⁻hëë⁺ Pee⁺ ta⁺ ka⁺hne⁻, ga⁺hooyh⁺ lä⁺jiih⁺ lla⁺ dsëy⁺.

⁶³ Dsa⁻ hi⁻ ma⁺ hää[~] Jesús ma⁺ mi⁻kwayh⁺, ma⁺ ki⁻jnaay[~]. ⁶⁴ Ga⁻løø⁺ dsa⁻ mo⁻nëy⁺ hi⁺ ma⁺ jnoo[~] dsa⁻ kiyh⁺, mah⁺ ma⁺ ngiiy⁺ juu⁺ kiyh⁺:

—Jäh⁺ da⁺ hii⁻ ma⁻ jnoo⁺ kyah⁺.

⁶⁵ Joh⁺ juu⁺ sa⁺ ma⁺ ba⁺ ma⁺ jnaayh⁻.

Na⁺jääy⁻ Jesús cha⁺në⁺ dsa⁻ta⁺ kaah⁺ kyaa⁺ dsa⁻ judiu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Ma⁺ ga⁺jnä⁺ ja⁻, ga⁺kuh⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻gyuu^h, kyaah⁺ dsa⁻kaah⁺ kyaa⁺ jmi⁻dsa⁻, kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley, na⁺jääy⁻ Jesús jee⁺ dsa⁻ñee⁻ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ta⁺ kyaa⁺ dsa⁻ judiu he⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁺ngii⁺ dsa⁻ he⁺ juu⁺ kiyh⁺, ga⁺siiyh⁺:

⁶⁷ —Chiih⁺ jnääh⁺, ¿ché⁺ hne⁻ he⁺ hi⁻ laa⁺ Cristo?

Mah⁺ ga⁺siiyh⁺:

—Cher⁺ mah⁺ ga⁺jwëëhn⁺ hnäh⁺ sa⁺ lä⁺heeh⁺ hnäh⁺ kin⁺. ⁶⁸ Hi⁻ cher⁺ mah⁺ hee⁻ juu⁺ ngiin⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺, sa⁺ jeeh⁺ hnäh⁺ kin⁺ ni⁻ sa⁺ lääh⁺ hnäh⁺ jnä⁺.

⁶⁹ Pero na⁺ ta⁺ cha⁺në⁺, Hi⁻ ga⁺lëë⁺ ngo⁺ la⁻ gya⁺ jwoo⁺ ra⁻llu⁺ kih⁺ Dio hi⁻ cha⁻ ga⁺lä⁺jë⁺ be⁺ kih⁺.

⁷⁰ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ ga⁺lä⁺jëë⁺ dsa⁻ he⁺:

—¿Ché⁺ laah⁺ hne⁻ Joø⁺ Dio ja⁻?

Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Hnäh' ba' ma-jäh' hnäh' jnä' he'.

⁷¹ Ja-ga' ga-jäh' dsa- he':

—¿He-la' hnääh' ga' jne' hi- jmee' ju'dsoo'? ¿Ja' ma-nuu' ba' jne' juu' kiyh'?

23

Ga-jää' dsa- Jesús cha'né' Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Lä-jëë' dsa- he' ga-noo- jee' ma' tääyh' mah' na-jääy' Jesús cha'né' Pilato. ² Ga-løøy' hniiy' kiyh', ma' jäyh':

—Ma-jëë' jnääh' kwee- ha- lä- jmee- dsa- la-, mi-gaay' dsa-goo- jnääh'. Jäyh' sa' le' mi'hmaahn' ku'sih- kih' rey to-né', hi- jäyh' laay' Cristo hi- laa' Rey.

³ He-ja- ga-ngii' Pilato juu' kiyh', ga-jäyh':

—¿Che' hne- he' dsa-jøøh' kyaa' dsa- judiu?

—Ma-jäh' ba' hne- —ga-jäh' Jesús siih'.

⁴ He-ja- ga-jäh' Pilato siih' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- hi- lä-jëë' ga' dsa-:

—Ni- miih- he- hlih' sa- ma-jnøøhn- kih' dsa-niih- la-.

⁵ Pero dsa-kaah' he' cha-ga'miih- juu' ma' hnooy- kih' Jesús, ma' jäyh':

—Hih' hi- na-, peer- ma'llay' hnii- kih' dsa-goo- jnääh' lä-kaa- hwa' Judea jee' ma' ngëy- kway- juu'. Ga-løøy' hwa' Galilea taayh- dsa- miih' lä-jiih' ma-jay- lä- ga-të' jee' jwii- la-.

Ga-jää' dsa- Jesús cha'né' Herode

⁶ Ma' ga-nuu' Pilato lä-ja-, ga-ngiiy' juu' kih' dsa-kaah', ga-jäyh':

—¿Che' ja-ba' hi' chaa' Galilea dsa' na'?

⁷ Ma' ga-lä' ñe' Pilato, dsa' chaa' Galilea ba' he', ga' cheey' kyaah' Herode hi' ma' laa' lle' moh' hwa' Galilea. Jëeh', ja-ba' jmi' ja' ma' gya' Herode jwii' Jerusalén. ⁸ Herode, ma' ga' jëey' Jesús ga' nòh' dsëy'. Jëeh', ma-lä' hi' hnøoy' jëey', kih' he' ma' nuuy- lä' jë' he' ma' jmee' Jesús kih' dsa', hi' hnøoy' ma' jëey' he' jmee' Jesús koo' he' juh-gaa'. ⁹ Ja' he' koo' juu' ga' ngii' Herode kiyh', pero ni' miih- sa' ga' jeeh- Jesús kiyh'. ¹⁰ Jee' ja' ma' tääh' ka-läh' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa' kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley. Hi' he' ma' tääh' koo' hwëh- hniy- kih' Jesús. ¹¹ He-ja' Herode kyaah' hlø' kyaay' ga' kaayh' lëe'. Hi' ga' kyeyh- Jesús koo' hmiih- na'hñaah' he' mi-kwayh' kiyh' ba' ja'. Mah' ga' cheey' ka-läh' cha'në' Pilato. ¹² Jmi' ja' ga-lä' jawah' Pilato kyaah' Herode, jëeh' hi' he' ma' na-häy' øy' jää'.

Ga'jä' juu' jngëeh' dsa' Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³ Ja-ga' ga'tëeh' Pilato lä' jëe' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- hi' lä' jëe' ga' dsa-ta', lä' kyë' dsa-jwii'.

¹⁴ Mah' ga' siih':

—Hnä' ma-ya-jääh' dsa-ñuuh- la- hi' jawah' hnäh' llay' hni- kih' dsa-gooh' hnäh'. Hi' ja-ba' cha'nëh' hnäh' ma-kan' ju'dsoo' kiyh'. Pero ni' miih- he' hlih' sa' ma-jnøohn- kih' dsa-ñuuh- la- he' kyaah' bääh' hnih'. ¹⁵ Lä'ja' Herode, sa' ma-jnøoyh- ni' koo' he' na-bäayh', he-ja' ma-cheey' ka-läh' ta' la'. Jee' na- ma-jëeh' hnäh', sa' cha- he' hlih' ma-jmee' dsa-ñuuh- la- he-

kyaah' ää- jmi' juuy'. ¹⁶ Heeh' jnih' wii' jää', ja- ga- lää' jnih'.

¹⁷ Ma' lle' kih' Pilato- he- lääy' jaa- hi- hää' neh' ñe' ma' tē- jmi'.

¹⁸ Pero lä-jjēē- dsa- he', koō- hä' ba' ga-løoy' tooyh~ miih', ma' jäyh':

—Jngēēh' go-te~ dsa- na-. Lää' Barrabá ba'.

¹⁹ Hi- he' ñee' neh' ñe' ' kwaat~ kih' he- ga-jngēēy' jaa- dsa- jee' ma' tee~ koō- nää' dsa- kyaah' dsa-ta'. ²⁰ Ma' hnøø' Pilato ma' lääy' Jesús, he-ja- ga-hlēēy' ka-läh' dsa- hi- ma' hni' he'.

²¹ Pero dsa- he' cha-ga'miih- miih' ma' tooyh~, ma' jäyh':

—Tääy' dsoh' hma-cru-. Tääy' dsoh' hma-cru-.

²² Ga-tē' hnē- jiih~ ga-jäh' Pilato siiyh':

—¿Hee- ba' dsoo' ma-jmee' dsa-ñuuh- la-? Sa' hii' jnøøhn' ni' miih- he- kyaah' ää- jmi' juuy'. Heeh' jnih' wii', ja- ga- lää' jnih'.

²³ Pero cha-ga'miih- miih' ma' tooyh~, ma' ngiiy' he- tää' dsih' dsoh' hma-cru-. Kyaah' juu' he- ma' hlēēh' dsa-, hi' kyaah' he- ma' hlēēh' jmi- dsa- kaah' he' ga-liyh' he- ma' ngiiy' ja-. ²⁴ Ga-heeh- ba' Pilato jmeey' lä-koh' ma' ngii' lä-jjēē- dsa- he'. ²⁵ He-ja- ga-lääy' hi- ma' hää' neh' ñe' he', hi- ga-jngēēh' dsa- jee' ma' teey~ kyaah' dsa-ta'. Ga-lääy' hi- he' mada- kih' dsa-jwii- mah' ga-ngēēy' Jesús goo- hløø' lä-koō- ga-ngii' hi- ma' hni' he'.

*Ga-tää- dsa- Jesús dsoh' hma-cru'
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)*

26 Lă⁻koo⁻ ma' ga⁻jääy¹ Jesús na'tääy¹ dsöh¹ hma⁻cru⁻, ga⁻jeey¹ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ chee⁻ Simón hi⁻ ma' chaa⁻ Cirene. Dsa⁻ he¹ jah¹ jee¹ nuu⁻ kih¹. Hi⁻ he¹ ga⁻kyaay⁻ hma⁻cru⁻ kih¹ Jesús, ngooy¹ kyey⁻ hma⁻cru⁻ kaah¹ kiyh¹.

27 Hi⁻ jwëë¹ jwërte dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää¹ kaah¹ kiyh¹. Jee¹ kiyh¹ ja⁻ ma' tääh¹ jwëë¹ dsa⁻më¹ hi⁻ ma' ki⁻hoo^h cha⁻miih⁻ kih¹ Jesús. 28 He⁻ja⁻ ga⁻jeeh⁻ Jesús hñii¹ ta⁻ jee¹ ma' tääh¹ dsa⁻më¹ he¹ mah¹ ga⁻siih¹:

—Dsa⁻më¹ hi⁻ chaa⁻ Jerusalén, ta⁻ hoo^h hnäh¹ kin¹. Hoo^h hnäh¹ kyah¹ hnäh¹ ba¹ hi⁻ lä⁻ja⁻ kih¹ gyuu⁻ kyaah¹ hnäh¹. 29 Jëeh¹, jä⁻ koo⁻ jmi¹ ma' jäh⁻ dsa⁻: “Llu¹ la¹ kih¹ dsa⁻më¹ hi⁻ sa⁻ kaa⁻ gyuu⁻. Lä⁻ja⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻kaa¹ gyuu⁻, hi⁻ lä⁻kye⁻ hi⁻ sa⁻ jää⁻ gyuu⁻ gyuu⁻.” 30 Jmi¹ ja⁻ løø¹ dsa⁻ jäh⁻: “Wa⁻ra⁻ jäh¹ kih¹ tøh¹ ba¹ moh¹ la⁻ nē¹ jnän¹”, hi⁻ jñah¹ jäh⁻: “Wa⁻ra⁻ jäh¹ kih¹ jlëë¹ ba¹ jne¹ kyaah¹ moh¹ la⁻.” 31 Jëeh¹, cher¹ mah¹ lä⁻na⁻ jmeeh¹ dsa⁻ jnä¹ hi⁻ laa¹ lä⁻koh¹ chaah¹ hma⁻ eeh⁻, ha⁻ ga⁻koh¹ sa⁻ jmeeyh¹ hnäh¹ hi⁻ laa¹ lä⁻koh¹ chaah¹ hma⁻ kij⁻.

32 Hi⁻ ma' jääy¹ ka⁻läh¹ uu¹ dsa⁻ hñaa⁻ dsë¹ hi⁻ ma' dsa⁻jngëëyh¹. 33 Ma' ga⁻lla⁻nääy¹ jee¹ chee⁻ Moo¹ Lle¹ Hli¹, jee¹ ja⁻ ga⁻tääy⁻ Jesús dsöh¹ hma⁻cru⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹ lä⁻uu¹ dsa⁻ hñaa⁻ dsë¹ he¹, jaa⁻ jwoo¹ ra⁻llu¹ kiyh¹ hi⁻ jaa⁻ jwoo¹ ra⁻këh¹. 34 Ga⁻jäh¹ Jesús:

—Tää¹ kyaan¹, jmee¹ jøh⁻ hoh¹ kiyh¹. Jëeh¹, sa⁻ ñey⁻ hee⁻ na⁻ jmeey¹.

Hi⁻ hløø¹ hi⁻ ma' tääh¹ jee¹ ja⁻ ga⁻ti¹ ga⁻llooyh¹ hmiih⁻ kih¹ Jesús, kyaah¹ he⁻ ma' kooyh⁻ suert.

³⁵ Jee' jā ma' tääh' dsā jëë. Lä'kyē dsā-ta' ma' mi-kwah' kih' Jesús. Ma' jäyh':

—Ga'liyh' ba' ga'läy' dsā. Wa'läy' hñiiy' na', cher'mah' dsoo' laay' Cristo hī na'lee'h' kyaa' Dio.

³⁶ Lä'kyē hløø' ka-läh' ma' mi-kwah' kih' Jesús, lä'koō ma' ñeey' chuh' na'heeyh' jmi' jiih'. ³⁷ Ma' jäyh':

—Cher'mah' hne' laah' Rey kyaa' dsā judiu, lää' hñaah'.

³⁸ Ma' na'siī ka-läh' gyuh' ley' kyaah' hwëh' griego kyaah' hwëh' latin hī kyaah' hwëh' hebreo ka-läh', he' ma' jäh': “Hī la' he' Rey kyaa' dsā judiu.” ³⁹ Jaā dsā hī ma' hñā dsë' he' hī ma' taa' jyoh' hmā crū, ga' mi-kwayh' kih' Jesús, ga' jäyh':

—Cher'mah' hne' laah' Cristo, lää' hñaah' hī lää' jnääh'.

⁴⁰ Pero hī jaā he' ga'juh' kih' dsā-kyayh', ga' jäyh' siyh':

—¿Che' lä'kyē hne' sa' gah' Dio, ma'ke' ma-tøøh' jne' jee' juu' jne'? ⁴¹ Lä'na' lle' le' jnän'. Jëeh', jee' la' mi'hmaahn' lä' hnøø' jnän' kih' he' hlih' he' ma-jmeen'. Pero dsā la' ni' koō he' hlih' sa' cha' he' ma-jmeey'.

⁴² Mah' ga'jäyh' siyh' Jesús:

—Jā mi-dsooh' hoh' jnä' ga' ma'ñeh' jee' jmeeh' hih'.

⁴³ Jā ga' ga'jäh' Jesús siyh':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hne', ja'ba' na' gwaah' kyaah' jnä' ya'jwi' kih' Dio.

*Ga'juu' Jesús**(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)*

44 Ma' ga'tē' koo- lla'hyoo- ga'nuu- go-te-
lä'kaa- hwa' ja- lä'jih' ga'tē' ko-hi' hnē- ta'
ga'hloo'. 45 Ga'nuu- jmi-gyuu'. Hi' hmih- he- ma'
hii' llah' gwah- ga'chee' go-te- to'dsaah'. 46 Ja-ga'
ga'hleeh' Jesús koo- ki-gaa-, ga'jäyh':

—Tää kyaan-. Ngään' jmi-llē' kin' ja'gooh-.

Ma-la- ma'hleeyh' lä'ja- ga'juuy'.

47 Ma' ga'jēe' juu' hløø' he- ga'la' lä'ja-, ga'kway'
ti'hmaah' kih' Dio. Ga'jäyh':

—Ma-ra- ju'dsoo', dsa-nūuh- na- ma' laa' jaa-
hi- lluu' go-te-.

48 Lä'jēe- dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ma' ga'jēey'
he- ga'la' lä'ja-, ga'näay' ki-jnooy- mo-dsäy'.

49 Ga'lä'jēe- hi- ma' kyuu' Jesús, lä'kye- dsa-mē'
hi- ya'näa' kyaayh' lä' ga'tē' Galilea, uu' ba' ma'
täayh' jēey- lä'jē- he- ga'la' ja-.

*Ga'haay' Jesús**(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)*

50 Ma' chaa- jaa- dsa- lluu' hi- ma' mi-teh'
kih' Dio, ma' chee- José. Dsa- he' ga'lä'chaa-
jwii- Arimatea he- na-hee- hwa' Judea. Ma' laa'
jaa- dsa-ta' kyaa' dsa- judiu. 51 Dsa- he' sa-
ga'taayh- hñiiy' jee', kyaah' juu' ja- ma' ga'taah'
lä'jēe- dsa-kyaayh' juu' kwee- ha- lä' jmeey' kih'
Jesús. Hi- ma' jøøy- ma' jēey' jnä'hä' he- jää- Dio
dsa- lä' hih' kih'. 52 José he' ñeey' nē'ta' kih' Pilato
na'ngiiyh' jmi-ngo' kih' Jesús. 53 Ma-la- ma-jyooy'
jmi-ngo' kiyh', ga'läay- koo- hmih- ta-jmaah'.
Mah' ga'taayh- neh' koo- to-høø- he- ma' na-hē-

nē' kuu' hloo-, jee' sa' ga' ma-taayh- ni+ jaa- hlii'.
⁵⁴ Jmii' ja- ma' mi-llu' dsa- judiu hñii' kih' he-
 jnā' jyoh' jmi' he- ma' høøy', jëh' ta- ga-hloo' ja-
 ma-hää' jmi' he- teeh- dsa- dsē'.

⁵⁵ Lā-jëë- dsa-mē' hi- ya-nāä' kyaah' Jesús
 lä- ga-tē' Galilea, ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' José
 na-jëëy- ha- jee' ga-kyaay- Jesús. ⁵⁶ Ja-ga' ga-näy'
 kiyh' ga-mi-lluy' nuu- mi-jwii- kyaah' naa'
 mi-jwii-. Hi- ga-taayh' ga-høøy' jmi' he- teeh-
 dsa- dsē' lä-koø- la' mada- kih' ley.

24

Ga-lä-jiih' Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Tiih- go-te- to-nē' jmi' kih' seman-, ga-lla-nää'
 dsa-mē' he' jee' ma' la' to-høø- ja-, ma' kyey-
 lä-jē- he- hii- mi-jwii- he- ga-mi-lluy' ja- hi'
 jñah' ga- dsa-mē' ga-jmee' ko-jøh' kyaayh'. ² Ma'
 ga-tëëy' jee' ja-, kuu' he- ma' na-jnē- hoo' to-høø-
 ma-na-bä' ta- koo'. ³ Ma' ga-taayh' neh' to-høø-
 ga-jëëy' mo-so' kye- jmi-ngo' kih' Jesús Dsa-jøøh'
 jnän'. ⁴ Jee' täayh' jmeey' cha-miih- huu-dsē-,
 lä-cha' ja- ga-lla-sëh' chuh- kiyh' uu' dsa-ñuuh-
 hi- ma' kyeh' hmiih- tø-jlëë- ñih'. ⁵ Ga-jwaah'
 jwërte dsa-mē' he', ga-jyooy' mo-nëy' ta' hwa'.
 Mah' ga-jäh' lä-uu' dsa-ñuuh- he' siyh':

-¿He-la' hnaah' hnäh' jaa- hi- na-jiih' jee'
 kih' hi- ma-na-juu'? ⁶ Mo-so' cha- jee' la-
 Hii- ma-lä-jiih'. Mi-dsooh- hoh' hnäh' he-
 ga-jäyh' siyh' hnäh' lä-koø- ma' gya' gyih' hwa'
 Galilea, ⁷ lä-køh' ma' ga-jäyh' lä-la-: "La' bii' kih'

Hì-ga^llèè^lngo^l la⁻ ngèè^l dsih^ʹ ja^goo⁻ dsa⁻ hñaa⁻ dsè^l, mah^l tääy⁺ dsoh^ʹ hma⁻ cru⁻. Hì⁻ ga^l ma⁻hya⁻ hnè⁻ jmii^ʹ lä⁺ jiiyh^ʹ ka⁻läh^ʹ.”

⁸ Ja⁻ga^l ga⁻lä⁻dsooh[~] dsè^l dsa⁻mè^ʹ he^ʹ juu^l ja⁻.
⁹ Ma^ʹ ga⁻hwëëy⁻ jee^ʹ ja⁻, na^ʹnääy^l na^ʹjmeeyh^ʹ juu^l kih^l lä⁺jëë⁻ gya⁻kaa⁺ apóstole kyaah^ʹ kih^l jee^ʹ lä⁺jëë⁻ dsa⁻kyaayh^ʹ. ¹⁰ Dsa⁻mè^ʹ hì⁻ na^ʹkoo[~] juu^l kih^l apóstole he^ʹ ma^ʹ cheë⁻ María Magdalena, Juana, María choo^l Jacobo hì⁻ jñah^ʹ ga^l dsa⁻mè^ʹ.
¹¹ Pero lä⁺jëë⁻ hì⁻ ga^l nuu^ʹ juu^l kih^l dsa⁻mè^ʹ he^ʹ sa⁺ ga⁻lä⁻heey^ʹ kiyh^l. Ma^ʹ laay^ʹ, juu^l ngaa^l ba^ʹ ja⁻ ma^ʹ hlëëyh⁺.

¹² He⁻ja⁻ ga⁻noo⁻ Pee^ʹ, ngooy^l ko⁻chih^ʹ jee^ʹ ma^ʹ la^l to⁻høø⁻ ja⁻. Ma^ʹ ga⁻jëëy^l neh⁺, ma⁻lä⁺ ta⁻jmaah^ʹ ba^ʹ ma^ʹkye⁻. Peer⁻ dsaa[~] dsëy^l ngaayh^l, ma^ʹ jmeey⁻ huu^ʹdsë⁻ ha⁻ ba^ʹ lä⁺ ga⁻lä^l.

*Ga⁻mi^ʹjnää⁻ Jesús hñii^ʹ kih^l uu^l discípulo
 (Mr. 16:12-13)*

¹³ Ja⁻ba^ʹ jmii^ʹ ja⁻ na^ʹnää^l uu^l discípulo koo⁻ jee^ʹ jwii⁻ he⁻ cheë⁻ Emaú, uu^ʹ koo⁻ gya⁻koo⁺ kilómetro kih^l Jerusalén. ¹⁴ Jee^ʹ tääyh^ʹ jwë^l ga⁻nääy^l ja⁻, ma^ʹ llay⁺ juu^l kih^l lä⁺jë⁻ he⁻ ga⁻lä^l. ¹⁵ Pero hee⁻ ga⁻lä^l. Jee^ʹ ga⁻nääy^l llay⁺ juu^l ja⁻ kyaah^ʹ dsa⁻kyaayh^ʹ, ni⁺ sa⁺ liih⁻ gyih^l, he^ʹ ba^ʹ hñii^ʹ Jesús ngoo^l ko⁻jøh^ʹ kyaayh^ʹ. ¹⁶ Pero sa⁺ ga⁻lä⁻kyuuy⁺, kih^l ma⁻na⁻jlë⁻ huu^ʹdsë⁻ kiyh^l. ¹⁷ Mah^l ga⁻jäh^ʹ Jesús siiyh⁺:

—¿Hee⁻ ba^ʹ juu^l na⁻llah⁻ hnäh^ʹ cha^ʹjwë^l la⁻?
 ¿He⁻lä^l meeh⁻ hoh^ʹ hnäh^ʹ?

¹⁸ Mah^l jaa⁻ hì⁻ ma^ʹ cheë⁻ Cleofa, ga⁻jäyh^ʹ siiyh⁺:

—¿Ha- lä- la- juu'? Jee- kih- lä-jëë- hi- na-nää-
 jmii-, ¿che- jaa- hne- ba- sa- ñeh- lä-jë- he- ga-la- jee-
 jwii- Jerusalén ma- jmii- la-?

19 Ja- ga- jah- Jesús siyh-:

—¿Hee- ba- ga-la-?

Mah- ga-jah- dsa- he- siyh-:

—Lla- jnaäh- juu- kih- Jesús dsa- ma- chaa-
 Nazaret. Ma- laay- jaa- hi- ga-ngëë- juu- kih-
 Dio. Jëeh-, cha-në- Dio hi- cha-në- lä-jëë- dsa-
 ga-mi-jnäy- he- beey- kyaah- ta- kiyh- hi- lä-ja-
 kyaah- juu- he- ga-hlëy- ka-läh-. 20 Hi- lla- jnaäh-
 juu- ha- lä- ga-jmee- dsa-kaah- kya- jmi-dsa-
 kyaah- dsa- ta- kya- jnaäh- ga-taay- goo- lle-moh-
 mah- jmeey- hih- he- juuy-, ja- ga- ga-täy- dsoh-
 hma-cru-. 21 Pero jnaäh- ma- kye- jnaäh- o-joh-
 dsë- hi- he- nøø- juu- ma- lä- jnaäh- dsa- Is-
 rael. Pero na- ma-hya- hnë- jmii- he- ga-la- lä-ja-.
 22 ¿Che- kyuh- ha- lä- ma-la-? Ko-llaa- dsa-më-
 hi- jmee- ko-joh- kyaah- jnaäh-, ma-jøøy- jnaäh-
 kyaah- juu- he- ma- kiyy- ja-. Jëeh- tiih- ga-
 ma-na-näy- jee- la- to-høø-. 23 Ma- ya-näy-, jäyh-
 mo-so- cha- jmi-ngo- kiyh- kye- neh- to-høø- ja-,
 hi- jäyh- ma-jëy- ángele hi- ma-jah- siyh- he-
 na-jiih- ba- Jesús. 24 Lä-ja- ma-na-nää- ko-llaa-
 dsa-kyaah- jnaäh- jee- la- to-høø- ja-. Pero
 ma- ya-näy-, ko- ba- juu- jmeey- lä-koh- jah-
 dsa-më- he-, he- mo-so- kye- jmi-ngo- kih- Jesús.

25 Ja- ga- jah- Jesús siyh-:

—He- ba- che- taah- hnäh-. He-lii- ba-
 ga-lä-dsoo- hoh- hnäh- lä-jë- he- ga-jah- hi-
 ga-ngëë- juu- kih- Dio llo-joo-. 26 ¿Che- sa- ma-

la' bii' kih' hi- laa' Cristo ma' dsa-ngëëy' lä'jē' he-
wii', jää' ja- ga' leey' jøøh'?

27 Lä'chah' ja- ga'løøy' hlëëyh~ lä'koo-
ma-na-sii- kiyh' jää'. Ga'løøy' kyaah' he- ga'sii'
Moisé hi- ngoo' bih' mi-jnäay- lä' hii' nē' ha- lä'
hlëeh' kiyh' jee' ga'sii' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio.

28 Ma' ga'tëëy' jwii- jee' ga'näay' ja-, ga'jmeē'
Jesús lä'koo- he- ngoo' bih' ta' cha'nē'. 29 Pero
discípulo he' ga'chuu' kyaayh' mah' jäy' hwē' ja-,
ga'jäyh' siiyh':

—Jä' kyaah' jnääh', jëeh' ma-hloo' ba' la-,
ma-ngoo' ga-nuu-.

Ga'jä' bih' kyaah' discípulo he'. 30 Lä'koo-
ma' gyay' nē' mes~, ga'kay' he'ñiih'. Ma-ngëë'
ma-kway' tíhmaah' kih' Dio, ga'llaay' he'ñiih' ja-
mah' ga'kwëëyh' discípulo he'. 31 Lä'chah' ja-
ga-na' mi'nëy' hi- ga'lä'kyuuy- Jesús. Lä' ma-jëëy'
ja- ga'ääh' Jesús. 32 Mah' ma'jäh' dsa-kyaayh':

—Ha- koh' sa- ma-nøh' dsē- jne' lä'koh' juu' he-
ma-hlëëyh' jne' cha'jwē'. Hi- lä'ja- ka-läh' kih' he-
ma-mi-jnäay- ha- lä' hnøø' jäh' jee' na-sii- juu'
kih' Dio.

33 Lä'chah' hor~ ja- ga'nooy- ga'näay' ta'
Jerusalén. Ga'lla-näay' jee' ma' tääh' kō-jøh'
lä'jëë' gya'kaa' apóstole kyaah' jñah' dsa-kyaayh'.

34 He' ja- ga'jäh' dsa- hi- ma'tääh' he':

—Ma'ra- ju'dsoo' ma-lä-jiih' Dsa-jøøh' jnän', hi-
ma-mi-jnäay- hñiiy' kih' Simón.

35 Ja-ga' ga'jmeeh' lä'uu' discípulo he' juu', ha-
lä' ga-la' kiyh' cha'jwē', hi- ha- lä' ga'lä'kyuuy-
Jesús ma' ga'llaay' he'ñiih'.

*Ga⁺mi⁻jnää⁻ Jesús hñii⁺ kih⁺ discípulo kyaaq⁺
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)*

³⁶ Ta⁻ko⁻jiih⁺ ma⁺ tääyh⁺ llay⁺ juu⁺ ja⁻, ga⁻lla⁻sëeh⁺
Jesús to⁺dsaah⁻ jee⁺ kiyh⁺ mah⁺ ga⁺siiyh⁺:

—Wa⁺ hii⁺ tií kyah⁺ hnäh⁺.

³⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jwaa⁺h⁺ jwërte lä⁻jëë⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺
he⁺ mah⁺ ga⁻lä⁻goyh⁺. Jmi⁻lle⁺ ba⁺ ja⁻ ma⁺ jëëy⁺,
laay⁺. ³⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—¿He⁻la⁻ ga⁺h⁺ hnäh⁺? ¿He⁻la⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ to⁺
hoh⁺ hnäh⁺? ³⁹ Jëë⁺ da⁺ hnäh⁺ ma⁻goon⁺. Jëë⁺ da⁺
hnäh⁺ ma⁻tiin⁺. Ja⁻ba⁺ jnä⁺ la⁻. Chooh⁺ da⁺ hnäh⁺
mah⁺ jëë⁺. Jëëh⁺, jmi⁻lle⁺ sa⁺ kye⁻ jmi⁻ngo⁺ lä⁻koo⁻
jëëh⁺ hnäh⁺ laan⁺.

⁴⁰ Jee⁺ cheyh⁺ hlëëyh⁺ lä⁻ja⁻, ga⁻heeyh⁺ dsa⁻
ma⁻gooy⁻ ma⁻tiy⁺. ⁴¹ Pero sa⁺ ga⁺ ma⁻heey⁺ llu⁺,
kih⁺ he⁻ jëë⁻ dsëy⁺ cha⁻miih⁻ hi⁻ ma⁺ dsaa⁻ dsëy⁺
ka⁻läh⁺. He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—¿Hee⁻ cha⁻ miih⁻ kih⁺ jee⁺ la⁻?

⁴² He⁻ja⁻ ga⁻kwëëyh⁺ koo⁻ jwi⁺ kih⁺ hmooh⁻
na⁻dsëë⁻ në⁺ je⁻ hi⁻ koo⁻ jwi⁺ tah⁺ sër⁻. ⁴³ He⁻ja⁻
ga⁻sooyh⁺ mah⁺ ga⁻kuyh⁻ lä⁻ ma⁻jëë⁺ ja⁻ lä⁻jëë⁺.
⁴⁴ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siih⁺ lä⁻jëë⁺ dsa⁻ he⁺:

—He⁻ la⁻ na⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻hlëëhn⁻ hnäh⁺ lä⁻ ma⁺
gya⁺ ga⁺ jnä⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺. He⁻ ga⁻jmeë⁺ bii⁺
ga⁻lä⁻te⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ na⁻sii⁻ kin⁺ në⁺ ley kih⁺ Moisé,
hi⁻ jee⁺ na⁻sii⁻ juu⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ Dio,
hi⁻ kih⁺ salmo ka⁻läh⁺.

⁴⁵ Ja⁻ga⁻ ga⁻jmeey⁺ ga⁻na⁺ huudsë⁻ kih⁺ dsa⁻ he⁺
mah⁺ ga⁻lä⁻ngëëy⁺ lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio.

⁴⁶ Mah⁺ ga⁻siiyh⁺ lä⁻jëë⁺ dsa⁻ he⁺:

—He⁻ la⁻ na⁻ ma⁻na⁻sii⁻ kin⁺ jää⁺. Ga⁺jmee⁺
 bii⁺ ki⁺ jnä⁺ hi⁻ laa⁺ Cristo he⁻ ga⁺jëen⁺ wi⁺ mah⁺
 ga⁻lä⁻jiihn⁻ jee⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻juu⁺ ma⁺ ga⁻hya⁻ hnë⁻
 jmi⁺. ⁴⁷ Hi⁺ kwaat[~] kin⁺, dsa⁻nää⁺ dsa⁻ dsa⁻kwa⁺
 juu⁺ kin⁺ ga⁻lä⁻kaa⁻ hwa⁺. Løøy⁺ ta⁺ Jerusalén
 hlëeyh⁺ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ dsa⁻jëeyh[~] kyaah⁺ Dio mah⁺
 koō⁺ Dio dsë⁺ kih⁺ dso⁺kye⁻ kiyh⁺. ⁴⁸ Hnäh⁺ he⁺
 hi⁻ jmee⁺ ju⁺dsoo⁺ kih⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ la⁻. ⁴⁹ Hii⁻ jnä⁺
 cheen⁻ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ ga⁻bääh⁻ Tää⁻ kyaan⁺ hñii⁺
 kwëeyh⁺ hnäh⁺. He⁻ja⁻ jää⁺ hnäh⁺ Jerusalén la⁻,
 lä⁺jiih⁺ tëeh⁺ hnäh⁺ be⁺ he⁻ jyoo⁺ gyuu^hh⁺.

Ngaah⁺ Jesús gyuu^hh⁺

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Ga⁺jää⁺ Jesús lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁺ lä⁺ ga⁻të⁺ jäh⁺
 kih⁺ jwii⁻ Betania. Jee⁺ ja⁻ ga⁻chooy⁺ gooy⁻ gyuu^hh⁺
 mah⁺ ga⁻mi⁻jäay⁺ lä⁺jëë⁺. ⁵¹ Jee⁺ cheyh⁺ mi⁻jäay⁺
 lä⁺jëë⁻ dsa⁻ he⁺ ngaayh⁺ ta⁺ gyuu^hh⁺. ⁵² Ma⁻ngëë⁺
 ma⁻jmäay⁺ jøøh⁺ Jesús, peer⁻ jëë⁻ dsëy⁺ ga⁻näay⁻
 ta⁺ Jerusalén. ⁵³ Hi⁺ ma⁺ tääh⁺ täay⁺ jee⁺ ma⁺ chih⁺
 gwah⁺, kway⁺ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio hi⁺ ma⁺ jmeey⁺
 juu^hh⁻ kiyh⁺. Wa⁺ la⁺ lä⁻ja⁻.

Hmooh hmëë he- ga-jmee Jesucristo; Salmos New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín (MX:chz:Chinantec, Ozumacín)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Ozumacín

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Ozumacín [chz], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Psalms

in Chinantec, Ozumacín

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
77bbb809-d78b-5d8c-9c0b-2363ea7f466b